

RAAHEN KAUPUNKI

Wanha Raahe Korttelikohtainen inventointi

Raahen Vanhan kaupungin asemakaavan muutoksen (Akm 242) selvitys

Inventointiraportti, **LUONNOS**

10.5.2021 raporttiluonnos

Sisällysluettelo

Johdanto	3
Karttatarkastelu Raahen vanhan kaupungin asemakaavoituksesta ja rakentumisesta	6
1 Kortteli 1	16
2 Kortteli 2	20
3 Kortteli 3	24
4 Kortteli 4	28
5 Kortteli 5	32
6 Kortteli 6	36
7 Kortteli 7	40
8 Kortteli 8	44
9 Kortteli 9	48
10 Kortteli 10	53
11 Kortteli 11	57
12 Kortteli 12	61
13 Kortteli 13	65
14 Kortteli 14	69
15 Kortteli 15	73
16 Kortteli 16	77
17 Kortteli 17, 517 ja 9903	81
18 Kortteli 18	85
19 Kortteli 519	89
20 Kortteli 20	93
21 Kortteli 55	97
Lähteet	101

10.5.2021

raporttiluonnos

Johdanto

Inventoinnin tausta ja tarkoitus

Inventointi tehdään korttelikohtaisena alueinventointina, joka tarkennetaan noin 30 kohteessa kohdeinventoinnin tarkkuuteen. Inventoinnissa tarkastellaan Raahen vanhan kaupungin kortteleiden rakentumisen historiaa, niiden ominaispiirteitä ja arvoja. Inventointi laaditaan asemakaavoitusta varten ja tehdään asemakaavan vaatimalla tarkkuudella. Inventoinnin yhteydessä tarkastellaan myös rakennusten säilymisedellytyksiä ja muutoksensietokykyä.

Selvitysalue

Selvitysalue käsittää Raahen vanhan kaupungin eli Raahen Vanhan kaupungin asemakaavan muutoksen (Akm 242) alueen. Tarkastelualueen raja on osoitettu kuvassa 1.

Selvityksessä kortteleihin viitataan niiden korttelinumerolla, joka on esitetty voimassa olevissa asemakaavoissa. Raahen Vanhan kaupungin asemakaavan muutoksen alueella korttelinumerointi alkaa kaava-alueen luoteiskulmasta korttelista 1 ja jatkuu juoksevana ruutukaava-alueen läpi kaava-alueen kaakkoiskulmaan, jossa on kortteli 20. Lisäksi kaava-alueessa on mukana kortteli 55 ruutukaava-alueen itäpuolelta. Korttelissa 17 osa korttelia on numeroitu 517 ja 9903.

Suunnittelualue kuuluu RKY-alueeseen ”Raahen Pekkatori ja ruutukaava-alueen puukorttelit”

Työmenetelmät

Inventointi aloitettiin kokoamalla lähtöaineistoa kuten aiemmat inventoinnit, selvitykset ja Raahen käsittelevät historiikit, vanhat kartat ynnä muuta aineistoa ja tutustumalla siihen.

Inventoija tutustui tarkastelualueeseen kahdella maastokäynnillä. Ensimmäisellä maastokäynnillä 11.-14.5.2020 inventoija keskittyi kortteleiden muodostamiin kokonaisuuksiin. Inventoijan maastokäynnin ja museoviranomaisten kanssa pidetyn työpalaverin sekä maastokatselmuksen jälkeen valittiin kohdeinventointikohteet yhteistyössä Raahen kaupungin edustajien ja museoviranomaisten kanssa. Toisella maastokäynnillä 22.-26.6.2020 inventoija keskittyi enemmän näihin yksittäisiin pihapiireihin ja rakennuksiin.

Lähtötietojen ja maastokäyntien havaintojen pohjalta jokaisesta korttelista on koostettu kuvaus, jossa on käsitelty korttelin rakentumisen historiaa, ominaispiirteitä, suhdetta ympäristöön, arvoja, säilymisedellytyksiä, kortteleiden arvohierarkiaa ja muutoksensietokykyä. Kuvauksia on havainnollistettu karttaotteilla ja valokuvilla.

Tekijät

Inventoinnista on vastannut FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy:stä arkkitehti SAFA Minttu Kervinen YKS-548. Hän on vastannut inventoinnin neuvotteluista, maastokäynneistä, kohdekuvauksista, arvottamisesta ja raportoinnista.

Raahen kaupungilta työtä on ohjannut kaavoitusarkkitehti Jaana Pekkala ja kaava-suunnittelija Outi Järvinen. Lisäksi työn ohjaukseen on Pohjois-Pohjanmaan museolta osallistunut rakennustutkija Juhani Turpeinen.

Kuva 1. Korttelikohtaisessa inventoinnissa käytetty korttelinumerointi. Numerointia on kuvattu edellä tekstissä.

10.5.2021

raporttiluonnos

Arvottaminen

Kortteleiden arvoja on tarkastelu maakuntakaavan kanssa yhtenäisin perustein, jotka on esitetty ohessa.

Historialliset todistusarvot (Ht): Historiallisten todistusarvojen lähtökohtana on rakennuksen tai alueen ilmentämä aineeton ja aineellinen historia. Niiden arvot ovat usein objektiivisia ja jossain määrin mitattavissakin, kuten ikä, ja suhteutettavissa muuhun rakennuskantaan esimerkiksi määrällisinä ja harvinaisuus/yleisyys kriteereinä.

Rakennushistorialliset arvot (R): Rakennushistorialliset arvot sisältävät rakennuksen, rakennelmien ja ympäristöjen arkkitehtuurihistoriaan, rakennustekniikkaan sekä rakentamisen prosesseihin ja rakentamiseen, mutta myös niiden muutoksiin, lisäyksiin ja korjauksiin liittyviä ominaisuuksia. Rakennushistoriallisten arvojen määrittämiseksi on tunnistettava ne erityispiirteet, jotka liittyvät kohteen rakentamisen kehitykseen ja tyylihistorian virtauksiin ja ilmiöihin yleensä. Arvot syntyvät paitsi suunnittelun ja rakentamisen, myös käytön vaatimien kunnostus- ja muutostöiden tuloksena. Rakennustekniikkaan ja rakennuttamiseen liittyvät arvot muodostuvat rakennusaikaansa ja rakennuttajan mahdollisuuksiin sidoksissa olevista tyyppillisistä materiaali- ja rakennusteknisistä ratkaisuista. Arvoja ovat myös rakennustekniset, rakennustaiteelliset ja toiminnalliset innovaatiot ja uudistukset tai rakennuksen tekniset järjestelmät. Rakennushistorialliset arvot sisältävät myös kaupunkirakennus-

taiteen ja kaavoituksen historiaan liittyviä tekijöitä, samoin kuin esimerkiksi kaivoskyltien tai teollisten ympäristöjen asemakaavallisia ratkaisuja.

Historialliset arvot (H): Historiallisissa arvoissa on kyse siitä, miten ympäristö tai yksittäinen rakennus ilmentää historiallisia prosesseja, ilmiöitä ja tapahtumia, kuten esimerkiksi asuttaminen, teollistuminen ja koululaitoksen kehitys. Voidaan sanoa, että historialliset arvot muodostuvat syistä, joiden takia on ylipäänsä rakennettu tai muokattu ympäristöä. Keskeisiä historiallisia arvoja ovat myös talous- ja sosiaalishistoriaan liittyvät merkitykset, samoin kuin teollisuuden, liikenteen, hallinnon ja sivistyshistorian ulottuvuudet.

Maisema- ja ympäristöhistorialliset arvot (M): Kulttuuriympäristö on ihmisen muovaama ympäristö, jonka erityispiirteet ilmentävät kulttuurin vaihteita sekä ihmisen ja luonnon vuorovaikutusta. Tällä suhteella ja vuorovaikutuksella voi olla vuosisatojen historia. Maankäytön historia ilmentää lukuisaa joukkoa historiallisia arvoja – erityisesti taloushistoriaan, sosiaalishistoriaan ja tekniikan historiaan liittyviä ilmiöitä. Vastaavia ilmiöitä ovat myös muun muassa yhdyskunta- ja kaupunkirakenne sekä infrastruktuurin luonne ja sijoittuminen. Historialliset puistot kuvastavat arkkitehtuurin tavoin eri aikakausien tyyli- ja makusuuntauksia. Ensimmäiset julkiset puistot olivat kaupunkipuistoja ja 1800 -luvun puolivälin jälkeen puistoja rakennettiin julkisten rakennusten, kuten asemien, oppilaitosten ja parantoloiden yhteyteen.

Säilyneisyysarvot (S): Säilyneisyys täydentää historiallisia todistusarvoja. Säilyneisyysnäkyminen, miten rakennus tai ympäristö on elänyt ja mitä sille on tapahtunut vuosien saatossa. Säilyneisyyden yhteydessä käytettyjä käsitteitä tai määritteitä ovat autenttisuus/aitous, kerrostuneisuus, jatkuvuus, patina sekä harvinaisuus ja/tai yleisyys. Autenttisuus tarkoittaa sitä tapaa, jolla ympäristö tai rakennus on säilyttänyt alkuperäisiä tai sen historialle olennaisia fyysisiä erityispiirteitä. Se liitetään tavallisesti rakennuksen tai ympäristön rakentamis- tai syntyvaiheeseen. Autenttisuus liittyy laajemminkin rakennuksen tai ympäristön alkuperäiseen käyttöön tai sellaisiin muutoksiin ja käyttöihin, joiden arvioidaan tuoneen kohteeseen myönteisiä ja säilyttämisen arvoisia ominaisuuksia. Tästä muodostuu historiallinen kerrostuneisuus ja jatkuvuus. Patinalla tarkoitetaan niitä iän ja käytön jälkiä, jotka ilmentävät myönteisesti rakennuksen ja ympäristön ikää ja historiaa ja joiden säilyminen on olennaista rakennuksen iän havaitsemiseksi ja sen ominaisuutensa säilyttämiseksi.

10.5.2021 **raporttiluonnos**

Taiteelliset ja visuaaliset arvot (T): Rakennusperinnön taiteellisissa arvoissa on kyse arkkitehtuurin ja taiteen historiallisesta ja muussa tutkimuksessa, mutta myös arkkitehtuuri- ja taidekriitikissä sekä yhteiskunnallisessa keskustelussa ilmenevistä, yleisesti tunnustetuista laadullista arvoista. Rakennustaiteellinen arvo liittyy rakennuksen tai ympäristön arkkitehtoniseen muodonantoon, toteutuksen laatuun ja innovatiivisuuteen, toiminnallisiin ja rakenteellisiin ratkaisuihin. Se saattaa liittyä myös rakennuksen yksittäisiin osiin; erityisesti kyseeseen saattavat tulla arvokkaat sisätilat tai rakennuksen julkisivujen koristeiluun tai sen yksityiskohtiin liittyvät piirteet. Sisätilat ovat aina osa arkkitehtonista kokonaisuutta. Sisätilat voivat myös olla kulttuurihistoriallisesti tarkasteltuna itsenäisiä kulttuurimuistomerkkejä. Tällaisten tilojen tehtävä ja arvo muodostuu tilasta ja sen käytön jättämisestä jäljistä sekä kiinteästä kalustuksesta ja tilan toimintaan liittyvistä huonekaluista tai laitteistoista, jotka on suunniteltu erityisesti tätä tilaa varten. Kiinteällä sisustuksella on merkitystä kokonaisuudelle erityisesti silloin, kun sillä on historiallinen, yhteiskunnallinen ja taiteellinen yhteys rakennukseen ja kun se on säilynyt paikoillaan. Visuaaliset, kaupunkikuvalliset ja maisemalliset arvot muodostuvat kohteen sijoittumisesta ympäristöönsä sekä ympäristön rakenteesta ja visuaalisesti hahmotettavasta ilmiöstä. Yksittäinen rakennus voi olla jonkin kokonaisuuden luonteenomainen osa tai sijaintialuettaan muovaava tai hallitseva elementti. Usein erityisesti arkkitehtuurimonumenteiksi ajatellut rakennukset sisältävät jo valmistuessaan

ympäristöllisiä arvoja. Laajassa kokonaisuudessa kyse voi olla myös kaupunkikuvan, taajamakuvan tai kaupunkitilan kannalta tärkeistä alueista tai kaupunkikuvasta sinänsä.

Identiteetti- ja symbolimerkitykset (I): Rakennusperinnön säilyttämisessä huomioon otavien identiteetti- ja symboliarvojen on oltava yhteisössä olemassa olevia, tunnistettuja ja hyväksytyjä tai selvästi määriteltävissä olevia merkityksiä. Erityisesti symbolimerkityksiä voidaan tunnistaa myös kohteiden historiallisen analyysin kautta, kuten rakennuksen erityinen historiallinen edustavuus ilmiönsä esimerkkinä; kohteilla voi siis olla symboli- ja identiteettimerkityksiä historiallisen tapahtuman, yhdyskunnan rakentumisen ja muutoksen tai muun sellaisen seikan kannalta.

10.5.2021

raporttiluonnos

Karttatarkastelu Raahen vanhan kaupungin asemakaavoituksesta ja rakentumisesta

Oheisessa karttatarkastelussa käydään läpi Raahen kaupunkialuetta koskevat tärkeimmät suunnitelmat ja kartat kaupungin perustamisesta alkaen. Kreivi Pietari Brahe perusti kaupungin vuonna 1649 Saloisten piitäjään kaupankäynnin edistämiseksi. Asemakaavan laati todennäköisesti vuonna 1650 maanmittausinsinööri Claes Claesson vuonna 1649 laaditun kaupunkiniemen maantieteellisen kartan pohjalle. Kaupungin varsinainen rakentaminen käynnistyi todennäköisesti kesän 1651 aikana.

Claes Claessonin asemakaava

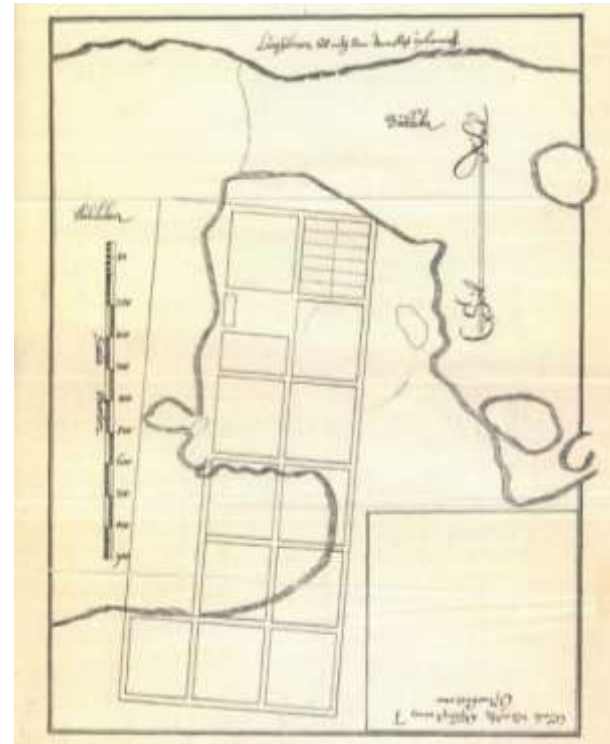
Claes Claessonin laatima ensimmäinen asemakaavahahmotelma Saloisten kaupunkia varten on vuodelta 1650. Tonttijako esitetään koillisimpaan kortteliin, muut korttelit ilman tonttijakoa. Lopullisessa suunnitelmassa kolme pohjoisinta korttelia on korostettu ensisijaisesti asutettavana alueena. Lopullisessa suunnitelmassa kaupungin tori osoitetaan nykyisen Myrhbergin puiston paikalle ja torin itäpuolelle oli varattu pieni kortteli raatihuonetta varten.

Piirros Raahesta vuodelta 1659

Piirros osoittaa, että kaupunki lähti nopeasti rakentumaan pääosin asemakaavan mukaisesti. Piirroksessa on pyritty totuudenmukaisuuteen hahmottelemalla kadut ja korttelit rakennuksineen. Piirros ei kuitenkaan ole täysin luotettava itä-länsi-suuntaisten katujen sijoittelun suhteen. Piirros myös osoittaa, että kaupunki laajentui heti alkuun itään eikä asemakaavassa merenlahden päälle varatulle laajenemisalueelle.

Johan Cajanuksen tonttikartta

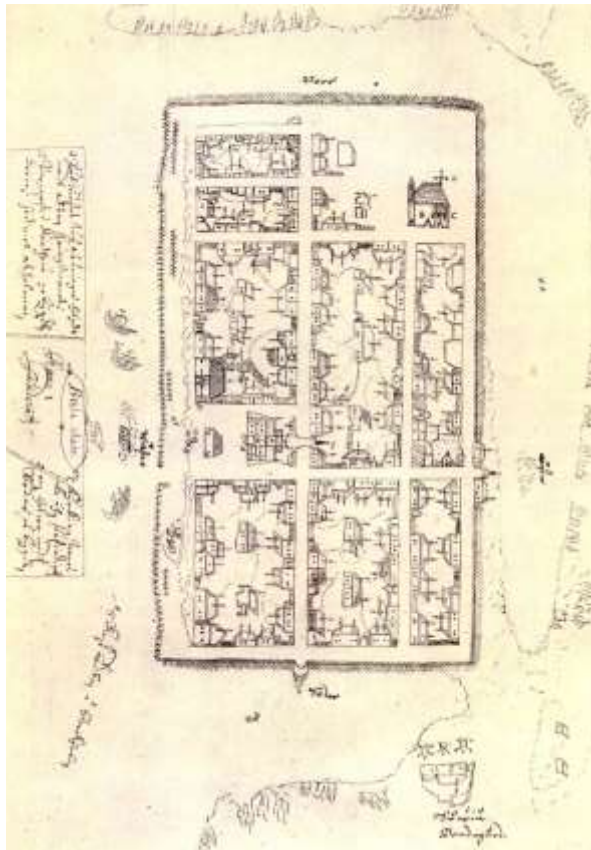
Johan Cajanuksen tonttikartta vuodelta 1750 on ensimmäinen luotettava asemakaavamittaus Raahesta. Sen perusteella on pääteltävissä, että nykyisten Koulukadun, Brahenkadun, Cortenkadun, Rantakadun, Kauppakadun ja Kirkko-katujen linjaukset vakiintuivat 1700-luvun puoliväliin mennessä.

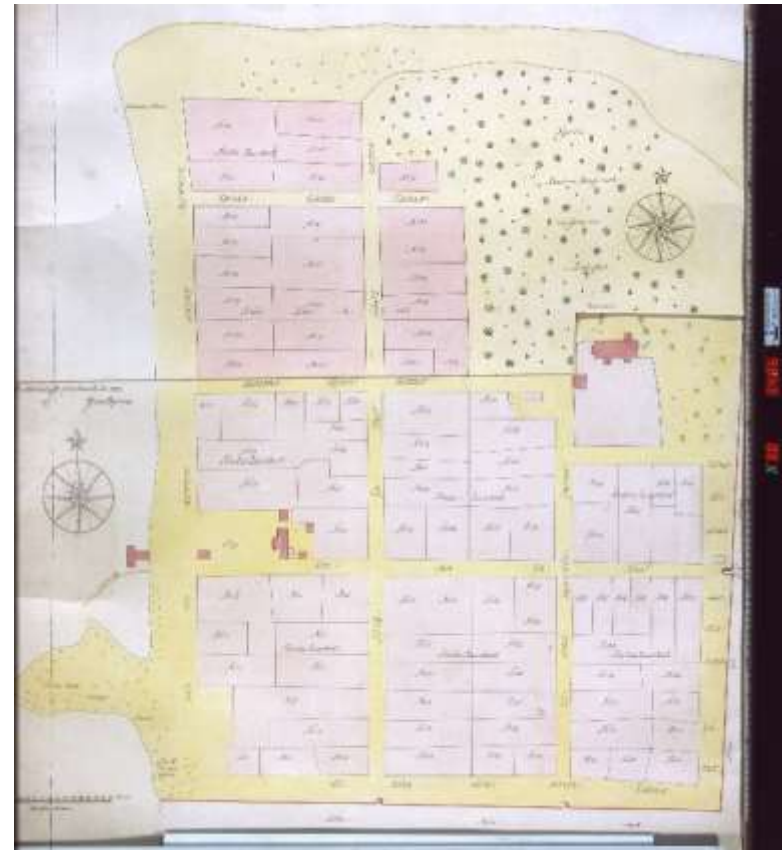
Kuva 2. Claes Claessonin laatima ensimmäinen asemakaavahahmotelma Saloisten kaupunkia varten on vuodelta 1650. Kaavan sisältöä on kuvattu aiemmin tekstissä. Kuvälähde: Raahen kaupunki.

10.5.2021

raporttiluonnos

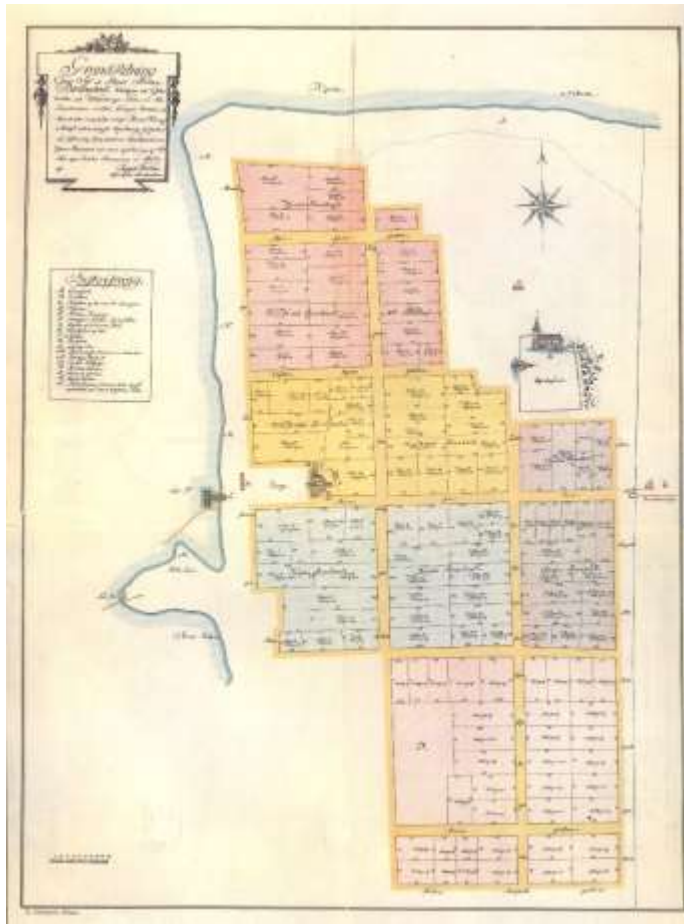
Kuva 3. Piirros Raahesta vuodelta 1659. Kaavan sisältöä on kuvattu aiemmin tekstissä. Kuvälähde: Raahen kaupunki.

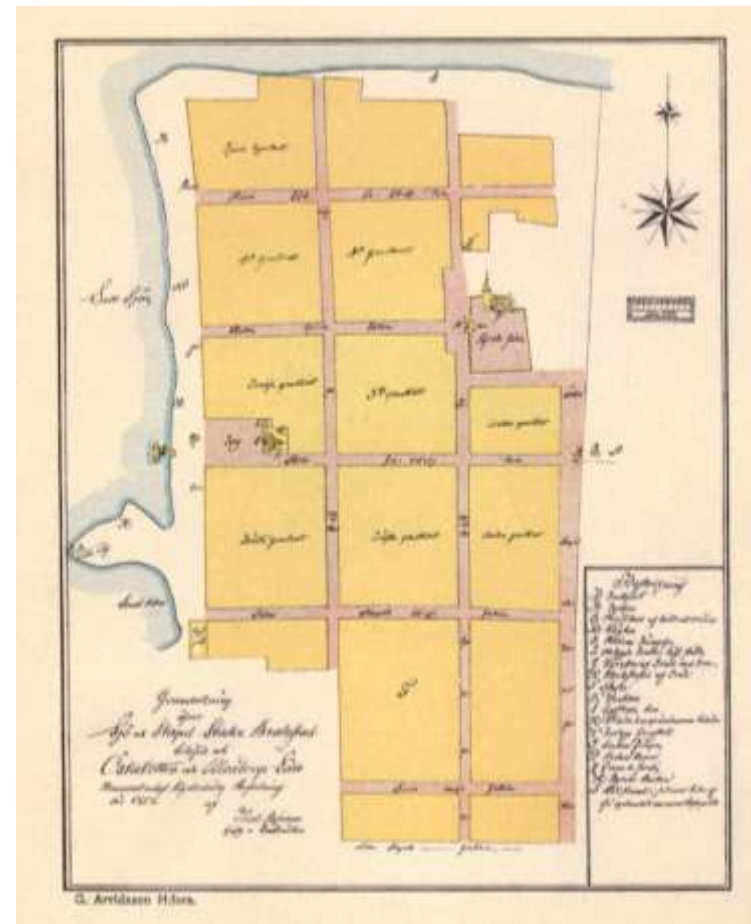
Kuva 4. Johan Cajanuksen tonttikartta vuodelta 1750. Kaavan sisältöä on kuvattu aiemmin tekstissä. Kuvälähde: Raahen kaupunki.

10.5.2021

raporttiluonnos

Kuva 5. Joseph Fonténin vuonna 1801 laatima kartta Raahesta. Kartta osoittaa kaupungin laajentumissuunnaksi etelään. Kuvälähde: Raahen kaupunki.

Kuva 6. Anders Cajanusen vuoden 1808 asemakaava Raahesta. Kaavan sisältöä on kuvattu myöhemmin tekstissä. Kuvälähde: Raahen kaupunki.

10.5.2021

raporttiluonnos

Kuva 7. Gustaf Odenwallin tontti- ja katukartta 1810, 1811 ja 1826. Kaavan sisältöä on kuvattu myöhemmin tekstissä. Kuvälähde: Raahen kaupunki.

Joseph Fonténin kartta 1801

Joseph Fonténin vuonna 1801 laatima kartta Raahesta osoittaa kaupungin laajentumissuunnaksi etelän.

Anders Cajanuksen vuoden 1808 asemakaava

Anders Cajanuksen vuoden 1808 asemakaava Raahesta tuo esiin kaupungin laajentumisen pohjoisessa ja kirkon ympärillä. Myös etelässä korttelialuetta osoitetaan lisää entisen Sovionlahden pohjoisrannalle. Kirkon edustalle on kaavassa muodostettu umpikulmaisen aukion puoli-kaas.

Gustaf Odenwallin tontti- ja katukartta 1810, 1811 ja 1826

Gustaf Odenwallin tontti- ja katukartta 1810, 1811 ja 1826. Odenwall laati heti Raahen palon (1810) jälkeen mittauksen kaupungin palaneesta osasta. Mittauksen päälle hän luonnosteli kaupungille uutta asemakaavaa, jossa tori siirretään vanhalta paikaltaan meren rannalta keskelle kaupunkia. Koska tonttikokoja päätettiin suurentaa palon jälkeen, kaupunkia oli tarpeen myös laajentaa. Laajennuksen Odenwall osoittaa itään. Senaatti vahvisti kaavan helmikuussa 1811. Keväällä 1811 Odenwall merkitsi asemakaavaan tonttien mitat. Kaavassa nykyinen Pekka-tori ja Härkätori saavat muotonsa. Karttaan on kuvattu myös kaupungin lounaiskulmalle Sovionlahti edelleen vesipintaisena. Odenwallin asemakaavasta on tehty lukuisia kopioita, joista osan Odenwall teki itse.

10.5.2021 **raporttiluonnos****Vuoden 1857 laajennuskaava**

Vuoden 1857 laajennuskaavassa kaupungin osoitetaan laajentuvan edelleen etelään ja idemmäs. Kaavassa osoitetaan myös jo olemassa oleva tonttijako kirkon itäpuolella sekä kaupungin laajeneminen kirkon koillispuolisiin kortteleihin. Myös entinen Sovionlahti osoitetaan rakennettavaksi kaavassa. Kaupunki ei koskaan laajentunut itään kaavan osoittamalla tavalla.

Kartta kiintopisteistä Raahessa 1898

Kaavassa osoitetaan kaupungin laajeneminen etelään nykyisen Fellmanin puistokadun eteläpuolelle sekä lounaaseen. Laajennusalueiden kaavatakkaisussa näkyy palomääräysten huomioiminen leveinä puistokatuina ja tonttien välisinä palokatkoina.

Vuoden 1904 asemakaava

Vuoden 1904 asemakaavassa korttelirakenne sovitetaan kaupungin eteläisellä laajenemisalueella rautatielinjaukseen. Rautatie vihittiin käyttöön vuonna 1899.

Kuva 8. Vuoden 1857 laajennuskaava. Kaavan sisältöä on kuvattu aiemmin tekstissä. Kuvalähde: Raahen kaupunki.

10.5.2021 raporttiluonnos

Kuva 9. Kartta kiintopisteistä Raahessa 1898. Kaavan sisältöä on kuvattu aiemmin tekstissä. Kuvälähde: Raahen kaupunki.

Kuva 10. Vuoden 1904 asemakaava. Kaavan sisältöä on kuvattu aiemmin tekstissä. Kuvälähde: Raahen kaupunki.

Kuva 11. Karl Sandelinin asemakaava. Kaavan sisältöä on kuvattu myöhemmin tekstissä. Kuvalähde: Raahen kaupunki.

Karl Sandelinin asemakaava

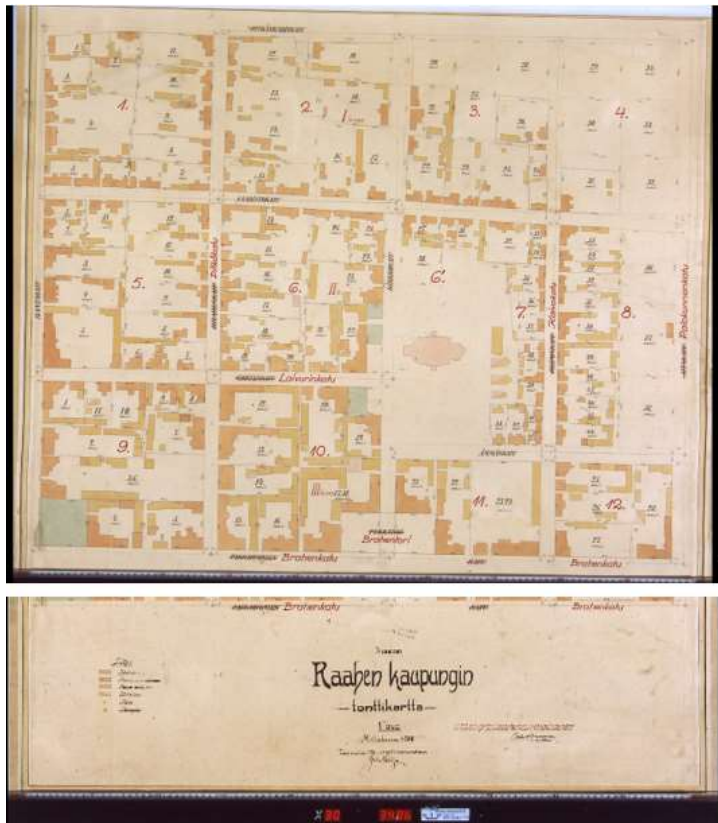
Karl Sandelinin asemakaava kaupungin laajentamista varten on vuodelta 1910. Kaavassa kaupungin uudeksi laajenemissuunnaksi osoitetaan itä ja laajennuksen koordinaatisto mukailee luonnon muotojen sijaan radan linjausta.

Raahen kaupungin tonttikartta 1915.

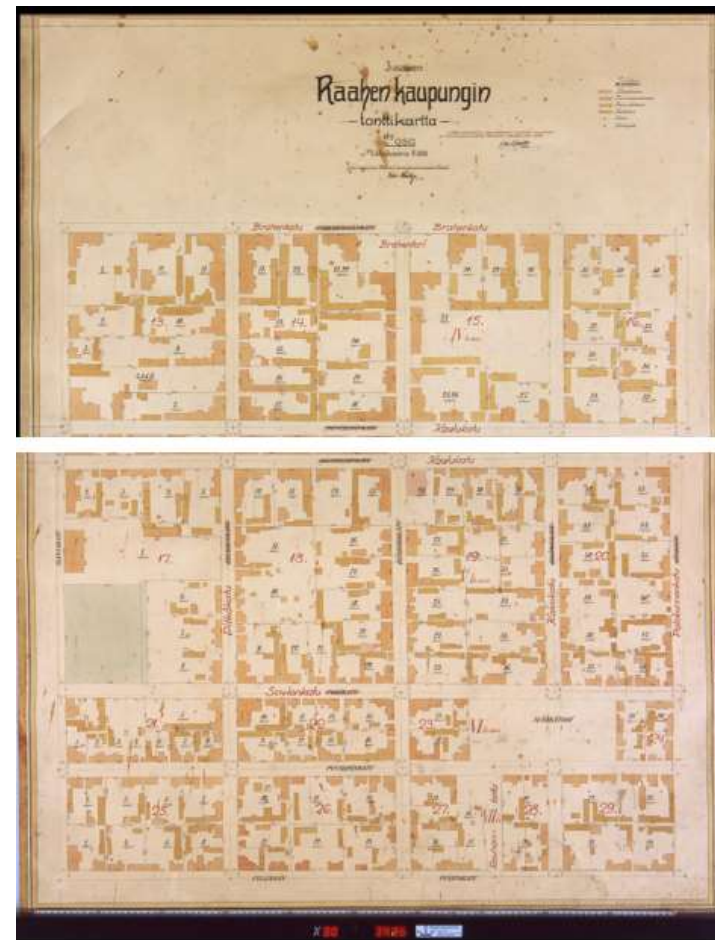
Tonttikartta on laadittu kolmelle karttalehdelle, joista 1. ja 2. osa kattavat nykyisen vanhan kaupungin. Tonttikarttaan on kuvattu tonttijako ja olemassa oleva rakennuskanta. Asuinrakennukset on kuvattu tummemmalla oranssilla ja talousrakennukset vaaleammalla. Tonttikartan 1. osa kuvaa kaupungin pohjoisosaa. Kaupungin koilliskulma on ollut rakentamaton, muut tontit ovat täyteen rakennettuja. Isoimmat rakennukset keskittyvät Brahenkadun ja Cortenkadun ympäristöön. Varsinkin kirkon takana rakennukset ovat hyvin pieniä. Raahen kaupungin tonttikartta, 2. osa, vuodelta 1915. Tonttikartan 2. osa kuvaa kaupungin eteläosaa, joka on ollut täyteen rakennettu. Isoimmat rakennukset keskittyvät Brahenkadun ja Koulukadun ympäristöön. Eteläisimmissä kortteleissa rakennusten koko pienee selvästi.

10.5.2021

raporttiluonnos

Kuva 12. Raahen kaupungin tonttikartta, 1. osa, vuodelta 1915. Kartan sisältöä on kuvattu aiemmin tekstissä. Kuvälähde: Raahen kaupunki.

Kuva 13. Raahen kaupungin tonttikartta, 2. osa, vuodelta 1915. Kartan sisältöä on kuvattu aiemmin tekstissä. Kuvälähde: Raahen kaupunki.

10.5.2021 raporttiluonnos

Kuva 14. Raahen kaupungin asemakaava vuodelta 1953. Kaavan sisältöä on kuvattu myöhemmin tekstissä. Kuvälähde: Raahen kaupunki.

Kuva 15. Havainnekuva vuoden 1967 asemakaavan tiejärjestelyistä. Kartan sisältöä kuvataan tekstissä. Kuvallähde: Raahen kaupunki

Raahen kaupungin asemakaava vuodelta 1953.

Kaavaratkaisu laajentaa kaupunkia koilliseen. Radan eteläpuolelle kaavassa osoitetaan tehdaskortteleita. Raahen vanhan kaupungin koilliskulman kortteli osoitetaan myös tehdaskortteliksi.

Havainnekuva vuoden 1967 asemakaavan tiejärjestelyistä

Havainnekuva esitetään ruskealla pääkatuverkko ja oranssilla pysäköinnille varatut tilat. Havainnekuvaan on hahmoteltu myös rakennusmassoja. Katuverkko säilytettiin pääpiirteissään entisellään kaavaratkaisussa, mutta rakennuskannan osalta tavoitteena oli sen uudistuminen.

Kaavaa alettiin laatia vuonna 1961 tilanteessa, jossa Raahen oli juuri sijoittunut uusi terästehdas. Tehtaan myötä kaupungin väkiluku kasvoi voimakkaasti ja tehtaan työntekijät tarvitsivat kipeästi paitsi asuntoja myös palveluita. Tehdastyön myötä myös kaupunkilaisten elintaso lähti nousuun. Kaavaratkaisulla muodostettiin Sovionkadun ja Fellmanin puistokadun välille uusi liikekeskusta Raahalle. Vallinneessa tulevaisuuden uskossa historialliseen rakennuskantaan liittyviä arvoja ei kaupungissa nähty ja kaavoituksen lähtökohtana oli vanhan rakennuskannan korvaaminen uusilla kerrostaloilla ja rivitaloilla. Myöskään voimassa olleen asemakaavan ja rakennusjärjestyksen rakennusoikeudesta ei haluttu tinkiä.

Kaavan laativat arkkitehdit Erik Kråkström sekä Ahti ja Esko Korhonen. He tajusivat Raahen vanhan kaupungin arvot oman aikakautensa hyvin säilyneenä edustajana, mutta joutuivat vahvasti huomiomaan kaupungin johdon näkemyksen kaupungin voimakkaasta kehittämisestä. Kaavassa säilytettiin lähinnä katuverkosto ja katujen leveydet. Muutama monumentaalinen rakennusryhmä pääaukioiden ympäristöstä suojeltiin. Muissa vanhan kaupungin asuinkortteleissa rakenne pyrittiin muuttamaan agraareista umpipihoista avoimiksi kortteleiksi. Myös autoistuminen ja pysäköintiratkaisut vaikuttivat kaavaratkaisuun merkittävästi.

Kaupungin valtuusto päätti vuonna 1964 alistaa kaavan sisäasiainministeriön vahvistettavaksi. Kaava vahvistettiin vuonna 1967. Kaava lähti toteutumaan jo 1960-luvulla. Kymmenen vuoden aikana rakennettiin yli 30 kaavan tavoitteiden mukaista uutta rakennusta, jotka poikkesivat huomattavasti historiallisesta kaupunkikuvasta. Uudisrakentaminen painottui Raahen vanhan kaupungin pohjoisosan rakentamattomille tonteille sekä uuden liikekeskustan alueelle Sovionkadun ja Laivurinkadun varsilla.

10.5.2021

raporttiluonnos

1 Kortteli 1

Rakentamisen historia

Kartoissa kortteli näkyy ensimmäisen kerran vuoden 1750 asemakaavassa, jossa korttelin eteläosa on osoitettu rakennettuna. Tämän jälkeen korttelin rakentuminen on seurannut maankohoamista. Tonttijako on elänyt vielä 1900-luvulla. Korttelia ovat asuttaneet etenkin merimiehet ja käsityöläiset. Vielä 1960-luvulla korttelin pohjoispuolella on ollut avoin merenlahti ja sen rannoilla kosteaa niittyä. Vuoden 1967 asemakaavan myötä korttelin pohjoisimpien tonttien rakennuskanta on uudistunut.

Ominaispiirteet

Rantakatua, Saaristokatua ja Kauppakatua reunustavat pääosin 1800-luvun pienet puutalot. Muutamat uudiskohteet sopeutuvat hyvin vanhaan rakenteeseen. Osa rakennuksista on yksikerroksisia, osassa on matala ullakkokerros. Sokkelit ovat matalia. Talojen kiviarkkitehtuuria jäljittelevässä julkisivujen vuorauksessa ja jäsentelyssä näkyy empiren vaikutus. Osassa taloja ikkunakehykset ovat hyvin koristeellisia. Saaristokadun varren pienehköille tonteille on rakennettu useampia asuinrakennuksia kadun varteen ja piharakennuksineen tontit ovat täyteen rakennettuja. Rantakadun ja Kauppakadun varrella tontit ovat isompia ja väljästi rakennettuja. Korttelin keskiosia luonnehtii niiden puutarhamaiset pihat. Pitkänkarinkatua reunustavat 1970-luvun alun kaksikerroksiset lamellitalot, jotka erottuvat vanhan kaupungin muusta rakenteesta rakennus-

massan koon ja sementtitiilivuorauksen takia. Niiden ajalle tyypillisissä vähäeleisissä julkisivuissa korostuu ikkunoiden vaakalinjat. Rakennukset muodostavat muurin vanhan kaupungin laidalle. Pihamiljöissä korostuu pysäköintijärjestelyt.

Suhde ympäristöön

Kortteli sijaitsee vanhan kaupungin luoteiskulmassa. Pohjoispuolella on Kauneuskanava ja sen rannalla oleva avoin puisto. Länsipuolella on Rantapuisto, joka on varsin avoin merelle. Viereisten korttelien rakennuskanta on uudistunut jonkin verran voimakkaammin. Maasto nousee korttelin kaakkoiskulmassa. Kirkon torni näkyy paikoitellen sekä Saaristokadulle että Kauppakadulle. Pohjoisreunan maasto on alavaa

Kuva 16. Pitkänkarinkadun varren 1970-luvulla uusiutunut rakennuskanta muodostaa muurin vanhan kaupungin reunalle. Talojen edustalla on avoin Kauneuskanavan puisto.

Arvot

(Ht):

(R): Korttelin 1800-luvun asuinrakennuskannassa näkyy edelleen hyvin Raahelle tyypillinen puuempire julkisivujen vuorauksessa, jäsentelyssä ja ikkunoiden kehyksissä. Vaikka korttelin pohjoisreunan lamellitalot ovat arkkitehtonisesti varsin tavanomaisia ja vanhan kaupungin rakennetta rikkovia.

(H): Kortteli ilmentää kaupungin kasvua ja laajentumista 1700-luvulta alkaen ja asukasryhmien monipuolistumista. Saaristokadun varren pienet pihapiirit ilmentävät hyvin etenkin merimiesten asumisen tarpeita 1800-luvulla. Isommat tontit ilmentävät vielä 1900-luvullakin harjoitettua ainakin osittaista omavaraistaloutta, tosin talousrakennusten purkamisen ja käyttötarkoituksen muutosten myötä alueella harjoitettu omavaraistalous on heikosti hahmotettavissa. Korttelin pohjoisreunan puutalojen tilalle rakennetut lamellitalot pysäköintiratkaisuineen ilmentävät ajankohdan voimakasta kaupungistumista, elintason nousua ja autoistumista.

(M): Kortteli ilmentää merenkulun myötä vaurastuneen kaupungin kehitystä sekä mahdollisuutta laajentaa kaupunkirakennetta rantaviivan siirtymässä maanpinnannousun myötä.

10.5.2021

raporttiluonnos

(S): Korttelin eteläosassa on säilynyt runsaasti 1800-luvun rakennuskantaa, jonka asuinrakennukset ilmentävät melko autenttisesti Raahelle tyypillistä puuempireä. Rakennuksiin tehdyt muutokset ja korjaukset ilmentävät käytön ja rakennustavan jatkuvuutta. Suurin osa rakennuksista on patinoitunut kauniisti. Pihapiirien autenttisuus on kärsinyt talusrakennusten purkamisesta, eikä niillä harjoitettu (osittainen) omavaraistalous enää hahmotu. Katujen puolelle korttelin eteläosa hahmottuu hyvin säilyneenä kokonaisuutena. Korttelin pohjoisosassa säilyneisyysarvot on menetetty rakennuskannan uusiutumisen myötä.

(T): Kortteli on tärkeä osa Raahen vanhaa kaupunkia ja Raahelle ominaista kaupunkikuvaa. Korttelissa ilmenee edelleen hyvin Ruotsi-Suomen suurvalta-ajalla syntynyt säännöllisyyteen pyrkivä kaavaratkaisu rakennusten tiukasti rajain katunäkymiin. Korttelin pohjoisreunan lamelitalot eroavat selvästi vanhan kaupungin muusta rakennuskannasta, ne muodostavat vanhaa kaupunkia rajaavan muurin.

(I): Raahen vanhakaupunki ja kortteli osana sitä ovat edustava esimerkki säännölliseen ruutukaavaan perustuvasta puukaupungista. Pienipiirteinen ja koristeellinen rakennuskanta kertoo kaupungin vaurastumisesta merenkulun myötä.

Säilymisedellytysten arviointi

Voimassa olevassa asemakaavassa korttelin eteläosan sekä Rantakadun varren kaikkien tonttien käyttötarkoituksena on AP-1. Pitkänkarinkadun varrella käyttötarkoitus on osittain AR. Korttelin eteläosan rakennukset katujen varsilta on merkitty asemakaavaan pääosin sr-merkinnöin. Lisäksi muutamia rakennuksia katujen varsilta ja korttelin sisäosista on merkitty sh-merkinnällä. Osa sr- tai sh-merkityistä rakennuksista on purettu tai korvattu uudisrakennuksella.

Kortteleiden arvohierarkia

Korttelin eteläosa on osa Saaristokadun varren arvokasta kokonaisuutta. Merimiesten asuttaman pienipiirteisen rakennuskannan 1800-luvun puuempireen liittyvät arvot ovat säilyneet muodostaen eheän kokonaisuuden. Pitkänkarinkatuun rajoittuvilla tonteilla rakennuskanta on voimakkaasti uudistunut ja alueen arvot liittyvät lähinnä ruutukaavan rakenteeseen.

Muutoksensietokyky

Rantakatua, Saaristokatua ja Kauppakatua rajaava rakennuskanta on muutosherkkää sekä rakentamisen mittakaavan että yksityiskohtien suhteen. Korttelin sisäosat voivat kestää muutoksia, jotka eivät heijastu katunäkymiin. Korttelin pohjoisosan rakennuskanta kestää muutoksia, jotka huomioivat rakennusten muurimaisen ilmeen.

Kuva 17. Saaristokadun keskivaiheilla on Raahen kaupunkikuvulle harvinainen poikkipäätäinen asuinrakennus. Se saattaa olla asunnoksi muutettu talusrakennus. Jugend-ikkunat ovat koristeelliset.

10.5.2021 raporttiluonnos

Kartat ja kaaviot rakentumisen historiasta

Kuva 18 (kuvapari). Vasemmalla ote Johan Cajanusen tonttikartasta vuodelta 1750 ja oikealla Raahen kaupungin tonttikartta vuodelta 1915. Korttelin sijainti on osoitettu punaisella rajauksella kartoissa.

Valokuvat ominaispiirteistä

Kuva 19. Rantakadun varren osittain uudistuneet koristeelliset rakennukset rajaavat katua ja avointa rantapuistoa.

Kuva 20. Kauppakadun varren rakennuksissa näkyy raahelaiselle puuempirelle tyypillisiä piirteitä: leveä vaakalautoitus, nurkkapilasterit kapiteeleineen ja ikkunalinjoja myötäilevä seinäpinnan jakava lista.

10.5.2021 raporttiluonnos

Suhde ympäristöön

Kuva 21. Ilmakuva korttelista ja sen ympäristöstä. Rakennukset on korostettu harmaalla ja tonttijako näkyy punaisella. Tarkasteltavan korttelin sijainti on osoitettu valkoisella rajauksella.

Kaavio rakennuskannasta

Kuva 22. VRK -hankkeen liitekartta 1 vuodelta 2010. Kartassa on mustalla esitetty historialliset rakennukset, ruskealla perinteisellä rakennustavalla 1930-luvun jälkeen toteutetut rakennukset, valkoisella kaupunkikuvaan sopeutuvat uudisrakennukset ja punaisella kaupunkirakennetta rikkovat modernit rakennukset.

10.5.2021

raporttiluonnos

2 Kortteli 2

Rakentumisen historia

Korttelin lounaiskulmaan on osoitettu yksi tontti vuoden 1750 asemakaavassa. Nykyisinkin hahmottuva tonttijako on peräisin Gustaf Odenwallin tontti- ja katukartasta 1800-luvun alusta eikä ole juurikaan muuttunut. Korttelin rakentuminen on seurannut maankohoamista. Korttelia ovat asutaneet etenkin merimiehet ja käsityöläiset. Vielä 1960-luvulla korttelin pohjoispuolella on ollut kaistale peltoa ja avointa niittyä entisellä merenlahdella. Vuoden 1967 asemakaavan myötä korttelin rakennuskanta on osin uudistunut.

Ominaispiirteet

Saaristokatua reunustavat 1800-luvun pienet puutalot sekä niiden mittakaavaan sopivat uudisrakennukset. Osa rakennuksista on yksikerroksisia, osassa on matala ullakkokerros. Sokkelit ovat matalia. Talojen kiviarkkitehtuuria jäljittelevässä julkisivujen vuorauksessa ja jäsentelyssä näkyy empiren vaikutus. Talojen koristeellisuus ja ikkunakehykset ovat vähäeleisiä. Saaristokadun varren tontit ovat Saaristokadun puoleiselta reunaltaan täyteen rakennettuja. Kirkkokadun vartta on rajannut 1900-luvun alusta asti vain muutama rakennus ja aidat. Nykyisten matalien aitojen yli näkyy hyvin tonttien avarat pihat.

Pitkänkarinkatua reunustavat 1970-1980-luvun kaksikerroksiset lamellitalot, jotka erottuvat vanhan kaupungin muusta rakenteesta rakennusmassan koon ja sementtitiilivuorauksen takia. Nii-

den julkisivut ovat ajalle tavanomaisen vähäeleisiä. Rakennukset muodostavat muurin vanhan kaupungin laidalle. Pihamiljöissä korostuu pysäköintijärjestelyt. Kauppakadun näkymiä rikkoo 1970-luvun tasakattoisen rivitalon umpinainen sementtitiilivuorattu pääty. 2000-luvun täydennysrakennusten ilmettä on sovitettu vanhaan puurakentamiseen, mutta isojen asuinrakennusten sijoittaminen myös tontin takareunalle rikkoo tonttien vanhaa hierarkiaa, jossa pienet talousrakennukset ovat rajanneet tonttia.

Suhde ympäristöön

Kortteli sijaitsee vanhan kaupungin pohjoisreunalla. Pohjoispuolella on Kauneuskanava ja sen rannalla oleva avoin puisto. Muilta sivustoilta korttelia rajaa vanhan kaupungin asuinorttelit, joiden rakennuskanta on osin uudistunut. Korttelin korkein kohta on sen lounaiskulmassa, jonne Kauppa- ja Saaristokatu nousevat. Korttelin pohjoisosa on alavaa. Korttelin kaakkoiskulmasta on suora näkyvyys kirkolle, joka sijaitsee kaakkoispuolisessa korttelissa. Kirkon torni näkyy myös Pitkänkarinkadulle rakennusten väleistä.

Arvot

(Ht):

(R): Korttelin 1800-luvun asuinrakennuskannan julkisivujen vuorauksessa, jäsentelyssä ja ikkunoiden kehyksissä näkyy edelleen Raahelle tyypillinen puuempire vaatimattomammassa muodossaan. Korttelin pohjoisreunan lamellitalot ovat arkkitehtonisesti varsin tavanomaisia ja vanhan kaupungin rakennetta rikkovia. Kaupunkirakennetta ja -kuvaa rikkoo myös Kauppakadun varrella oleva saman ajanjakson rivitalo.

(H): Kortteli ilmentää kaupungin kasvua ja laajentumista lähinnä 1800-luvulta alkaen. Tonttijako vastaa edelleen 1800-luvun alun tilannetta, vaikka rakennuskanta on osin uudistunut voimakastikin. Saaristokadun varren pienet pihapiirit ilmentävät hyvin etenkin merimiesten asumisen tarpeita 1800-luvulla. Isommat tontit ilmentävät vielä 1900-luvullakin harjoitettua ainakin osittaista omavaraistaloutta, tosin alkujaankin vähäisten piharakennusten purkamisen ja käyttötarkoituksen muutosten myötä alueella harjoitettu omavaraistalous on heikosti hahmotettavissa. Korttelin pohjoisreunan lamellitalot pysäköintiratkaisuineen ilmentävät ajankohdan voimakasta kaupungistumista, elintason nousua ja autoistumista.

(M): Kortteli ilmentää merenkulun myötä vaurastuneen kaupungin kehitystä sekä mahdollisuutta laajentaa kaupunkirakennetta rantaviivan siirtymässä maanpinnannousun myötä.

10.5.2021

raporttiluonnos

(S): Korttelin eteläosassa Saaristokadun varrella on säilynyt runsaasti 1800-luvun rakennuskantaa. Korttelin eteläosassa Saaristokadun varren 1800-luvun asuinrakennukset ilmentävät melko autenttisesti Raahelle tyypillisen puuempireen vaatimattomampaa muotoa. Rakennuksiin tehdyt muutokset ja korjaukset ilmentävät käytön ja rakennustavan jatkuvuutta. Suurin osa rakennuksista on patinoitunut kauniisti. Muutamista uudisrakennuksista huolimatta Saaristokadun varsi hahmottuu edelleen pääosin eheänä ja hyvin säilyneenä kokonaisuutena. Korttelin pihapiirin autenttisuus on kärsinyt talousrakennusten purkamisesta tai menettänyt autenttisuutensa kokonaan rakennuskannan uusiutumisen myötä. Muutamalla tontilla on säilynyt puutarhamaista kasvilisuutta. Korttelin pohjoisosassa ja osin Kauppa-kadun varrella säilyneisyysarvot on menetetty rakennuskannan uusiutumisen myötä.

(T): Kortteli on tärkeä osa Raahen vanhaa kaupunkia ja Raahelle ominaista kaupunkikuvaa. Korttelissa ilmenee edelleen hyvin Ruotsi-Suomen suurvalta-ajalla syntynyt säännöllisyyteen pyrkivä kaavaratkaisu. Vaikka korttelin pohjoisreunan lamellitalot ovat arkkitehtonisesti varsin tavanomaisia, ne muodostavat vanhaa kaupunkia rajaavan muurin.

(I): Raahen vanhakaupunki ja korttelin osana sitä ovat edustava esimerkki säännölliseen ruutukaavaan perustuvasta puukaupungista. Saaristokadun varren pienipiirteinen rakennuskanta ilmentää kaupungin kehityksen kytkeytymistä merenkulkuun.

Säilymisedellytysten arviointi

Voimassa olevassa asemakaavassa korttelin eteläosan tonttien käyttötarkoituksena on AP-1. Pitkänkarinkadun varrella käyttötarkoitus on AR. Korttelin eteläosan rakennukset katujen varsilta sekä muutamia tonttien sisäosien rakennuksia on merkitty asemakaavaan sr-merkinnöin. Lisäksi muutamia rakennuksia katujen varsilta ja korttelin sisäosista on merkitty sh-merkinnällä. Osa sr- tai sh-merkityistä rakennuksista on purettu tai korvattu uudisrakennuksella.

Kuva 23. Saaristokadun varren rakennuksissa näkyy raahelaiselle puuempirelle tyypillisiä piirteitä: leveä vaakalaudoitus, nurkkapilasterit kapiteeleineen ja ikkunalinjoja myötäilevä seinäpinnan jatkava lista.

Kortteleiden arvohierarkia

Korttelin eteläosa on osa Saaristokadun varren arvokasta kokonaisuutta. Merimiesten asuttaman pienipiirteisen rakennuskannan 1800-luvun puuempireen liittyvät arvot ovat säilyneet muodostaen eheän kokonaisuuden. Korttelin pohjoisosan tonteilla rakennuskanta on voimakkaasti uudistunut ja alueen arvot liittyvät lähinnä ruutukaavan rakenteeseen.

Muutoksensietokyky

Korttelin eteläosassa katuja rajaava rakennuskanta on muutosherkkää sekä rakentamisen mittakaavan että yksityiskohtien suhteen. Korttelin sisäosat voivat kestää muutoksia, jotka eivät heijastu katunäkymiin. Korttelin pohjoisosan rakennuskanta kestää muutoksia, jotka huomioivat Pitkänkarinkadun varren rakennusten muurimaisen ilmeen.

Kuva 24. Saaristokadun varren rakennuskanta on osin uudistunut mittakaavaltaan vanhaan rakennuskantaan hyvin sopivin rakennuksin. Ikkunajako paljastaa kohteen uudiskohteeksi.

10.5.2021 raporttiluonnos

Kartat ja kaaviot rakentumisen historiasta

Kuva 25 (kuvapari). Vasemmalla ote Gustaf Odenwallin tontti- ja katukartasta 1800-luvun alusta ja oikealla Raahen kaupungin tonttikartta vuodelta 1915. Korttelin sijainti on osoitettu punaisella rajauksella kartoissa.

Valokuvat ominaispiirteistä

Kuva 26. Saaristokadun varren pienipiirteistä rakennuskantaa. Talojen julkisivujen vuorauksessa ja jäsentelyssä näkyy kiviarkkitehtuuria jäljittelevä empire. Talojen koristeellisuus ja ikkunakehykset ovat vähäeleisiä.

Kuva 27. Kirkkokadun varrelle sijoittuu väljästi rakennettuja tontteja, joiden matalien aitojen yli näkyy avoimet puutarhamaiset tontit. Kirkkokadun varrella ei ole varsinaista jalkakäytävää, vaan nurmea. Kirkkokatu nousee kirkolle, jonka torni näkyy kuvan reunassa.

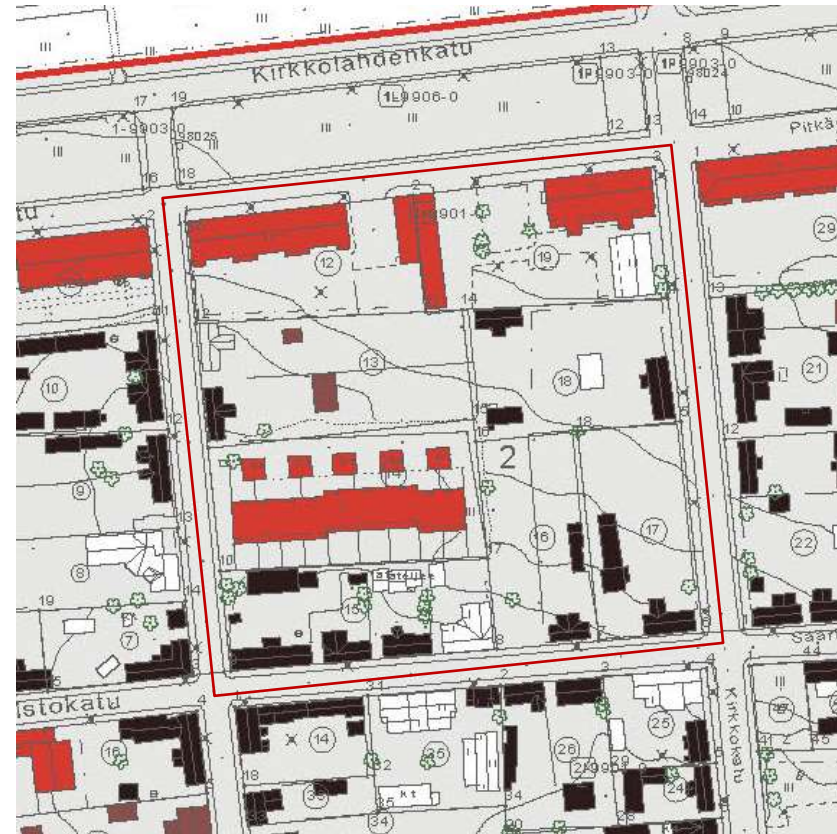
10.5.2021 raporttiluonnos

Suhde ympäristöön

Kuva 28. Ilmakuva korttelista ja sen ympäristöstä. Rakennukset on korostettu harmaalla ja tonttijako näkyy punaisella. Tarkasteltavan korttelin sijainti on osoitettu valkoisella rajauksella.

Kaavio rakennuskannasta

Kuva 29. VRK -hankkeen liitekartta 1 vuodelta 2010. Kartassa on mustalla esitetty historialliset rakennukset, ruskealla perinteisellä rakennustavalla 1930-luvun jälkeen toteutetut rakennukset, valkoisella kaupunkikuvaan sopeutuvat uudisrakennukset ja punaisella kaupunkirakennetta rikkovat modernit rakennukset.

3 Kortteli 3

Rakentumisen historia

Vuoden 1750 kartassa kortteli on osoitettu kuusta ja katajaa kasvavana karuna kirkonmäkenä. Tontteja korttelin lounaiskulmaan on osoitettu ensimmäistä kertaa Gustaf Odenwallin tontti- ja katukartassa 1800-luvun alussa. Kokonaan rakennettavaksi kortteli on osoitettu vasta vuoden 1898 kartassa kiintopisteistä. Korttelia ovat asuttaneet etenkin merimiehet ja vaatimatomat käsityöläiset. Vuoden 1963 peruskartassa korttelista on osoitettu rakennettuna vain 1800-luvun alun tontit pohjoisreunan ja koilliskulman ollessa peltoa ja niittyä. Vielä 1960-luvulla korttelin koillispuolella on ollut niittyä ja peltoa, joiden yli nykyinen Reiponkatu on kääntynyt kohti koillista. Korttelin pohjoisosa on rakentunut vasta vuoden 1967 asemakaavan myötä.

Ominaispiirteet

Saaristokatua on reunustanut 1800-luvun ja 1900-luvun alun pienet, runkosyvyydeltään kapeat, lähes toisiinsa kiinni rakennetut puutalot, joista useat on korvattu viime vuosikymmeninä uudisrakennuksilla. Kadulle päin uudisrakennusten mittakaava noudattaa korttelille tyypillistä mittakaavaa, mutta niiden runkosyvyys on selvästi suurempi kuin vanhojen rakennusten. Kirkkokatua reunustavat 1800-luvun pienet puutalot. Osaa niistä on korjattu ja laajennettu voimakkaasti 1900-luvun loppupuoliskolla. Reiponkadun varrella rakennuskanta on uudistunut jo 1950-luvulta alkaen. Vanhojen rakennusten sokkelit ovat

matalia ja rakennukset ovat yksikerroksisia. Julkisivujen jäsentely ja ikkunankehukset ovat vaatimattomia. Empiren vaikutus näkyy muutamissa taloissa. Kirkkokadun varren tonteilla on säilynyt myös pihoja rajaavia talousrakennuksia. Reiponkadun varrella sijaitsee Jaakobin lähde eli kaupunkilaisia palvellut vanha kaivo, jota suojaa koristeellinen kaivorakennus.

Pitkänkarinkatua reunustavat 1970-luvun kaksikerroksiset lamellitalot, jotka erottuvat vanhan kaupungin muusta rakenteesta rakennusmassan koon ja sementtitiilivuorauksen takia. Niiden julkisivut ovat ajalle tavanomaisen vähäeleisiä. Rakennukset muodostavat muurin vanhan kaupungin laidalle. Pihamiljöissä korostuu pysäköintijärjestelyt.

Korttelin keskellä on tyhjäksi jäänyt tontti, joka on 1900-luvun loppupuolella kaavoitettu puistoksi, leikkipuistoksi ja palstaviljelyalueeksi. Alue on tällä hetkellä hoitamaton, heinittynyt ja pusikoitunut.

Suhde ympäristöön

Kortteli sijaitsee vanhan kaupungin pohjoisreunalla. Pohjoispuolella on Kauneuskanava ja sen rannalla oleva avoin puisto. Korttelin länsipuolisen korttelin rakennuskanta on osin uudistunut, itäpuolisen korttelin rakennuskanta on uudistunut ja täydentynyt kokonaan 1960-luvulta alkaen.

Korttelin korkein kohta on sen lounaiskulmassa, jonne Kirkko- ja Saaristokatu nousevat. Korttelin pohjoisosa on alavaa. Korttelin lounaiskulmasta on suora näkyvyys kirkolle, joka sijaitsee eteläpuolisessa korttelissa. Kirkon torni näkyy myös Pitkänkarinkadulle rakennusten väleistä. Reiponkadulla tärkeä osa katunäkymiä on kaivo.

10.5.2021

raporttiluonnos

Arvot maakuntakaavan kanssa yhtenäisin perustein

(Ht):

(R): Muutamissa korttelin vanhimmissa rakennuksissa näkyy edelleen Raahelle tyypillinen puuempire vaatimattomammassa muodossaan. Korttelin pohjoisreunan lamellitalot ovat arkkitehtonisesti varsin tavanomaisia ja vanhan kaupungin rakennetta rikkovia.

(H): Kortteli ilmentää kaupungin kasvua ja laajentumista 1800-luvulta alkaen sekä toisaalta kaupungistumista 1960-luvulta alkaen. Saaristokadun varren pienet pihapiirit ilmentävät etenkin merimiesten asumisen tarpeita 1800-luvulla. Isompien tonttien käyttö osittaiseen omavaraisalouteen on heikosti hahmotettavissa piharakennusten purkamisen ja muuttuneen kasvillisuuden takia. Korttelin pohjoisreunan lamellitalot pyrkivät ratkaisuihin ilmentävät 1960-luvulta alkanutta voimakasta kaupungistumista, elintason nousua ja autoistumista.

(M): Kortteli ilmentää 1800-luvulla merenkulun myötä vaurastuneen kaupungin kehitystä sekä mahdollisuutta laajentaa kaupunkirakennetta rantaviivan siirtyessä maanpinnannousun myötä.

S): Kirkkokadun ja Saaristokadun varrella on säilynyt jonkin verran vanhaa rakennuskantaa, joka ilmentää merimiesten ja käsityöläisten asumista 1800-luvulla ja 1900-luvun alussa. Korttelin eteläosan tonttijako on säilynyt melko autenttisenä. Pihapiirit ja yksittäiset rakennukset ovat kerroksellisia, ja niissä ilmenee asumisen ja elinkeinojen muutokset. Etenkin talusrakennusten ja pihojen

käyttö on muuttunut voimakkaasti, vaikka alkuperäisestä käytöstä kertovia rakennuksia olisikin säilynyt. Korttelissa on muutamia rakennuksia, jotka ilmentävät melko autenttisesti Raahelle tyypillisen puuempiren vaatimatonta muotoa. Muutamista uudisrakennuksista huolimatta Saaristokadun varsi hahmottuu edelleen pääosin eheänä ja hyvin säilyneenä kokonaisuutena. Korttelin pohjoisosassa ja osin Kauppakadun varrella säilyneisyysarvot on menetetty rakennuskannan uusiutumisen myötä.

(T): Kortteli on tärkeä osa Raahen vanhaa kaupunkia ja Raahelle ominaista kaupunkikuvaa. Korttelissa ilmenee edelleen hyvin Ruotsi-Suomen suurvalta-ajalla syntynyt säännöllisyyteen pyrkivä kaavaratkaisu. Vaikka korttelin pohjoisreunan lamellitalot ovat arkkitehtonisesti varsin tavanomaisia ja vanhan kaupungin rakennetta rikkovia, ne muodostavat vanhaa kaupunkia rajaavan muurin.

(I): Raahen vanhakaupunki ja kortteli osana sitä ovat edustava esimerkki säännölliseen ruutukaavaan perustuvasta puukaupungista. Korttelin eteläosan pienipiirteinen rakennuskanta ilmentää paikallista puurakentamisen perinnettä ja kaupungin kehityksen kytkeytymistä merenkulkuun.

Säilymisedellytysten arviointi

Voimassa olevassa asemakaavassa korttelin eteläosan tonttien käyttötarkoituksena on AP-1. Pitkänkarinkadun varrella käyttötarkoitus on AR. Korttelin keskiosan käyttötarkoituksena on VP, RP ja VK. Korttelin eteläosan rakennukset katujen varsilta sekä muutamia tonttien sisäosien rakennuksia on merkitty asemakaavaan sh- ja sr-merkinnöin. Etenkin sh-merkittyjen rakennusten ulkoasu on muuttunut 1900-luvun puolivälin jälkeen.

Kortteleiden arvohierarkia

Korttelin eteläosa on osa Saaristokadun varren arvokasta kokonaisuutta. Merimiesten asuttamassa pienipiirteisessä rakennuskannassa näkyy edelleen puuempireen liittyviä arvoja osana Saaristokadun varren eheää kokonaisuutta. Korttelin pohjoisosan tonteilla rakennuskanta on voimakkaasti uudistunut ja alueen arvot liittyvät lähinnä ruutukaavan rakenteeseen.

Muutoksensietokyky

Korttelin pohjoisosan katuja rajaava rakennuskanta on muutosherkkää sekä rakentamisen mitatakaan että yksityiskohtien suhteen. Kirkkokadun varrella pihapiirit kokonaisuudessaan ovat muutosherkkiä. Korttelin sisäosat voivat kestää muutoksia, jotka eivät heijastu katunäkymiin. Korttelin pohjoisosan rakennuskanta kestää muutoksia, jotka huomioivat Pitkänkarinkadun varren rakennusten muurimaisen ilmeen.

10.5.2021 raporttiluonnos

Kartat ja kaaviot rakentumisen historiasta

Kuva 30 (kuvapari). Vasemmalla ote Gustaf Odenwallin tontti- ja katukartasta 1800-luvun alusta ja oikealla Raahen kaupungin tonttikartta vuodelta 1915. Korttelin sijainti on osoitettu punaisella rajauksella kartoissa.

Valokuvat ominaispiirteistä

Kuva 31. Saaristokadun varren pienipiirteistä rakennuskantaa. Talojen julkisivujen vuorauksessa ja jäsentelyssä näkyy vaikutteita kiviarkkitehtuuria jäljittelevästä empirestä. Korttelin lounaiskulmassa olevassa talossa on korkea ullakkokerros, muut kadun varren vanhat rakennukset ovat selvästi matalampia.

Kuva 32. Reiponkadun varrella on kaupunkilaisten käyttämä vanha kaivo, jota suojaa koristeellinen 8-kulmainen kaivorakennus. Reiponkadun varren talot ova 1950- ja 60 -lukujen puutaloja. Niiden takaa näkyy Raahen kirkon tornin huippu.

10.5.2021 raporttiluonnos

Suhde ympäristöön

Kuva 33. Ilmakuva korttelista ja sen ympäristöstä. Rakennukset on korostettu harmaalla ja tonttijako näkyy punaisella. Tarkasteltavan korttelin sijainti on osoitettu valkoisella rajauksella.

Kaavio rakennuskannasta

Kuva 34. VRK -hankkeen liitekartta 1 vuodelta 2010. Kartassa on mustalla esitetty historialliset rakennukset, ruskealla perinteisellä rakennustavalla 1930-luvun jälkeen toteutetut rakennukset, valkoisella kaupunkikuvaan sopeutuvat uudisrakennukset ja punaisella kaupunkirakennetta rikkovat modernit rakennukset.

4 Kortteli 4

Rakentamisen historia

Vuoden 1750 kartassa kortteli jää kaupungin ulkopuolelle, samoin kuin Joseph Fonténin vuoden 1801 kartassa. Gustaf Odenwallin tontti- ja katu-kartassa 1800-luvun alussa kortteli on edelleen kaupungin ulkopuolista aluetta, vaikka kaupunki onkin Ämmänkadun eteläpuolella laajentunut Reiponkadun itäpuolelle. Kortteli esitetään ensimmäisen kerran rakennettavaksi vuoden 1857 laajennuskaavassa ja samanlaisella tonttijaolla vuoden 1898 kartassa kiintopisteistä. Vuoden 1915 tonttikartassa tonttijako on pysynyt samana, mutta vain lounaiskulman tontti on rakennettu.

Vuoden 1963 peruskartassa korttelista on osoitettu rakennettuna edelleen vain korttelin lounaiskulma pohjoisreunan ollessa niittyä ja itäreunan peltoa, joiden välistä Reiponkatu on kulkenut vinosti korttelin läpi kohti koillista. Kortteli on lähtenyt rakentumaan lounaiskulmastaan alkaen vasta vuoden 1967 asemakaavan myötä.

Ominaispiirteet

Korttelin rakennuskanta on 1960-80 -luvulta 1960-70 -lukujen rakennusten sijoituessa Reiponkadun varrelle ja 1980-luvun rakennusten Palokunnankadun varrelle. Rakennukset ovat kaksikerroksisia lamellikerrostaloja, joilla on puoliksi maanpäällinen kellarikerros. Rakennukset sijoituvat katulinjaan kiinni, kuten vanhempikin rakennuskanta. Rakennusten mittakaava poikkeaa huomattavasti vanhan Raahen vanhemmasta rakennuskannasta. Osassa taloja rappukäytävien sisäänkäynti on kadun puolelta, osassa pihan puolelta. Neljässä talossa parvekkeet ovat pihan puolella, yhdessä kadun puolella ja yhdessä parvekkeita on sekä pihan että kadun puolella. Korttelin lounaiskulman 1960-luvun rakennus on sementtiitiilivuorattu ja julkisivun sommittelussa on pyritty vaikutelmaan nauhaikkunoista. Siinä on loiva satulakatto. Muut rakennuksista on puuverhoiltuja vaakalaudoituksella ja maalattu haaleilla pastellisävyillä. Julkisivuja jäsentää kantavia rakenteita mukaileva listoitus aikansa strukturalismin hengessä.

Korttelin keskiosassa on taloyhtiöiden avarat pihat nurmikoineen sekä autokatoksia. Autokatoksia sijoittuu myös Pitkänkarinkadun ja Reiponkadun varrelle.

Suhde ympäristöön

Kortteli sijaitsee vanhan kaupungin koilliskulmassa. Pohjoispuolella on Kauneuskanava ja sen rannalla avoin puisto. Korttelin rakennuskanta poikkeaa massoitteeltaan ja julkisivuiltaan huomattavasti vanhan kaupungin muusta rakenteesta. Toisaalta vanhaa kaupunkia reunustaa sekä Pitkänkarinkadun että Palokunnankadun varrella yhtenäiset kaksikerroksisten lamellikerrostalojen rivistöt, jotka muodostavat muurimaiset rajat vanhalle kaupungille. Palokunnankadun itäpuolella kaupunkirakenne perustuu jälleerakennuskauden kaavaan ollen huomattavan väljää vanhaan kaupunkiin verrattuna.

Kuva 35. Kuvassa vasemmalla tyypillinen 1970-luvun lamellikerrostalo ja oikealla Jaakobin lähteen kaivorakennus Reiponkadun varrella. Raahen vanhan kaupungin pienipiirteinen rakennuskanta ja 1970-luvun lamellikerrostalorakentaminen kohtaavat toisensa Reiponkadun pohjoispäässä muodostaen jyrkän kontrastin toisilleen.

10.5.2021

raporttiluonnos

Arvot maakuntakaavan kanssa yhtenäisin perustein

(Ht): -

(R): Kerrostalojen julkisivujen jäsentelyssä näkyy 1960-luvulla voimistunut strukturalismi ja elementtirakentamisen kehittyminen. Kaavallinen ratkaisu ilmentää 1960-luvun käsitystä suojelu-kaavasta, jossa huomioitiin lähinnä katuverkosto ja katujen leveydet sekä rajoitettiin rakennuskorkeutta. Lisäksi kyseisessä korttelissa asuinrakentaminen ohjattiin katujen varsille. Korttelissa talojen massoittelu ja sijoittelu poikkeavat ajalle tavanomaisesta rakentamisesta, jota yleensä määritteli vahvemmin rakentamisen tehokkuus. Nykynäkökulmasta korttelin kerrostalot rikkovat Raahen vanhan kaupungin kaupunkikuvaa etenkin massoittelunsa takia.

(H): Korttelin lamellitalot pysäköintiratkaisuineen ilmentävät 1960-luvulta alkanutta voimakasta kaupungistumista, elintason nousua ja autoistumista.

(M): Kortteli ilmentää 1960-luvulla alkanutta voimakasta kaupungistumista, autoistumista, teollistumista ja palveluyhteiskunnan kehitystä, mikä mahdollisti maatalouselinkeinoista, kotitarveviljelystä ja hevosten pidosta sekä pienimuotoisesta karjanpidosta luopumisen. Näistä syistä kaupungin laidalla ei enää ollut tarvetta niityille ja pelloille ja niille oli mahdollista rakentaa ajanmukaisia asuntoja.

(S): Korttelin 1800- ja 1900-luvun alkupuoliskon maankäyttöön liittyvät säilyneisyysarvot on menetetty eikä korttelin rakennuskannan voi katsoa jatkavan vanhalle Raahelle tyypillistä puuarkkitehtuurin perinnettä. Kortteli on melko autenttinen esimerkki 1970-80 -lukujen rakentamisesta, mutta vastaavat kohteet ovat yleisiä.

(T): Korttelissa ilmenee edelleen hyvin Ruotsi-Suomen suurvalta-ajalla syntynyt säännöllisyyden pyrkivä kaavaratkaisu. Korttelin lamellitalot ovat arkkitehtonisesti varsin tavanomaisia. Ne rikkovat vanhan kaupungin rakennetta, mutta muodostavat vanhaa kaupunkia rajaavaa muuria.

(I): -

Kuva 36. Kuvassa on Pitkänkarinkadun varrella oleva julkisivultaan monotoninen autokatos ja kadun varren lamellikerrostaloja.

Säilymisedellytysten arviointi

Voimassa olevassa asemakaavassa korttelin käytötarkoituksena on AK eikä kortteliin ole ositettu suojelumerkintöjä.

Kortteleiden arvohierarkia

Korttelin rakennuskanta on voimakkaasti uudistunut ja alueen arvot liittyvät lähinnä ruutukaavan rakenteeseen.

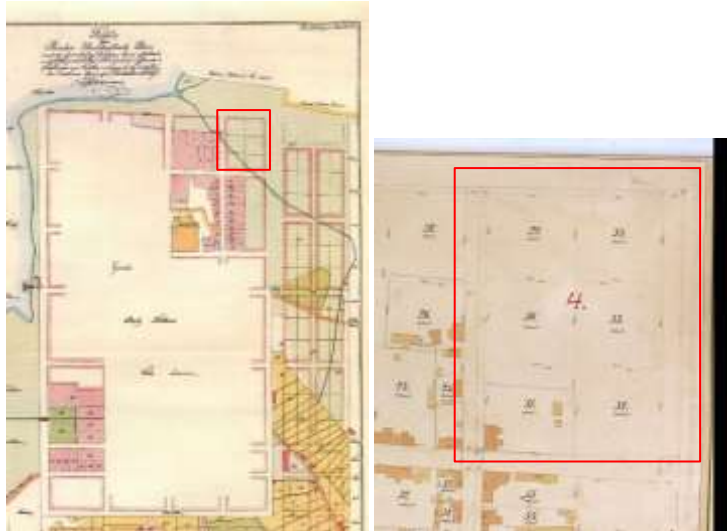
Muutoksensietokyky

Korttelin rakennuskanta kestää muutoksia, jotka huomioivat Palokunnankadun ja Pitkänkarinkadun varren rakennusten muurimaisen ilmeen.

Kaupunkikuvallisesti voisi olla perusteltua, jos Saaristokadun ja Reiponkadun varsilla kaupunkikuvaa kehitettäisiin pienipiirteisemmäksi.

Kuva 37. Kuvassa on Pitkänkarinkadun varren lamellikerrostaloja, jotka muodostavat muurimaisen monotonisen näkymän.

10.5.2021 **raporttiluonnos****Kartat ja kaaviot rakentumisen historiasta**

Kuva 38 (kuvapari). Vasemmalla ote vuoden 1857 laajennuskaavasta ja oikealla Raahen kaupungin tonttikartta vuodelta 1915. Korttelin sijainti on osoitettu punaisella rajauksella kartoissa.

Valokuvat ominaispiirteistä

Kuva 39. Näkymä Palokunnankadun varrelta. Kadun varrelle sijoittuvat kaksi-kerroksiset lamellikerrostalot muodostavat muurimaisen monotonisen näkymän, vaikka julkisivujen jäsentelyssä onkin hieman vaihtelua. Rakennukset ovat 4. korttelissa puuvuorattuja.

Kuva 40. Taloyhtiöiden sisäpihoilla on pysäköintialueita ja -katoksia, avaraa nurmikkoa sekä ensimmäisen kerroksen asuntojen aidattuja pihvoja. Korttelin läpi aukeaa avoin näkymä etenkin lehdeettömään aikaan.

10.5.2021 raporttiluonnos

Suhde ympäristöön

Kuva 41. Ilmakuva korttelista ja sen ympäristöstä. Rakennukset on korostettu harmaalla ja tonttijako näkyy punaisella. Tarkasteltavan korttelin sijainti on osoitettu valkoisella rajauksella.

Kaavio rakennuskannasta

Kuva 42. VRK -hankkeen liitekartta vuodelta 2010. Kartassa on mustalla esitetty historialliset rakennukset, ruskealla perinteisellä rakennustavalla 1930-luvun jälkeen toteutetut rakennukset, valkoisella kaupunkikuvaan sopeutuvat uudisrakennukset ja punaisella kaupunkirakennetta rikkovat modernit rakennukset.

10.5.2021

raporttiluonnos

5 Kortteli 5

Rakentamisen historia

Kortteli esitetään jo maanmittari Claes Claessonin asemakaavasuunnitelmassa vuodelta 1650. Kaupunki lähti rakentumaan suunnitelman mukaan ja nykyiset Cortenkatu ja Kauppakatu ovat kaavan tarkoittamilla paikoilla. Kortteli on kuitenkin esitetty kaavassa suorakaiteen muotoisena. Vuodelta 1659 olevassa piirroksessa kortteli esitetään jo täyteen rakennettuna ja kirkolle johtavan kadun halkaisemana.

Nykyisen neliömäisen muotonsa kortteli saa vuoden 1750 asemakaavassa. Siinä esitetään Rantakadun puolelle 6 yhtä leveää tonttia ja Kauppakadun puolelle 5 tonttia, joista yksi on muita leveämpi. Tonttijako esitetään nykyistä vastaavana Raahen palon jälkeen laaditussa Gustaf Odenwalin tontti- ja katukartassa 1800-luvun alusta.

Korttelia ovat asuttaneet etenkin Rantakadun puolella kapteenit, pienemmillä tonteilla ja Kauppakadun puolella on asunut merimiehiä ja käsi-työläisiä.

Korttelin rakennuskanta on lähtenyt uudistumaan vasta 1980-luvulla ja suurimmat muutokset ovat tapahtuneet 2000-luvun taitteessa, kun etenkin Rantakadun varren rakennuskanta on uudistunut.

Ominaispiirteet

Rantakadun varrella korttelin kulmissa on uudisrakennuksia 2000-luvun taitteesta. Massoittelutaan ne sopivat hyvin Rantakadun varren muuhun rakennuskantaan, joka koostuu korttelissa merikapteenien kookkaista asuinrakennuksista. Uudet asuintalot ovat puolitoista kerroksisia tai kaksikerroksisia. Julkisivujen jäsentely rikkoo rakennusmassat melko hyvin perinteiseen kaupunkikuvaan sopivaksi. Julkisivujen jäsentely sopeutuu myös perinteiseen kaupunkikuvaan. Talojen välit on aidattu.

Saaristokatua, kauppakatua ja Cortenkatua reunustavat pääosin 1800- ja 1900-luvun alun pienipiirteisemmät ja vaatimattomammat rakennukset. Rakennukset ovat pääasiassa yksikerroksisia tai niissä on matala ullakko. Sokkelit ovat matalia. Talojen kiviarkkitehtuuria jäljittelevässä julkisivujen vuorauksessa ja jäsentelyssä näkyy empiren vaikutus.

Korttelissa on muutamia 1970-luvun omakotitaloja, jotka eivät sijoittelunsa, massoittelunsa ja/tai julkisivumateriaalinsa takia sovi vanhan kaupungin kaupunkikuvaan.

Suhde ympäristöön

Kortteli sijaitsee vanhan kaupungin länsilaidalla meren äärellä. Meren ja korttelin välissä on Rantapuisto, joka on varsin avoin merelle. Viereisissä kortteleissa rakennuskanta on säilynyt jonkin verran paremmin.

Maasto laskee korttelissa loivasti kohti merta. Kirkon torni näkyy hyvin etenkin Cortenkatua pitkin.

Kuva 43. Näkymä Cortenkatua pitkin itään kohti kirkkoa. Katua reunustaa pienipiirteiset vanhat asuintalot ja kirkontorini näkyy kadun päässä.

10.5.2021

raporttiluonnos

Arvot

(Ht):

(R): Korttelin 1800-luvun ja 1900-luvun alun asuinrakennuskannassa näkyy edelleen hyvin Raahelle tyypillinen puuempire julkisivujen vuorauksessa, jäsentelyssä ja ikkunoiden kehyksissä. Rantakadun varren 2000-luvun taitteen uudisrakentaminen jatkaa julkisivujen jäsentelyllään vanhan kaupungin rakennusperinnettä ilmentäen silti myös omaa aikaansa. Korttelissa on muutamia 1970-luvun omakotitaloja, jotka sijoittelunsa ja massoitellunsa takia rikkovat vanhan kaupungin rakennetta häiritsevällä tavalla.

(H): Korttelilla on kaupunkihistoriallista merkitystä sen lähdettyä rakentamaan heti Raahen kaupungin perustamisen jälkeen 1650-luvulla. Korttelin erikokoiset tontit ja niillä säilynyt vanha rakennuskanta ilmentävät asukasryhmien monipuolistumista kaupungissa 1800-luvulla.

(M): Kortteli ilmentää merenkulun myötä vaurastuneen kaupungin kehitystä erityisen selvästi. Vauraat merikapteeni suosivat Rantakadun vartta asuinpaikkanaan.

(S): Korttelissa on säilynyt runsaasti 1800-luvun rakennuskantaa, jonka asuinrakennukset ilmentävät melko autenttisesti Raahelle tyypillistä puuempireä. Rakennuksiin tehdyt muutokset ja korjaukset ilmentävät käytön ja rakennustavan jatkuvuutta. Suurin osa rakennuksista on patinoitunut kauniisti. Pihapiirien autenttisuus on kärsinyt talousrakennusten purkamisesta, eikä niillä harjoitettu (osittainen) omavaraistalous enää hah-

motu. Osalla tonteista säilyneisyysarvot on menetetty kokonaan rakennuskannan uusiutumisen myötä.

(T): Kortteli on tärkeä osa Raahen vanhaa kaupunkia ja Raahelle ominaista kaupunkikuvaa. Korttelissa ilmenee edelleen hyvin Ruotsi-Suomen suurvalta-ajalla syntynyt säännöllisyyteen pyrkivä kaavaratkaisu rakennusten tiukasti rajain katunäkymin. Vain muutama 1970-luvun omakotitalo rikkoo muuten yhtenäisiä katunäkymiä. 2000-luvun taitteen asuinrakennukset sulautuvat hyvin osaksi perinteistä rakennetta.

(I): Raahen vanhakaupunki ja kortteli osana sitä ovat edustava esimerkki säännölliseen ruutukavaan perustuvasta puukaupungista. Pienipiirteinen ja koristeellinen rakennuskanta kertoo kaupungin vaurastumisesta merenkulun myötä.

Kuva 44. Cortenkadun varrella sijaitsee 2000-luvun taitteen uudisrakennuksia. Rakennusmassat on rikottu niin, että rakennukset sopivat hyvin korttelin vanhan rakennuskannan mittakaavaan.

Säilymisedellytysten arviointi

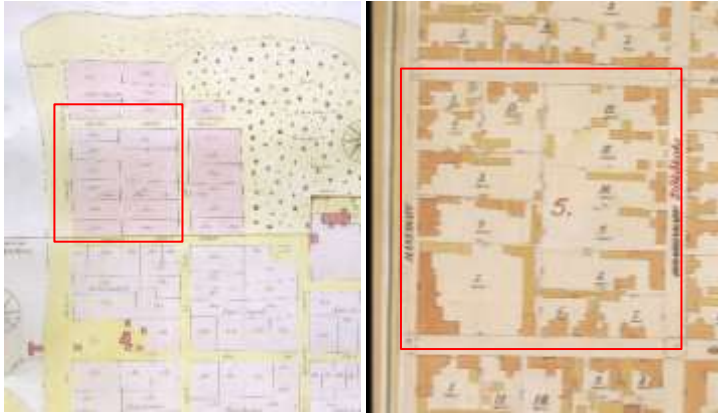
Voimassa olevassa asemakaavassa korttelin käyttötarkoituksena on AP-1. Katujen varsilla oleva vanha rakennuskanta on pääosin merkitty sr- ja sh-merkinnöin. Muutamilta vanhoilta asuinrakennuksilta merkintä kuitenkin puuttuu. Osa sr- tai sh-merkityistä rakennuksista on purettu tai korvattu uudisrakennuksella. Talousrakennuksia ei ole juurikaan merkitty edes sh-merkinnällä.

Kortteleiden arvohierarkia

Korttelissa merimiesten asuttaman pienipiirteisen rakennuskannan 1800-luvun puuempireen liittyvät arvot ovat säilyneet muodostaen eheän kokonaisuuden, jota kuitenkin häiritsee muuttaman 1970-luvun omakotitalon poikkeava sijoittelu ja massoitelu. Kokonaisuudessaan kortteli on arvokas osa Raahen vanhaa kaupunkia. Korttelin pohjoisosassa on osa Saaristokadun varren arvokasta kokonaisuutta.

Muutoksensietokyky

Korttelin pihapiirit ja niiden rakennuskanta ovat kokonaisuudessaan muutosherkkiä niin rakentamisen mittakaavan kuin yksityiskohteinkin suhteen. Korttelin sisäosat voivat kestää muutoksia, jotka eivät heijastu katunäkymiin. Kaupunkikuvalisestisesti voisi olla perusteltua eheyttää kaupunkikuvaa niillä tonteilla, joiden rakennusten sijoittelu ja massoitelu poikkeaa Raahen vanhalle kaupungille tyypillisestä kaupunkikuvasta.

10.5.2021 **raporttiluonnos****Kartat ja kaaviot rakentumisen historiasta**

Kuva 45 (kuvapari). Vasemmalla ote Johan Cajanusen tonttikartasta vuodelta 1750 ja oikealla Raahen kaupungin tonttikartta vuodelta 1915. Korttelin sijainti on osoitettu punaisella rajauksella kartoissa.

Valokuvat ominaispiirteistä

Kuva 46. Rantakatua reunustaa osin uudistunut rakennuskanta. Rakennukset rajaavat katua ja avointa rantapuistoa.

Kuva 47. Näkymä Kauppatatia pitkin itään. Kadun varrelle sijoittuu eri-ikäisiä, vaatimattomia asuinrakennuksia.

10.5.2021 **raporttiluonnos****Suhde ympäristöön**

Kuva 48. Ilmakuva korttelista ja sen ympäristöstä. Rakennukset on korostettu harmaalla ja tonttijako näkyy punaisella. Tarkasteltavan korttelin sijainti on osoitettu valkoisella rajauksella.

Kaavio rakennuskannasta

Kuva 49. VRK -hankkeen liitekartta 1 vuodelta 2010. Kartassa on mustalla esitetty historialliset rakennukset, ruskealla perinteisellä rakennustavalla 1930-luvun jälkeen toteutetut rakennukset, valkoisella kaupunkikuvaan sopeutuvat uudisrakennukset ja punaisella kaupunkirakennetta rikkovat modernit rakennukset.

10.5.2021 **raporttiluonnos**

6 Kortteli 6

Rakentamisen historia

Kortteli esitetään jo maanmittari Claes Claessonin asemakaavasuunnitelmassa vuodelta 1950. Kaupunki lähti rakentumaan suunnitelman mukaan ja nykyiset Cortenkatu ja Kauppakatu ovat kaavan tarkoittamilla paikoilla. Kortteli on kuitenkin esitetty kaavassa suorakaiteen muotoisena. Vuodelta 1659 olevassa piirroksessa kortteli esitetään osittain rakennettuna.

Vuoden 1750 asemakaavassa korttelista esitetään vain länsiosa kirkon ympäristön ollessa rakentamatonta kuusta ja katajaa kavavaa kirkonmäkeä. Kartassa osoitetaan katu nykyisen Saaristokadon paikalle.

Kortteli saa nykyisen muotonsa Raahen palon jälkeen laaditussa Gustaf Odenwallin tontti- ja katu-kartassa. Kaavassa osoitetaan kortteliin umpikulmainen aukio kirkon edustalle. Aukio jatkuu myös eteläpuoleisessa korttelissa.

Korttelissa on säilynyt muutamia rakennuksia Raahen paloa edeltäneeltä ajalta, mutta niiden ulkoasu on uusiutunut jo 1800-luvulla. Korttelia ovat asuttaneet pääasiassa merimiehet ja käsityöläiset, mutta Kirkkokadun varrella asui myös apteekkari ja kauppias.

Korttelin rakennuskanta on uusiutunut jonkin verran 1980-1990-luvuilla.

Ominaispiirteet

Korttelin rakennuskanta koostuu pääosin 1800-luvun pienistä puutaloista. Kirkkokadun varrella sijaitsee isokokoisimmat ja vauraimmat talot. Niiden julkisivut on rikkaasti jäsenellyt ja yksityiskohtia on runsaasti. Puuempiren vaikutus näkyy selvästi myös pienempien talojen julkisivuissa esimerkiksi Raahen vanhalle kaupungille tyypillisinä nurkkapilastereina ja koristeellisina ikkunan kehysissä. Osa rakennuksista on yksikerroksisia, osassa on matala ullakkokerros. Sokkelit ovat pääosin melko matalia.

Muutamit uudiskohteet sopeutuvat hyvin vanhaan rakenteeseen. Ne ovat puolitoista kerroksisia tai kaksikerroksisia ja sopeutuvat massoitellutään ja julkisivujen jäsentelyltään hyvin vanhaan rakenteeseen. Korttelin keskiosaan sijoittuu jonkin verran uudisrakentamista, joka rikkoo korttelin perinteistä rakennetta mutta ei näy häiritsevästi kaduille.

Kuva 50. Kirkon torni näkyy Kauppakadulle talojen välistä.

Suhde ympäristöön

Kortteli sijoittuu Raahen vanhan kaupungin kaupunkirakenteen sisälle vanhan kaupungin korkeimmalle mäelle. Itäpuoleisessa korttelissa sijaitseva kirkko sijoittuu mäen korkeimmalle kohdalle. Maasto laskee kirkolta pohjoiseen ja loivemmin länteen.

Kirkon edustalta avautuu pitkät näkymät Kirkkokatua pitkin etelään Pekkatorin ylitse uuteen liikekeskukseen asti sekä pohjoiseen Kauneuskanan taakse. Kirkon edustan kaupunkikuvallista asemaa korostaa korttelissa oleva pieni umpikulmainen aukio.

Reiponkadun varrella myös vastapäisessä korttelissa on säilynyt runsaasti vanhaa rakennuskantaa ja katunäkymä on yhtenäinen.

Kuva 51. Näkymä Kauppakatua pitkin etelään Saaristokadun risteyksestä. Kulmatalon vuoraus on Raahelle tyypillistä puuempireä.

10.5.2021

raporttiluonnos

Arvot

(Ht): -

(R): Korttelin 1800-luvun asuinrakennuskannassa näkyy edelleen hyvin Raahelle tyypillinen puuempire julkisivujen vuorauksessa, jäsentelyssä ja ikkunoiden kehyksissä. Umpikulmainen kirkonaukio on Pekkatorin kanssa samalta ajalta ollen renessanssihenkinen umpikulmainen aukio. Kortteliin sijoittuva 1980-1990-lukujen uudisrakentaminen jatkaa julkisivujen jäsentelyllään vanhan kaupungin rakennusperinnettä ilmentäen silti myös omaa aikaansa.

(H): Korttelilla on kaupunkihistoriallista merkitystä sen lähdettyä rakentamaan heti Raahen kaupungin perustamisen jälkeen 1650-luvulla. Kirkonaukio on muodostettu Raahen palon jälkeen. Korttelin vanha asuinrakennuskanta ilmentää hyvin etenkin merimiesten asumisen tarpeita 1800-luvulla.

(M): Kortteli ilmentää merenkulun myötä vaurastuneen kaupungin kehitystä erityisen selvästi.

(S): Korttelissa on säilynyt runsaasti 1800-luvun rakennuskantaa, jonka asuinrakennukset ilmentävät melko autenttisesti Raahelle tyypillistä puuempireä. Lisäksi korttelissa on säilynyt muutamia rakennuksia Raahen paloa edeltäneeltä ajalta. Rakennuksiin tehdyt muutokset ja korjaukset ilmentävät käytön ja rakennustavan jatkuvuutta. Suurin osa rakennuksista on patinoitunut kauriisi. Lähes kaikkien pihapiirien autenttisuus on kärsinyt talousrakennusten purkamisesta, eikä niillä harjoitettu (osittainen) omavaraistalous enää hahmotu.

(T): Kortteli on tärkeä osa Raahen vanhaa kaupunkia ja Raahelle ominaista kaupunkikuvaa. Korttelissa ilmenee edelleen hyvin Ruotsi-Suomen suurvalta-ajalla syntynyt säännöllisyyteen pyrkivä kaavaratkaisu rakennusten tiukasti rajain katu näkymin. Korttelin kaakkoiskulmaan sijoittuva umpikulmainen renessanssihenkinen Kirkonaukio on muodostettu samaan aikaan kuin Pekkatori.

(I): Raahen vanhakaupunki ja kortteli osana sitä ovat edustava esimerkki säännölliseen ruutukaavaan perustuvasta puukaupungista. Kirkonaukio korostaa kirkon asemaa kaupunkikuvallisena dominanttina. Pienipiirteinen ja koristeellinen rakennuskanta kertoo kaupungin vaurastumisesta merenkulun myötä.

Kuva 52. Kirkon torni näkyy Kauppakadulle talojen välistä. Korttelissa on myös säilynyt joitain koristeellisia portteja kuten kuvan portti.

Säilymisedellytysten arviointi

Voimassa olevassa asemakaavassa korttelin käyttötarkoituksena on AP-1. Katujen varsilla oleva vanha rakennuskanta on pääosin merkitty sr-merkinnällä, muutamalla rakennuksella on myös sh-merkintä. Talousrakennuksia korttelin sisäosista ei ole juurikaan merkitty edes sh-merkinnällä.

Kortteleiden arvohierarkia

Korttelissa pääasiassa merimiesten asuttaman pienipiirteisen rakennuskannan 1800-luvun puuempireen liittyvät arvot ovat säilyneet muodostaen eheän kokonaisuuden. Kokonaisuudessaan kortteli on arvokas osa Raahen vanhaa kaupunkia. Korttelin pohjoisosa on tärkeä osa Saaristokadun varren arvokasta kokonaisuutta. Korttelin itäosa on tärkeä osa Raahen kirkon ympäristöä.

Muutoksensietokyky

Korttelin pihapiirit ja niiden rakennuskanta ovat kokonaisuudessaan muutosherkkiä niin rakentamisen mittakaavan kuin yksityiskohteinkin suhteen.

10.5.2021 **raporttiluonnos****Kartat ja kaaviot rakentumisen historiasta**

Kuva 53 (kuvapari). Vasemmalla ote Johan Cajanusen tonttikartasta vuodelta 1750 ja oikealla Raahen kaupungin tonttikartta vuodelta 1915. Korttelin sijainti on osoitettu punaisella rajauksella kartoissa.

Valokuvat ominaispiirteistä

Kuva 54. Kirkon edustalla oleva vajaakulmainen aukio on muodostettu juuri ennen Raahen paloa. Aukiota reunustaa apteekkari Wichmannin talo, jonka julkisivu on näyttävä esimerkki Raahelle tyypillisestä puuempirestä.

Kuva 55. Cortenkadun varren rakennuskanta on uusiutunut 2000-luvun taitteessa, mutta sopeutuu hyvin massoitteensa ja julkisivujen käsittelyn ansiosta muuhun rakennuskantaan. Kirkon torin näkyy hyvin Cortenkadulle.

10.5.2021 raporttiluonnos

Suhde ympäristöön

Kuva 56. Ilmakuva korttelista ja sen ympäristöstä. Rakennukset on korostettu harmaalla ja tonttijako näkyy punaisella. Tarkasteltavan korttelin sijainti on osoitettu valkoisella rajauksella.

Kaavio rakennuskannasta

Kuva 57. VRK -hankkeen liitekartta 1 vuodelta 2010. Kartassa on mustalla esitetty historialliset rakennukset, ruskealla perinteisellä rakennustavalla 1930-luvun jälkeen toteutetut rakennukset, valkoisella kaupunkikuvaan sopeutuvat uudisrakennukset ja punaisella kaupunkirakennetta rikkovat modernit rakennukset.

7 Kortteli 7

Rakentamisen historia

Raahen kaupunki lähti rakentumaan 1650-luvulla Claes Claessonin vuoden 1650 asemakaavasuunnitelman mukaan. Siinä osoitettiin 6 asuinkorttelia nykyisen Kirkkokadun länsipuolelle sekä oma pienempi kortteli ilmeisesti raatihuoneelle. Kirkolle ei ole osoitettu paikkaa. Kirkko rakennettiin kaupunginniemen korkeimmalle paikalle kaupungin koillislaidalle, eikä keskelle kaupunkia kuten aikakauden kaupungeissa tyypillisesti tehtiin. 1600-luvulla merenranta oli heti kirkonmäen jyrkän rinteessä alla. Kirkko valmistui vuonna 1655 ja tapuli sijoittui nykyisen Cortenkadun päätteeksi. Kirkko paloi 1900-luvun alussa ja sen tilalle valmistui kansallisromanttinen kivikirkko vuonna 1912.

Kirkon ympäristö säilyi pitkään rakentamattomana kirkonmäkenä. Raahelaiset kauppiat rakensivat viimeistään 1700-luvulla kirkonmäen itärinteelle kirkon taakse ns. kirkkokellareita eli varastokellareita. Asutusta kortteliin ja sitä rajaavat kadut osoitetaan ensimmäisen kerran vasta Gustaf Odenwallin tontti- ja katukartassa 1800-luvun alkupuolella. Korttelin rakenne vakiintui luultavasti jo 1800-luvun aikana melko pitkälle nykyistä vastaavaksi. Korttelia ovat asuttaneet käsityöläiset ja merimiehet. 1960-luvulla korttelia on muuttanut seurakuntakodin rakentaminen korttelin keskelle.

Ominaispiirteet

Kortteli jakautuu kaupunkikuvallisesti kahteen eri luonteeseen osaan. Korttelin lounaiskulmaan sijoittuu kirkkopuisto ja kirkko sekä korttelin keskelle seurakuntakoti. Niitä ympäröi pusikoituneet jyrkät rinteet korttelin sisällä. Kiviaidan ympäröimä kirkkopuisto on tärkeä vastakohta muuten tiheästi rakennetulle kaupungille. Korttelin keskelle sijoittuva 1960-80 -luvuilla rakennettu seurakuntakoti poikkeaa massoitellultaan ja arkkitehtuuriltaan perinteisestä rakennustavasta. Seurakuntakodin edessä kirkon vieressä on avoin asfaltoitu pysäköintikenttä.

Reiponkatua ja Saaristokatua reunustavat 1800-luvun loppupuolen ja 1900-luvun alun pienet, matalat ja runkosyvyydeltään kapeat lähekkäin rakennetut puutalot. Asuintontit ovat pieniä ja täyteen rakennettuja. Talousrakennuksia on korvattu jonkin verran uudisrakennuksilla, mutta tämä ei juurikaan näy kadulle. Osalla pihosta on vielä perinteiset kasvimaat. Vanhojen rakennusten sokkelit ovat matalia ja rakennukset ovat yksikerroksisia. Julkisivujen jäsentely ja ikkunankehukset ovat vaatimattomia, mutta joukossa on muutamia rakennuksia, joissa empiren vaikutus näkyy selvästi julkisivujen jäsentelyssä.

Suhde ympäristöön

Kortteli sijoittuu Raahen vanhan kaupungin kaupunkirakenteen sisälle vanhan kaupungin korkeimmalle mäelle. Kirkko ja etenkin sen torni näkyvät sopivista paikoista eripuolille kaupunkia ja muodostavat tärkeän kaupunkikuvallisen maamerkin ja dominantin, jotka näkyvät etäälle.

Maasto laskee voimakkaasti etenkin pohjoiseen ja itään. Kirkon takaa näkyy Reiponkadun varren rakennusten yli ja pihapiirien monimuotoiset kattonäkymät. Reiponkadun varrella myös vastapäisessä korttelissa on säilynyt runsaasti vanhaa rakennuskantaa ja katunäkymä on yhtenäinen.

Kirkon edustalta avautuu pitkät näkymät Kirkkokatua pitkin etelään Pekkatorin ylitse uuteen liikekeskukseen asti sekä pohjoiseen Kauneuskanan taakse. Kirkon edustan kaupunkikuvallista asemaa korostaa vastapäisessä korttelissa oleva pieni puisto.

Kuva 58. Näkymä Ämmänkadulle Kirkkokadun risteyksestä. Hautausmaan aita rajaa katunäkymää.

10.5.2021

raporttiluonnos

Arvot maakuntakaavan kanssa yhtenäisin perustein

(Ht): Raahan vanhakaupunki ja kirkko osana sitä ilmentää 1600-luvulla merkantilismien myötä Ruotsi-Suomessa kehitettyä kaupunkilaitoista.

(R): Korttelissa sijaitseva Raahan kirkko on 1900-luvun alun kansallisromanttinen kivikirkko. Muutamissa korttelin vanhimmissa rakennuksissa näkyy edelleen Raahelle tyypillinen puuempire vaatimattomammassa muodossaan.

(H): Raahan kirkolla on kirkkohistoriallista samoin kuin kaupunkihistoriallista merkitystä. Raahan kaupunkia perustettaessa kirkko oli raatihuoneen ohella kaupungin tärkein julkinen rakennus. Nykyinen kivikirkko kertoo puukaupunkien paloherkkyydestä: se on rakennettu 1900-luvun alussa palaneen puukirkon paikalle. Seurakuntakoti kertoo seurakunnan toiminnan kehittymisestä 1900-luvulla. Lisäksi kortteli ilmentää kaupungin kasvua ja laajentumista 1800-luvulta alkaen. Korttelin pienet ja täyteen rakennetut pihapiirit ilmentävät käsityöläisten ja merimiesten asumisen tarpeita 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa.

(M): Raahe on perustettu merenkulun kannalta edulliselle niemelle, jonka korkeimmalle kohdalle kirkko rakennettiin maisemallisesti hallitsevalle paikalle. Korttelissa näkyy myös 1800-luvulla merenkulun myötä vaurastuneen kaupungin kehitys sekä mahdollisuus laajentaa kaupunkirakennetta rantaviivan siirtyessä maanpinnannousun myötä.

S): Reiponkadun ja Saaristokadun varrella on säilynyt runsaasti vanhaa merimiesten ja käsityöläisten

rakennuskantaa pienillä täyteen rakennetuilla tonteilla. Kirkko on säilynyt alkuperäisellä paikallaan, vaikkakin alkuperäinen kirkkorakennus on korvattu uudella. Kirkon alkuperäinen sijainti kaupunkirakenteen reunalla meren rannalla ei ole enää hahmotettavissa maanpinnannousun ja kaupungin laajentumisen takia. Reiponkadun ja Saaristokadun katunäkymät ovat säilyneet yleisilmeeltään melko autenttisina, vaikka pihapiireissä on kerroksellista rakennuskantaa ja yksittäiset rakennuksetkin ovat kerroksellisia. Korttelissa on useita rakennuksia, jotka ilmentävät melko autenttisesti Raahelle tyypillisen puuempiren vaatimatonta muotoa. Pihapiireissä on kauniisti patinoituneita rakennuksia, mutta osassa rakennuksia historiallinen kerroksellisuus on osittain menetetty julkisivukorjausten ja kunnostusten yhteydessä. Kaiken kaikkiaan Reiponkadun ja Saaristokadun varret hahmotuvat edelleen ehyinä ja hyvin säilyneinä kokonaisuuksina.

(T): Kortteli on erittäin tärkeä osa Raahan vanhaa kaupunkia ja Raahelle ominaista kaupunkikuvaa. Kirkko torneineen on tärkeä maamerkki ja dominantti, joka näkyy eri puolille Raahan vanhaa kaupunkia sekä etäämmällekin.

(I): Raahan vanhakaupunki ja kortteli osana sitä ovat edustava esimerkki säännölliseen ruutukaavaan perustuvasta puukaupungista. Kirkko torneineen ja kirkkopuistoineen on tärkeä osa vanhan kaupungin identiteettiä. Korttelin eteläosan pienipiirteinen rakennuskanta ilmentää paikallista puurakentamisen perinnettä ja kaupungin kehityksen kytkeytymistä merenkulkuun.

Säilymisedellytysten arviointi

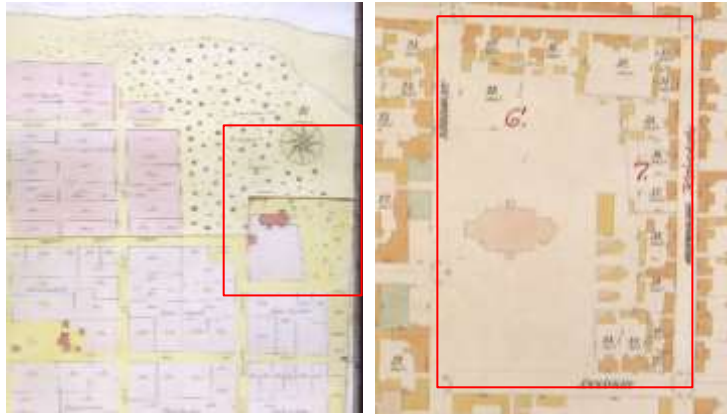
Voimassa olevassa asemakaavassa kirkko ja kirkkopuisto on merkitty YK-1/s merkinnällä, seurakuntakodin ja kirkkokellarien käyttötarkoitus on YK-1. Saaristokadun ja ja Reiponkadun varsien käyttötarkoitus on AP-1. Kirkko, kirkkokellarit ja muutamia katujen varsien asuinrakennuksia on osoitettu sr-merkinnällä ja suurin osa muista asuinrakennuksista sekä pihapiirien talousrakennuksista sh-merkinnällä.

Kortteleiden arvohierarkia

Kortteli on seurakuntakotia lukuun ottamatta kokonaisuudessaan erittäin arvokas osa Raahan vanhaa kaupunkia. Kirkkoon liittyy monipuolisesti historiallisia, rakennushistoriallisia, maisemallisia ja identiteetti-arvoja. Korttelin pohjoisosa on osa Saaristokadun varren arvokasta kokonaisuutta ja itäosa Reiponkadun varren arvokasta kokonaisuutta. Merimiesten asuttamassa pienipiirteisessä rakennuskannassa näkyy edelleen puuempireen liittyviä arvoja osana Saaristokadun ja Reiponkadun varsien eheitä kokonaisuuksia.

Muutoksensietokyky

Kirkon, kirkkokellarien ja kirkkopuiston ympäristö ovat erittäin muutosherkkiä myös yksityiskohtien suhteen. Saaristokadun ja Reiponkadun varsilla pihapiirit ja niiden rakennuskanta ovat kokonaisuudessaan muutosherkkiä niin rakentamisen mittakaavan kuin yksityiskohteinkin suhteen. Seurakuntatalon ympäristö voi kestää muutoksia, jotka tukevat kirkkoympäristön arvokkuuden säilymistä.

10.5.2021 **raporttiluonnos****Kartat ja kaaviot rakentumisen historiasta**

Kuva 59 (kuvapari). Vasemmalla ote Johan Cajanusen tonttikartasta vuodelta 1750 ja oikealla Raahen kaupungin tonttikartta vuodelta 1915. Korttelin sijainti on osoitettu punaisella rajauksella kartoissa.

Valokuvat ominaispiirteistä

Kuva 60. Rinteeseen osittain maanalle rakennetut kirkkokellarit sijaitsevat kirkon takana pusikoituvassa rinteessä. Sisäänkäynti kellareihin on alarinteen puolelta. Taustalla näkyy Raaken kirkko.

Kuva 61. Reiponkatua reunustaa pienet merimiesten ja vaatimattomien käsityöläisten vanhat asuinrakennukset. Muutamien talojen julkisivujen vuorauksessa ja jäsentelyssä näkyy kiviarkkitehtuuria jäljittelevä empire. Talojen koristeellisuus ja ikkunakehykset ovat vähäeleisiä. Kirkon torni näkyy talojen takaa.

10.5.2021 raporttiluonnos

Suhde ympäristöön

Kuva 62. Ilmakuva korttelista ja sen ympäristöstä. Rakennukset on korostettu harmaalla ja tonttijako näkyy punaisella. Tarkasteltavan korttelin sijainti on osoitettu valkoisella rajauksella.

Kaavio rakennuskannasta

Kuva 63. VRK -hankkeen liitekartta 1 vuodelta 2010. Kartassa on mustalla esitetty historialliset rakennukset, ruskealla perinteisellä rakennustavalla 1930-luvun jälkeen toteutetut rakennukset, valkoisella kaupunkikuvaan sopeutuvat uudisrakennukset ja punaisella kaupunkirakennetta rikkovat modernit rakennukset.

8 Kortteli 8

Rakentamisen historia

Vuoden 1750 kartassa kortteli jää kaupungin ulkopuolelle, samoin kuin Joseph Fonténin vuoden 1801 kartassa. Gustaf Odenwallin tontti- ja katu-kartassa 1800-luvun alussa kortteli on edelleen kaupungin ulkopuolista aluetta, vaikka kaupunki onkin Ämmänkadun eteläpuolella laajentunut Reiponkadun itäpuolelle.

Kortteli esitetään ensimmäisen kerran rakennettavaksi vuoden 1857 laajennuskaavassa. Kaavaan on merkitty Reiponkadun puolelle tonttijako ilmeisesti jo ainakin osittain tapahtuneet rakentamisen mukaan, koska tonttien leveys vaihtelee. Korttelin itäpuolelle tonttijakoa ei ole merkitty. Vuoden 1898 kartassa kiintopiisteistä tonttijako ei ole muuttunut länsireunalla, mutta sen rinnalla esitetään koko korttelin jakaminen kahdeksaksi yhtä suureksi tontiksi. Länsi- ja itäpuolen tonttien väliin esitetään palokuja samoin kuin kaikkien itäpuolen tonttien väliin. Vuoden 1915 tonttikartassa tonttijako on pysynyt samana korttelin länsireunalla ja kaikki tontit ovat täyteen rakennettuja. Itäreunalle on merkitty kolme suurta tonttia, joista keskimmaiselle on rakennettu yksi asuinrakennus.

Vuoden 1963 peruskartassa korttelista on osoitettu rakennettuna edelleen vain korttelin länsireuna itäreunan ollessa peltoa. Korttelin itäreuna on lähtenyt rakentumaan vasta vuoden 1967 asemakaavan myötä.

Ominaispiirteet

Kortteli jakautuu kaupunkikuvallisesti kahteen eriluonteiseen osaan. Reiponkatua reunustavat 1800-luvun ja 1900-luvun vaihteen pienet, matalat ja runkosyvydeltään kapeat lähekkäin rakennetut puutalot. Asuintontit ovat pieniä ja täyteen rakennettuja. Talousrakennuksia on korvattu jonkin verran uudisrakennuksilla, mikä ei juurikaan näy kadulle. Osalla pihosta on vielä perinteiset kasvimaat. Vanhojen rakennusten sokkelit ovat matalia ja rakennukset ovat yksikerroksisia. Julkisivujen jäsentely ja ikkunankehyykset ovat vaatimattomia. Muutamien rakennusten julkisivujen jäsentelyssä näkyy empiren vaikutus.

Korttelin itälaidalla sijaitsee 1960-1970-lukujen taitteesta olevia kaksikerroksisia lamellitaloja, joilla on puoliksi maanpäällinen kellarikerros. Rakennukset sijoittuvat katulinjaan kiinni, kuten vanhempikin rakennuskanta. Rakennusten mitta-kaava poikkeaa huomattavasti vanhan Raahen vanhemmasta rakennuskannasta. Taloja rappukäytävien sisäänkäynti on kadun puolelta ja parvekkeet ovat pihan puolella. Talojen päädyissä on talokohtaisen keskuslämmityksen vaatimat savupiiput. Rakennukset ovat vaaleaksi rapattuja eikä julkisivuissa korostu vaakasuunnat. Rakennuksissa on loiva satulakatto. Taloyhtiöiden avarilla piholla ei ole rakennuksia ja avonaisten pihojen läpi näkee koko korttelin matkalta. Pysäköinti on järjestetty piholle ja kellarikerroksiin.

Suhde ympäristöön

Kortteli sijaitsee vanhan kaupungin itäreunalla tasisessa maastossa. Korttelin itäpuolella on Raahen Vanhustenhuoltosäätiön rakennuksia ja puistoa. Vanhainkoti on lähtenyt rakentumaan samaan aikaan kuin lamellitalotkin. Korttelin itäosan rakennuskanta poikkeaa massoitteeltaan ja julkisivuiltaan huomattavasti vanhan kaupungin muusta rakenteesta. Toisaalta lamellitaloista muodostuu Palokunnankadun varrelle yhtenäisen rivistö, joka muodostaa muurimaisen rajan vanhalle kaupungille.

Pohjoisesta korttelia rajaa asuinkortteli, joka koostuu kokonaisuudessaan 1960-80-lukujen lamellitaloista. Eteläpuolisen korttelin rakennuskanta on pääosin 1980-luvulta. Reiponkadun varrella myös vastapäisessä korttelissa on säilynyt runsaasti vanhaa rakennuskantaa ja katunäkymä on yhtenäinen.

Kuva 64. Reiponkatua reunustaa pienet ja vaatimattomat asuinrakennukset.

10.5.2021

raporttiluonnos

Arvot maakuntakaavan kanssa yhtenäisin perustein

(Ht): -

(R): Muutamissa korttelin vanhimmissa rakennuksissa näkyy edelleen Raahelle tyypillinen puuempire vaatimattomammassa muodossaan. Korttelin itäreunan lamellitalot ovat arkkitehtonisesti varsin tavanomaisia ja vanhan kaupungin rakennetta rikkovia.

(H): Kortteli ilmentää kaupungin kasvua ja laajentumista 1800-luvulta alkaen sekä toisaalta kaupungistumista 1960-luvulta alkaen. Reiponkadun varrella pienet ja täyteen rakennetut pihapiirit ilmentävät käsityöläisten ja merimiesten asumisen tarpeita 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa. Korttelin pohjoisreunan lamellitalot pysäköintiratkaisuihin ilmentävät 1960-luvulta alkanutta voimakasta kaupungistumista, elintason nousua ja autostumista.

(M): Kortteli ilmentää 1800-luvulla merenkulun myötä vaurastuneen kaupungin kehitystä. Kortteli ilmentää myös 1960-luvulla alkanutta voimakasta kaupungistumista ja teollistumista, jonka myötä kaupungin lähituntumassa ei enää tarvittu pelto- ja niittyalaa vaan niille oli mahdollista rakentaa ajanmukaisia asuntoja.

S): Reiponkadun varrella on säilynyt runsaasti vanhaa merimiesten ja käsityöläisten rakennuskantaa pienillä täyteen rakennetuilla tonteilla. Tonttijako on säilynyt autenttisena. Pihapiirit ja yksittäiset rakennukset ovat kerroksellisia, ja niissä ilmenee asumisen ja elinkeinojen muutokset. Etenkin talousrakennusten ja pihojen käyttö on muuttunut

voimakkaasti, vaikka alkuperäisestä käytöstä kertovia rakennuksia olisikin säilynyt. Osalla tontteista on tontin takaosaan rakennettu toinen suurehko asuinrakennus, joka rikkoo vanhalle kaupungille tyypillistä rakennetta. Reiponkadun katunäkymät ovat kuitenkin säilyneet yleisilmeeltään melko autenttisina, vaikka muutamalla tontilla onkin vain uudisrakennuksia. Korttelissa on useita rakennuksia, jotka ilmentävät melko autenttisesti Raahelle tyypillisen puuempiren vaatimatonta muotoa. Pihapiireissä on kauniisti patinoituneita rakennuksia, mutta osassa rakennuksia historiallinen kerroksellisuus on osittain menetetty julkisivukorjausten ja kunnostusten yhteydessä. Kaiken kaikkiaan Reiponkadun varsi hahmottuu edelleen ehyenä ja hyvin säilyneinä kokonaisuutena. Korttelin itälaidalla säilyneisyysarvot on menetetty rakennuskannan uusiutumisen myötä.

(T): Korttelin länsireuna on erittäin tärkeä osa Raahen vanhaa kaupunkia ja Raahelle ominaista kaupunkikuvaa. Korttelissa ilmenee edelleen hyvin Ruotsi-Suomen suurvalta-ajalla syntynyt säännöllisyyteen pyrkivä kaavaratkaisu. Vaikka korttelin itäreunan lamellitalot ovat arkkitehtonisesti varsin tavanomaisia, ne muodostavat vanhaa kaupunkia rajaavan muurin.

(I): Raahen vanhakaupunki ja kortteli osana sitä ovat edustava esimerkki säännölliseen ruutukaavaan perustuvasta puukaupungista. Korttelin länsiosan pienipiirteinen rakennuskanta ilmentää paikallista puurakentamisen perinnettä ja kaupungin kehityksen kytkeytymistä merenkulkuun.

Säilymisedellytysten arviointi

Voimassa olevassa asemakaavassa korttelin länsiosan käyttötarkoitus on AP-1 ja itäosan AK. Reiponkatua reunustavat rakennukset on osoitettu sr- tai sh-merkinnöillä kahta uudisrakennusta lukuun ottamatta. Korttelin keskivaiheilla olevan suuremman tontin talousrakennukset on osoitettu sh-merkinnällä.

Kortteleiden arvohierarkia

Korttelin länsiosa on erittäin arvokas osa Raahen vanhaa kaupunkia ollen osa myös Reiponkadun varren arvokasta kokonaisuutta. Merimiesten ja käsityöläisten asuttamassa pienipiirteisessä rakennuskannassa näkyy edelleen puuempireen liittyviä arvoja osana Reiponkadun varren eheätä kokonaisuutta.

Muutoksensietokyky

Reiponkadun varrella pihapiirit ja niiden rakennuskanta ovat kokonaisuudessaan muutosherkkiä niin rakentamisen mittakaavan kuin yksityiskohteinkin suhteen. Korttelin itäosan rakennuskanta kestää muutoksia, jotka huomioivat Palokunnankadun varren rakennusten muurimaisen ilmeen.

10.5.2021 **raporttiluonnos****Kartat ja kaaviot rakentumisen historiasta**

Kuva 65 (kuvapari). Vasemmalla ote vuoden 1857 laajennuskaavasta ja oikealla Raahen kaupungin tonttikartta vuodelta 1915. Korttelin sijainti on osoitettu punaisella rajauksella kartoissa.

Valokuvat ominaispiirteistä

Kuva 66. Reiponkatua reunustaa pienet ja matalat asuinrakennukset, joiden julkisivuissa on kuitenkin viitteitä Raahelle tyypillisestä puuempirestä.

Kuva 67. Palokunnankatua reunustaa muurimainen, kaksikerroksisten lamellitalojen rivistö 1960-luvulta.

10.5.2021 **raporttiluonnos****Suhde ympäristöön**

Kuva 68. Ilmakuva korttelista ja sen ympäristöstä. Rakennukset on korostettu harmaalla ja tonttijako näkyy punaisella. Tarkasteltavan korttelin sijainti on osoitettu valkoisella rajauksella.

Kaavio rakennuskannasta

Kuva 69. VRK -hankkeen liitekartta 1 vuodelta 2010. Kartassa on mustalla esitetty historialliset rakennukset, ruskealla perinteisellä rakennustavalla 1930-luvun jälkeen toteutetut rakennukset, valkoisella kaupunkikuvaan sopeutuvat uudisrakennukset ja punaisella kaupunkirakennetta rikkovat modernit rakennukset.

9 Kortteli 9

Rakentamisen historia

Kortteli esitetään jo maanmittari Claes Claessonin asemakaavasuunnitelmassa vuodelta 1650. Kaupunki lähti rakentumaan suunnitelman mukaan ja nykyiset Brahenkatu, Cortenkatu ja Kauppakatu ovat kaavan tarkoittamilla paikoilla. Claessonin suunnitelmassa korttelin lounaiskulmassa oli varattu paikka torille ja kaakkoiskulmassa tontti raatihuoneelle.

Ajan merkantilistisen talouspolitiikan myötä kaupunkiin oli tarpeen rakentaa hallintorakennuksen eli raatihuoneen ja järjestyksen ylläpitoon liittyvien päävartion ja vankilan lisäksi tulliaita ja tulituvat, vaakahuone, julkiset mylly- ja panimorakennukset sekä teurastamot, jotta verot voitiin kerätä. Lisäksi ulkomaankauppaa käyvissä tapuli-kaupungeissa oli tarpeen rakentaa pakka- ja tullihuoneet. Koska kaiken kaupankäynnin tuli tapahtua määrättyinä markkina- ja toripäivinä torit olivat kaupungin toiminnallisia keskipisteitä.

Raahen valmistui raatihuone torin itälaidalle vuonna 1654. Päävartio ja vankila sijoituivat oleettavasti raatihuoneen taakse. Rantaan torin edustalle sijoittui pakka- ja tullirakennus. Porimestari Corté asettui asumaan torin pohjoislaidalle ja porarit ympäröiviin kortteleihin. Vuodelta 1659 olevassa piirroksessa nämä rakennukset erottuvat hyvin ja kortteli esitetään muutenkin täyteen rakennettuna.

Korttelin lähestulkoon nykyistä vastaava tonttijako esitetään jo vuoden 1750 asemakaavassa

eikä tonttijakoa muuteta Raahen palon jälkeenkään, vaikka raatihuoneelle esitetäänkin siinä uusi paikka Pekkatorin reunalta. Raahen palo sai alkunsa eteläpuolisesta korttelista vuonna 1810 ja se tuhosi n. ¾ kaupungista, vaurioittaen pahiten kaupungin vaurainta porvareiden asuttamaa osaa. Myös raatihuone ja sen ympärillä olevat julkiset rakennukset vaurioituvat. Kuitenkin Rantakadun varrella säästy useampi asuintalo.

Palon jälkeen kortteli rakennettiin nopeasti uudelleen. Kortteliä asuttivat vauraat kaupparovarit, joista osa toimi myös raatimiehinä, kapteenit, lääkäri ja tupakkatehtailija.

Vuoden 1915 tonttikartassa korttelin tontit ovat täyteen rakennettuja. Ainoan poikkeuksen muodostaa korttelin läpi ulottuva Soveliuksen tontti, joka on tyhjillään kauppakadun puolella. Siihen sijoittui 1930-luvulla elokuvateatteri. Kauppakadusta muodostuikin 1900-luvulla tärkeä Kauppakatu, joka alkoi menettää elinvoimaansa vasta, kun vuoden 1967 asemakaavan mukainen liikekeskusta alkoi muodostua Sovionkadun ympäristöön.

Ominaispiirteet

Korttelin lounaiskulmassa sijaitti Raahen alkupe- räinen 1600-luvun tori. Tori siirrettiin Raahen palon jälkeen Pekkatorille ja Härkätorille. Alkuperäinen tori säilyi 1900-luvun alkuun asti Pakkahuoneen torina. Vuoden 1915 tonttikarttaan se on merkitty puistona. Paikalla on nykyisin Myhrbergin puisto, jonka keskellä on vuodelta 1931 oleva Myhrbergin patsas.

Korttelissa on säilynyt muutamia 1700-luvun rakennuksia, mutta niiden ulkoasu on myöhemmältä ajalta. Parhaiten 1700-luvun ilmeensä on säilyttänyt Myhrbergin puiston pohjoislaidalla oleva kaksikerroksinen, pystyvuorattu tumman vihreäksi maalattu Soveliuksen talo. Korttelissa on myös runsaasti 1800-luvun rakennuskantaa. Rakennukset ovat näyttäviä kaupparovareiden ja kapteeneiden taloja ja niiden julkisivut ovat rikkaasti jäsenöityjä ja runsaasti yksityiskohtia sisältäviä Raahelle tyyppillisen puuempiren tapaan. Rantakadun varrella on myös yksi runsaaseen Jugendtyyliin koristeltu asuinrakennus.

Kauppakadun varrella rakennusten ulkonäköä on muuttanut niiden käyttö liikehuoneistoina 1900-luvulla. Rakennuksiin on avattu isommat näyteikkunat ja sisäänkäynnit kadulta. Nyt liiketilat ovat tyhjillään. Muuten yhtenäistä katunäkymää rikkoo vuoden 1967 asemakaavan myötä rakennettu sementtitiilivuorattu kaksikerroksinen lamellitalo korttelin keskivaiheilla.

10.5.2021

raporttiluonnos

Suhde ympäristöön

Kortteli sijaitsee vanhan kaupungin länsireunalla ja kaupungin satama sijaitsee korttelin edustalla. Meren ja korttelin välissä on Rantapuisto, joka on varsin avoin merelle. Brahenkadun päätteenä rannassa sijaitsee Raahen museo.

Maasto viettää korttelissa loivasti kohti länttä.

Korttelin etelä- ja pohjoispuolisissa kortteleissa on säilynyt runsaasti vanhaa rakennuskantaa, mutta itäpuolisen korttelin rakenne on uudistunut osittain vuoden 1967 asemakaavan myötä.

Arvot maakuntakaavan kanssa yhtenäisin perustein

(Ht): Raahen vanha kaupunki ja kortteli entisenä hallinnon ja kaupankäynnin keskuksena ilmentävät 1600-luvulla merkantilismien myötä Ruotsi-Suomessa kehitettyä kaupunkilaitoista.

(R): Raahen 1600-luvun tori eli nykyinen Myhrbergin puisto on yksi muutamasta Suomessa 1600-luvulta säilyneestä toriaukiosta. Korttelissa on säilynyt jonkin verran rakennuskantaa Raahen paloa edeltäneeltä ajalta, joista varsinkin Myhrbergin puiston pohjoispuolella sijaitseva Soveliuksen talo säilyttänyt 1700-luvun ilmeensä. Korttelin 1800-luvun asuinrakennuskannassa näkyy edelleen hyvin Raahelle tyypillinen puuempire julkisivujen vuorauksessa, jäsentelyssä, koriste-lussa ja ikkunoiden kehyksissä. Korttelissa on nähtävissä myös jugendin vaikutus

(H): Korttelilla on kaupunkihistoriallista merkitystä sen lähdettyä rakentumaan heti Raahen kaupungin perustamisen jälkeen 1650-luvulla. Kortteliin

sijoittui kaupungin tori, hallinnolliset rakennukset ja ulkomaankauppaan liittyvät pakka- ja tullihuoneet. Korttelin vanha rakennuskanta ilmentää edelleen korttelia asuttaneiden kauppiaiden ja merikapteenien vaurautta, joka syntyi merenkäynnin ja sen mahdollistaman ulkomaankaupan myötä. Etenkin Kauppakadun varrella näkyy 1900-luvun alussa yhä enemmän kaupapuoteihin ja kauppoihin siirtynyt kaupankäynti sekä kivijalkakaupan hiipuminen 1900-luvun lopulla autoistumisen ja tavaratalojen myötä.

(M): Raahen on perustettu merenkulun kannalta edulliselle niemelle, jonka rannan parhaan satama-alueen edustalle sijoitettiin kaupungin tori ja hallinnolliset rakennukset. Kortteli ilmentää myös 1800-luvulla merenkulun myötä vaurastuneen kaupungin kehitystä.

S): Korttelissa on säilynyt Raahessa harvinaista 1700-luvun rakennuskantaa sekä runsaasti 1800-luvun rakennuskantaa, jonka asuinrakennukset ilmentävät melko autenttisesti Raahelle tyypillistä puuempireä. Rakennuksiin tehdyt muutokset ja korjaukset ilmentävät käytön ja rakennustavan jatkuvuutta. Pihapiirit ja yksittäiset rakennukset ovat kerroksellisia, ja niissä ilmenee asumisen ja elinkeinojen muutokset. Suurin osa rakennuksista on patinoitunut kauniisti. Kuitenkin talousrakennusten ja pihojen käyttö on muuttunut voimakkaasti ja säilyneisyysarvoja on menetetty korttelin sisäosissa vanhojen talousrakennusten purkamisen myötä.

(T): Kortteli on erittäin tärkeä osa Raahen vanhaa kaupunkia ja Raahelle ominaista kaupunkikuvaa.

Korttelissa ilmenee edelleen hyvin Ruotsi-Suomen suurvalta-ajalla syntynyt säännöllisyyteen pyrkivä kaavaratkaisu. Raahen 1600-luvun tori eli nykyinen Myhrbergin puisto on yksi muutamasta Suomessa 1600-luvulta säilyneestä toriaukiosta ja se on tärkeä osa Brahenkadun ja Rantakadun katunäkymiä.

(I): Nykyinen Myhrbergin puisto on kaupungin alkuperäinen 1600-luvun tori ja silloisen kaupungin toiminnallinen sydän sataman vieressä. Nykyisen Myhrbergin puiston historian ymmärtäminen on erittäin tärkeä osa Raahen identiteettiä satama-alueena. Korttelin rakennuskanta ilmentää paikallista rakentamisen perinnettä ja porvarien vaurastumista merenkulun myötä.

Kuva 70. Myhrbergin rintakuva kivijalustan päällä Myhrbergin puiston keskellä. Taustalla näkyy aumakattoinen Henrik Sovion talo, joka valmistui 1812 raatihuoneen paikalle.

10.5.2021

raporttiluonnos

Säilymisedellytysten arviointi

Voimassa olevassa asemakaavassa korttelin pohjoisreunan käyttötarkoitus on AP-1 ja keskiosien AL tai AL-1. Lisäksi Kauppakadun varrella on yksi tontti, jonka käyttötarkoitus on AK. Myhrbergin puisto on osoitettu VL-merkinnällä ja puiston itäpuolinen tontti Y-1 -merkinnällä. Vanha rakennuskanta on pääosin merkitty sr- tai sh-merkinnöillä.

Kortteleiden arvohierarkia

Kortteli on kokonaisuudessaan erittäin arvokas osa Raahen vanhaa kaupunkia ja siinä näkyy raahelaiseen puuempireen liittyvät arvot. Lisäksi kortteli on erittäin arvokas osa Brahenkadun varren arvokasta julkisten toimintojen kokonaisuutta. Kortteli on myös arvokas osa Kauppakadun 1900-luvun kaupankäyntiä ilmentävää kokonaisuutta.

Muutoksensietokyky

Kortteli on kokonaisuudessaan erittäin muutosherkkä niin rakentamisen mittakaavan kuin yksityiskohteinkin suhteen.

Kuva 71. Sovion talon umpipihalle johtaa portti Brahenkadulta.

Kuva 72. Kirkkokadun varrella taloihin on avattu 1900-luvulla liiketiloja, jotka nykyisin ovat tyhjiin. Kuvan talossa T-ikkuna on korvattu hieman isommalla pystyikkunalla ja sen vieressä on liiketilän ovi. Muuten rakennus on säilyttänyt hyvin Raahelle tyypillisen ulkuvuorauksen.

Kuva 73. Brahenkadun ja Kauppakadun kulmassa oleva aumakattoinen asuinrakennus on muutettu liikerakennukseksi. Pitkä nauhaikkuna on muuttanut huomattavasti rakennuksen ilmettä.

Kuva 74. Kauppakadun varrella sijaitsevan Bio Huvimylly on 1930-luvun elokuvateatteri. Mittakaavaltaan rakennus erottuu kadun varren vanhemmasta rakennuskannasta.

Kuva 75. Raahessa käytössä ollut puurakenteinen kioski Cortenkadun varrella tuo hauskaa vaihtelua katunäkymään.

10.5.2021 **raporttiluonnos****Kartat ja kaaviot rakentumisen historiasta**

Kuva 76 (kuvapari). Vasemmalla ote Johan Cajanusen tonttikartasta vuodelta 1750 ja oikealla Raahen kaupungin tonttikartta vuodelta 1915. Korttelin sijainti on osoitettu punaisella rajauksella kartoissa.

Valokuvat ominaispiirteistä

Kuva 77. Kuvassa vasemmalla näkyy Laivurinkadun varrella oleva koristeelliseen jugendtyyliin vuorattu asuinrakennus ja oikealla Soveliuksen talo, joka on yksi harvoja 1700-luvun rakennuksia Raahessa.

Kuva 78. Myhrbergin puisto oli alkujaan Raahen kauppatori. Se on vajaakulmainen aukio Rantakadun varrella. Kuvan vasemmassa reunassa näkyy kaksi-kerroksinen Soveliuksen talo ja oikeassa reunassa Sovion talo, jonka paikalla raatihuone sijaitsi ennen Raahen paloa.

10.5.2021 raporttiluonnos

Suhde ympäristöön

Kuva 79. Ilmakuva korttelista ja sen ympäristöstä. Rakennukset on korostettu harmaalla ja tonttijako näkyy punaisella. Tarkasteltavan korttelin sijainti on osoitettu valkoisella rajauksella.

Kaavio rakennuskannasta

Kuva 80. VRK -hankkeen liitekartta 1 vuodelta 2010. Kartassa on mustalla esitetty historialliset rakennukset, ruskealla perinteisellä rakennustavalla 1930-luvun jälkeen toteutetut rakennukset, valkoisella kaupunkikuvaan sopeutuvat uudisrakennukset ja punaisella kaupunkirakennetta rikkovat modernit rakennukset.

10 Kortteli 10

Rakentamisen historia

Maanmittari Claes Claessonin asemakaavaasuunnitelmassa vuodelta 1650 kaupunki oli kahden korttelin levyinen itä-länsi-suunnassa. Kaupunki lähti rakentumaan suunnitelman mukaan ja nykyiset Brahenkatu ja Kauppakatu ovat kaavan tarkoittamilla paikoilla. Vuodelta 1659 olevassa piirroksessa kortteli esitetään jo täyteen rakennettuna.

Vuoden 1750 kartassa kortteliin esitetään neljä tonttia Brahenkadun varteen ja niiden pohjoispuolelle neljä tonttia sekä Kauppa- että Kirkkokatujen varrelle. Lisäksi koilliskulmassa sijaitsee rakennus, jolle ei ole osoitettu omaa tonttia.

Raahen palon jälkeen Gustaf Odenwallin tontti- ja katukartassa 1800-luvun alusta tonttijakoa on muutettu Pekkatorin muodostamiseksi ja tonttikoon kasvattamiseksi. Raahen jälleenrakentamisen yhteydessä kaupungin tori päätettiin sijoittaa nykyisten Brahenkadun ja Kirkkokadun risteykseen, ja se siirsi kaupungin painopisteen uuteen paikkaan merenrannalta. Torista tehtiin renessanssihenkinen umpikulmainen aukio, jonka laidalle oli tarkoitus sijoittaa myös hallinnollisia rakennuksia. Torin ympäristö rakennettiin nopeasti palon jälkeen ja sitä ympäröikin sangen yhtenäinen rakennuskanta.

Vuoden 1967 asemakaavan myötä korttelin rakennuskanta on uudistunut Kauppakadun varrella.

Ominaispiirteet

Kortteli jakautuu kaupunkikuvallisesti kahteen hyvin eri luonteeseen osaan. Brahenkadun ja Kirkkokadun sekä Pekkatorin laidalla on säilynyt vanhaa rakennuskantaa heti Raahen palon jälkeiseltä ajalta. Brahenkadun varrella ja Pekkatorin laidalla rakennukset ovat näyttäviä kauppaporvareiden rakennuksia ja niiden julkisivut ovat rikkaasti jäsenöityjä Raahelle tyypilliseen puuempiren tapaan. Kirkkokadun varrelle sijoittuva asuinrakennus on kooltaan hieman pienempi, mutta myös sen julkisivussa näkyy puuempiren vaikutus. Pekkatorin lisäksi korttelin kirkonpuoleisessa kulmassa on umpikulmainen aukio, joka jatkuu pohjoispuolisessa korttelissa. Vaikutelmaa heikentää kuitenkin se, että aukion länsipuolinen pieni tontti on rakentamaton ja aukiota rajaa asuinrakennuksen sijasta vain aita ja koivurivi. Aukio on nurmipintainen ja sen kulmassa on havupuuistutuksia.

Korttelin länsilaidalla sijaitsee 1970-80-lukujen kaksikerroksisia lamellitaloja. Niiden kanssa samalle tontille korttelin keskiosiin sijoittuu matala rivitalo. Korttelissa on säilynyt jonkin verran vanhoja pihapiirejä reunustaneita talousrakennuksia. Lamellitalot sijoittuvat katulinjaan kiinni, kuten vanhempikin rakennuskanta. Rakennusten mitta-kaava poikkeaa huomattavasti vanhan Raahen vanhemmasta rakennuskannasta. Talojen porraskäytävät ovat pihojen puolella. Kauppakadun var-

rella parvekkeet ovat pihojen puolella, mutta Brahenkadulla ne ovat kadun puolella. Yhden talon julkisivu on vaaleaa sementtitiilimuurausta, muiden talojen julkisivut ovat pääasiassa laudoitettuja ja maalattu haaleilla pastellisävyyillä. Julkisivuja jäsentää kantavia rakenteita mukaileva listoitus aikansa strukturalismin hengessä.

Suhde ympäristöön

Kortteli sijaitsee keskeisellä paikalla Pekkatorin luoteispuolella. Pekkatori on Raahen vanhan kaupungin ydin, sen ympäristöllisesti ja rakennus- sekä kaavahistoriallisesti arvokkain aukio. Toria reunustaa yhtenäinen ja rakennushistoriallisesti merkittävä rakennuskanta. Torin kulmiin on istutettu pienet puustot. Torin keskelle on sijoitettu Pietari Brahen patsas, joka on Walter Runebergin vuonna 1888 tekemä ensimmäinen valos Turkuun tilatusta Brahen patsaasta.

Raahen kirkko kirkkomaineen sijoittuu korttelin koillispuoliselle mäelle, joka alkaa nousta jo korttelin koilliskulmasta. Kirkon torni näkyy Kirkkokatua pitkin Pekkatorille samoin kuin Cortenkatua pitkin rantaan. Lisäksi kirkon torni vilahtelee Kauppakadulle lamellitalojen välistä.

10.5.2021

raporttiluonnos

Arvot maakuntakaavan kanssa yhtenäisin perustein

(Ht): Pekkatori ja sitä ympäröivät rakennukset ilmentävät 1800-luvun kauppaporvarien vaurautta ja asemaa osana kaupungin hallintoa sekä heidän elinkeinoaan. Osassa kauppaporvareiden taloista harjoitetaan edelleen liiketoimintaa.

(R): Pekkatorin laidan sekä Brahenkadun ja Kirkkokadun varren rakennuksissa näkyy Raahelle tyypillinen puuempire. Pekkatori on tyyli- ja rennessanssihenkinen umpikulmainen aukio. Korttelin länsireunan lamellitalot ja keskellä korttelia oleva rivitalo ovat arkkitehtonisesti varsin tavanomaisia ja vanhan kaupungin rakennetta rikkovia.

(H): Korttelilla samoin kuin Pekkatorilla on kaupunkihistoriallista merkitystä. Kortteli on lähtenyt rakentumaan heti Raahen kaupungin perustamisen jälkeen 1650-luvulla. Pekkatori on muodostettu Raahen palon jälkeen ja torin keskellä oleva patsas kuvaa kaupungin perustajaa Pietari Brahea.

(M): Kortteli ilmentää 1800-luvulla merenkulun myötä vaurastuneen kaupungin kehitystä. Raahen palon jälkeen muodostettu Pekkatori siirsi kaupungin painopisteen meren rannalta keskemälle laajenevaa kaupunkia.

S): Pekkatori on Suomessa ainutlaatuisen hyvin ilmeensä säilyttänyt 1800-luvun alun rennessanssihenkinen umpikulmainen aukio. Toria reunustava rakennuskanta sekä korttelin koillisosan rakennuskanta on hyvin säilyttänyt 1800-luvun ilmeensä. Koillisosassa on säilynyt myös kaksi vanhan raken-

nuskannan ympäröimää umpipihaa. Muualla korttelissa säilyneisyysarvot on menetetty rakennuskannan uusiutumisen myötä.

(T): Korttelin kaakkoisosat ovat erittäin tärkeä osa Pekkatorin aukiosommitelmaa ja Pekkatorille ominaista kaupunkikuvaa samoin kuin korttelin koillisosa on erittäin tärkeä osa kirkon ympäristöä ja kaupunkikuvaa. Korttelin itäosan lamelli- ja rivitalot ovat arkkitehtonisesti varsin tavanomaisia ja vanhan kaupungin rakennetta rikkovia. Korttelissa ilmenee edelleen hyvin Ruotsi-Suomen suuralta-ajalla syntynyt säännöllisyyteen pyrkivä kaavaratkaisu.

(I): Raahen vanhakaupunki ja kortteli osana sitä ovat edustava esimerkki säännölliseen ruutukaavaan perustuvasta puukaupungista. Pekkatori ja sitä ympäröivät rakennukset ovat tärkeä osa vanhan kaupungin identiteettiä ollen koko kaupungin sydän. Pekkatoria ympäröivä rakennuskanta ilmentää paikallista rakentamisen perinnettä ja porvarien vaurastumista merenkulun myötä.

Säilymisedellytysten arviointi

Voimassa olevassa asemakaavassa korttelin luoteisosan käyttötarkoitus on A-1, koillisosan AP-1 ja luonaiskulman AK-1. Muiden Brahenkadun varren tonttien käyttötarkoitus on YH-1 ja Pekkatorin pohjoispuolisen tontin AL. Pekkatoria, Brahenkatua ja Cortenkatua reunustavat vanhat porvaris- ja asuintalot on osoitettu sr-merkinnällä ja pihiiriin vanhat talousrakennukset melko kattavasti sh-merkinnällä. Lisäksi korttelin lounaiskulman luultavasti 1970-80-luvuilta oleva lamellitalo on osoitettu sh-merkinnällä.

Kortteleiden arvohierarkia

Korttelin Pekkatoria reunustavat tontit vanhoine rakennuksineen ovat erittäin arvokas osa Raahen vanhaa kaupunkia ja Pekkatorin erittäin arvokasta ympäristöä. Lisäksi kortteli on erittäin arvokas osa Brahenkadun varren arvokasta julkisten toimintojen kokonaisuutta ja kirkkoympäristöä.

Muutoksensietokyky

Korttelin itäosan tontit ja niiden vanha rakennuskanta ovat muutosherkkiä rakentamisen mittakaavan ja yksityiskohtien suhteen. Pekkatorin ympäristössä rakennukset ovat erittäin muutosherkkiä. Kaupunkikuvallisesti voisi olla perusteltua, jos Kauppakadun varrella kaupunkikuvaa kehitettäisiin pienipiirteisemmäksi.

Kuva 81. Näkymä kohti kirkkoa Kauppakadun ja Cortenkadun risteyksestä. Kuvan oikeassa reunassa näkyy Kauppakadun varrella sijaitseva kakikerroksinen, puuvuoratuista elementeistä rakennettu uudisrakennus.

10.5.2021

raporttiluonnos

Kartat ja kaaviot rakentumisen historiasta

Kuva 82 (kuvapari). Vasemmalla ote Johan Cajanusen tonttikartasta vuodelta 1750 ja oikealla Raahen kaupungin tonttikartta vuodelta 1915. Pekkatori muodostettiin vasta Raahen palon jälkeisessä asemakaavassa. Korttelin sijainti on osoitettu punaisella rajauksella kartoissa.

Valokuvat ominaispiirteistä

Kuva 83. Näkymä Pekkatorilta Brahenkatua pitkin länteen. Pekkatorin laidalla Brahenkadun varrella sijaitseva Langin kaupakartanon julkisivu on 1850-luvulta. Kiviarkkitehtuuria jäljittelevä puujulkisivu on yksi komeimpia empire-julkisivuja Raahessa ja äskettäin kunnostettu.

Kuva 84. Näkymä Pekkatorilta Kirkkokatua pitkin kohti kirkkoa. Kuvan vasemmassa reunassa näkyy Langin alakartanon viistottu kulma, josta on sisäänkäynti kahvilaan.

10.5.2021 **raporttiluonnos****Suhde ympäristöön**

Kuva 85. Ilmakuva korttelista ja sen ympäristöstä. Rakennukset on korostettu harmaalla ja tonttijako näkyy punaisella. Tarkasteltavan korttelin sijainti on osoitettu valkoisella rajauksella.

Kaavio rakennuskannasta

Kuva 86. VRK -hankkeen liitekartta 1 vuodelta 2010. Kartassa on mustalla esitetty historialliset rakennukset, ruskealla perinteisellä rakennustavalla 1930-luvun jälkeen toteutetut rakennukset, valkoisella kaupunkikuvaan sopeutuvat uudisrakennukset ja punaisella kaupunkirakennetta rikkovat modernit rakennukset.

10.5.2021

raporttiluonnos

11 Kortteli 11

Rakentamisen historia

Maanmittari Claes Claessonin asemakaavasuunnitelmassa vuodelta 1650 kaupunki oli kahden korttelin levyinen itä-länsi-suunnassa. Kaupunki lähti rakentumaan suunnitelman mukaan ja nykyiset Brahenkatu ja Kauppakatu ovat kaavan tarkoittamilla paikoilla. Vuodelta 1659 olevassa piirroksessa kaupunki on kuitenkin esitetty kolmen korttelin levyisenä. Piirroksen mittasuhteet eivät kaikilta osin vastaa todellisuutta, mutta oletettavasti korttelin länsiosa oli rakennettu ja kaupungin raja kulki nykyisten Kirkkokadun ja Reiponkadun välissä.

Vuoden 1750 kartassa kortteli esitetään nykyisessä leveydessään. Tontteja on neljä sekä Ämännäkadun että Brahenkadun varrella. Raahen palon jälkeen Gustaf Odenwallin tontti- ja katukartassa 1800-luvun alusta tonttien leveys tasataan ja vastakkaiset tontit yhdistetään korttelin läpi ulottuviksi isommiksi tonteiksi. Raahen jälleerakentamisen yhteydessä kaupungin tori päätettiin sijoittaa nykyisten Brahenkadun ja Kirkkokadun risteykseen, ja se siirsi kaupungin painopisteen uuteen paikkaan merenrannalta. Torista tehtiin renessanssihenkinen umpikulmainen aukio, jonka laidalle oli tarkoitus sijoittaa myös hallinnollisia rakennuksia. Torin ympäristö rakennettiin nopeasti palon jälkeen ja sitä ympäröikin sangen yhtenäinen rakennuskanta.

Ominaispiirteet

Kortteliin sijoittuu kaksi Pekkatoria reunustavaa rakennusta heti Raahen palon jälkeiseltä ajalta. Montinin talo torin itälaidalla poikkeaa muista ympäristönsä rakennuksista mansardikattonsa vuoksi. Yksityiskohdat ja katto antavat viitteitä kustavilaistyylistä. Talo edustaa rakennustyyppiltään pseudovinkelitaloa: siinä suorakaiteiseen mansardikattoiseen volyymiin liittyy tätä matalampi satula/harjakattoinen siipi Brahenkadun puolella. Talo on rapattu. Fontellin talo torin pohjoislaidalla on yksikerroksinen, osin aumakattoinen vinkelirakennus. Sen julkisivun jäsentelyssä näkyy puuempire.

Korttelin muu rakennuskanta on suurimmaksi osaksi 1990-luvulta ja koostuu asuintaloista ja kuntayhtymän päivätoimintaa järjestävästä toimintarakennuksesta. Asuintalot ovat puolitoista kerroksisia tai kaksikerroksisia eikä niissä ole maanpäällisiä kellareita. Julkisivujen jäsentely rikoo rakennusmassat melko hyvin perinteiseen kaupunkikuvaan sopivaksi. Talojen välit on aidattu. Myös toimintakeskuksen rakennus on puuvuorattu, mutta se ei istu täysin saumattomasti mittakaavaltaan eikä ulkoarkkitehtuuriltaan vanhan kaupungin rakenteeseen.

Suhde ympäristöön

Kortteli sijaitsee keskeisellä paikalla Pekkatorin koillispuolella. Pekkatori on Raahen vanhan kaupungin ydin, sen ympäristöllisesti ja rakennus- sekä kaavahistoriallisesti arvokkain aukio. Toria reunustaa yhtenäinen ja rakennushistoriallisesti merkittävä rakennuskanta. Torin kulmiin on istutettu pienet puistot. Torin keskelle on sijoitettu Pietari Brahen patsas, joka on Walter Runebergin vuonna 1888 tekemä ensimmäinen valos Turkuun tilatusta Brahen patsaasta.

Raahen kirkko kirkkomaineen sijoittuu korttelin pohjoispuoliselle mäelle, joka alkaa nousta jo korttelin luoteiskulmasta. Kirkon torni näkyy Kirkkokatua pitkin Pekkatorille.

Kuva 87. Näkymä Pekkatorilta Kirkkokatua pitkin kohti kirkkoa. Kuvan oikeassa reunassa näkyy Pekkatoria reunustava Fontellin talo.

10.5.2021

raporttiluonnos

Arvot maakuntakaavan kanssa yhtenäisin perustein

(Ht): Pekkatori ja sitä ympäröivät rakennukset ilmentävät 1800-luvun kauppaporvarien vaurautta ja asemaa osana kaupungin hallintoa sekä heidän elinkeinoaan.

(R): Pekkatorin laidan rakennuksissa näkyy Raahelle tyypillinen puuempire sekä harvinaisempi kustavilaistyyli. 1990-luvun asuinrakennukset jatkavat julkisivujen jäsentelyllään vanhan kaupungin rakennusperinnettä ilmentäen silti myös omaa aikaansa. Pekkatori on tyylipuhdas renessanssihenkinen umpikulmainen aukio.

(H): Korttelilla samoin kuin Pekkatorilla on kaupunkihistoriallista merkitystä. Kortteli on lähtenyt rakentumaan heti Raahen kaupungin perustamisen jälkeen 1650-luvulla. Pekkatori on muodostettu Raahen palon jälkeen ja torin keskellä oleva patsas kuvaa kaupungin perustajaa Pietari Brahea.

(M): Kortteli ilmentää 1800-luvulla merenkulun myötä vaurastuneen kaupungin kehitystä. Raahen palon jälkeen muodostettu Pekkatori siirsi kaupungin painopisteen meren rannalta keskemälle laajenevaa kaupunkia.

(S): Pekkatori on Suomessa ainutlaatuisen hyvin ilmeensä säilyttänyt 1800-luvun alun renessanssihenkinen umpikulmainen aukio. Toria reunustava rakennuskanta on hyvin säilyttänyt 1800-luvun ilmeensä. Muualla korttelissa säilyneisyysarvot on menetetty rakennuskannan uusiutumisen myötä.

(T): Korttelin lounaisosat ovat erittäin tärkeä osa Pekkatorin aukiosomitelmaa ja Pekkatorille

ominaista kaupunkikuvaa. Kortteli on kokonaisuudessaan tärkeä osa Raahen vanhaa kaupunkia ja Raahelle ominaista kaupunkikuvaa, vaikka rakennuskanta onkin osittain uudistunut. Korttelissa ilmenee edelleen hyvin Ruotsi-Suomen suurvalta-ajalla syntynyt säännöllisyyteen pyrkivä kaavaratkaisu.

(I): Raahen vanhakaupunki ja kortteli osana sitä ovat edustava esimerkki säännölliseen ruutukaavaan perustuvasta puukaupungista. Pekkatori ja sitä ympäröivät rakennukset ovat tärkeä osa vanhan kaupungin identiteettiä ollen koko kaupungin sydän. Pekkatoria ympäröivä rakennuskanta ilmentää paikallista rakentamisen perinnettä ja porvarien vaurastumista merenkulun myötä.

Kuva 88. Toimintakeskus Brahenkadun ja Reiponkadun risteyksessä. Kookas rakennus ei oikein istu Reiponkadun alkujaan pienipiirteisen rakennuskannan sekaan. Kulmaan sijoitettu sisäänkäynti muodostaa pienen aukion rakennuksen edustalle.

Säilymisedellytysten arviointi

Voimassa olevassa asemakaavassa korttelin länsireunan käyttötarkoitus on A-1, keskiosien AL-1 ja AL sekä kaakkoiskulman Y-1. Pekkatoria reunustavat rakennukset sekä Brahenkadun varrella säilynyt vanha rakennus on osoitettu sr-merkinnällä. Korttelin sisäosasta on osoitettu asuinrakennus ja talousrakennus sh-merkinnällä.

Kortteleiden arvohierarkia

Korttelin Pekkatoria reunustavat tontit vanhoine rakennuksineen ovat erittäin arvokas osa Raahen vanhaa kaupunkia ja Pekkatorin erittäin arvokasta ympäristöä. Muuten korttelin eteläosa on arvokas osa Brahenkadun varren arvokasta julkisten toimintojen kokonaisuutta. Osana Reiponkadun arvokasta kokonaisuutta korttelin rooli jää vähäiseksi. Korttelin pohjoislaidan talot sopivat mittakaavallisesti kirkkoympäristöön viemättä liikaa huomiota kirkolta ja kirkkomaalta.

Muutoksensietokyky

Korttelin rakennuskana on muutosherkkää rakentamisen mittakaavan ja yksityiskohtien suhteen. Pekkatorin ympäristössä rakennukset ovat erittäin muutosherkkiä.

10.5.2021 **raporttiluonnos****Kartat ja kaaviot rakentumisen historiasta**

Kuva 89 (kuvapari). Vasemmalla ote Johan Cajanusen tonttikartasta vuodelta 1750 ja oikealla Raahen kaupungin tonttikartta vuodelta 1915. Peckatori muodostettiin vasta Raahen palon jälkeisessä asemakaavassa. Korttelin sijainti on osoitettu punaisella rajauksella kartoissa.

Valokuvat ominaispiirteistä

Kuva 90. Montinin talo Peckatorin itäreunalla on mansardikattoinen ja julkisivu on rapattu. Torinpuoleisen julkisivun keskellä on frontoni.

Kuva 91. Näkymä Ämmänkatua pitkin itään. Rakennukset ovat 1990-luvulta. Niiden julkisivujen jäsentely rikkoo rakennusmassat melko hyvin perinteiseen kaupunkikuvaan sopivaksi.

10.5.2021 **raporttiluonnos****Suhde ympäristöön**

Kuva 92. Ilmakuva korttelista ja sen ympäristöstä. Rakennukset on korostettu harmaalla ja tonttijako näkyy punaisella. Tarkasteltavan korttelin sijainti on osoitettu valkoisella rajauksella.

Kaavio rakennuskannasta

Kuva 93. VRK -hankkeen liitekartta 1 vuodelta 2010. Kartassa on mustalla esitetty historialliset rakennukset, ruskealla perinteisellä rakennustavalla 1930-luvun jälkeen toteutetut rakennukset, valkoisella kaupunkikuvaan sopeutuvat uudisrakennukset ja punaisella kaupunkirakennetta rikkovat modernit rakennukset.

10.5.2021

raporttiluonnos

12 Kortteli 12

Rakentumisen historia

Vuoden 1750 kartassa kortteli jää kaupungin ulkopuolelle, samoin kuin Joseph Fonténin vuoden 1801 kartassa. Kortteli esitetään rakennettavaksi ensimmäistä kertaa Gustaf Odenwallin tontti- ja katukartassa 1800-luvun alusta. Melko pieneen kortteliin esitetään kolme tonttia Reiponkadun puolelle ja yksi tontti Palokunnankadun puolelle. Tonttijako esitetään samanlaisena vuoden 1857 laajennuskaavassa ja 1900-luvun alun kaavoissa. Vuoden 1915 tonttikartassa tonttijako on pysynyt samana korttelin länsireunalla ja tontit ovat täyteen rakennettuja.

Kortteli näkyy rakennettuna vuoden 1954 peruskartassa. Siinä Palokunnankatu päättyy korttelin kaakkoiskulmaan ja Ämmänkatu luoteiskulmaan. Katujen jatkeet on merkitty vasta vuoden 1979 peruskarttaan. Siinä on esitetty Reiponkadun varrelle kaksi omakotitaloa ja Palokunnankadun varrelle yksi. Brahenkadun varrelle on rakennettu kaksikerroksinen lamellitalo vuoden 1967 asema-kaavan myötä. Ilmeisesti tällöin myös tonttijako on muutettu. Korttelin rakenne täydentyi 1980-luvulla uusilla lamellitaloilla ja lounaiskulmaan sijoituvalla liikerakennuksella.

Ominaispiirteet

Korttelissa sijaitsee tyylillisesti erilaisia 1960-80-lukujen rakennuksia. Reiponkadun ja Ämmänkadun kulmaukseen sijoittuu kaksi 1980-luvun rapattua kaksi kerroksista lamellitaloa, joissa on osin maanpäällinen kellari. Loivien satulakattojen päädyt ovat osin aumatut. Julkisivuihin on kömpelösti lainattu pilasteriaiheet ja ikkunoiden alle vaakalista.

Reiponkadun ja Brahenkadun kulmassa on puuvuorattu 1980-luvun liikerakennus, joka on osittain kaksi kerroksinen, osittain yksi. Sen julkisivuja jäsentää huomattavasti onnistuneemmin erilaiset paneloinnit.

Lisäksi Brahenkadun varrella on 1960-70-luvun taitteen yksikerroksinen liikerakennus ja kaksikerroksinen lamellitalo, jonka pääty on Palokunnankadulle päin. Tämän lisäksi Palokunnankadun varrella on vain yksi puolitoistakerroksinen 1950-luvun rapattu omakotitalo.

Suhde ympäristöön

Kortteli sijaitsee vanhan kaupungin itäreunalla tasisessa maastossa. Korttelin itäpuolella on Raahen Vanhustenhuoltosäätiön rakennuksia ja puistoa. Vanhainkoti on lähtenyt rakentumaan samaan aikaan kuin vanhan kaupungin reunalle sijoittuvat lamellitalotkin.

Korttelin rakennuskanta poikkeaa massoitellultaan, sijoittelultaan ja julkisivuiltaan huomattavasti vanhan kaupungin muusta rakenteesta. Korttelin kohdalle jää aukko vanhaa kaupunkia reunustavien lamellitalojen muuriin koska korttelissa ei ole Palokunnankadun suuntaisia lamellitaloja. Kirkon torni näkyy hyvin Palokunnankadulle korttelin yli.

Brahenkadunvarren liikerakennukset ovat osa kadun varren muuta julkista- ja liikerakentamista. Reiponkadun länsipuolella viereisessä korttelissa on päivätoimintaa järjestävä kuntayhtymän toimintakeskus.

10.5.2021

raporttiluonnos

Arvot maakuntakaavan kanssa yhtenäisin perustein

(Ht): -

(R): Reiponkadun varrella 1980-luvun lamellitalojen julkisivujen jäsentelyssä näkyy kömpelösti postmodernismi julkisivuun lainatuissa pilariaiheissa. Korttelin lounaiskulman liikerakennus jatkaa onnistuneesti sekä mittakaavaltaan että julkisivun jäsentelyltään vanhan kaupungin rakennusperinnettä ilmentäen silti myös omaa aikaansa.

(H): Korttelin lamellitalot pysäköintiratkaisuineen ilmentävät 1960-luvulta alkanutta voimakasta kaupungistumista, elintason nousua ja autoistumista.

(M): Kortteli ilmentää 1960-luvulla alkanutta voimakasta kaupungistumista ja teollistumista, jonka myötä vanhaa, maatalouteen tukeutunutta rakennuskantaa uudistettiin ajanmukaisemmaksi.

S): Korttelin 1800- ja 1900-luvun alkupuoliskon maankäyttöön liittyvät säilyneisyysarvot on menetetty ja korttelin rakennuksista vain yksi jatkaa vanhalle Raahelle tyypillistä puuarkkitehtuurin perinnettä.

(T): Korttelin rakennuskanta rikkoo sekä vanhan kaupungin perinteistä rakennetta että vuoden 1967 asemakaavan myötä syntynyttä Palokunnankadun muurimaista ilmettä.

(I): -

Säilymisedellytysten arviointi

Voimassa olevassa asemakaavassa korttelin käyttötarkoitus on AK. Kortteliin ei ole osoitettu suojelumerkintöjä.

Kortteleiden arvohierarkia

Korttelin rakennuskanta on voimakkaasti uudistunut ja alueen arvot liittyvät lähinnä ruutukaavan rakenteeseen.

Muutoksensietokyky

Korttelin rakennuskanta voi kestää muutoksia. Palokunnankadun varsi kestää muutoksia, jotka tukevat kadunvarren yhtenäistä muurimaista ilmettä tai jotka olisivat selvä kontrasti muuten melko monotonisille katunäkymille. Kaupunkikuvallisesti voisi olla perusteltua tukea ja kehittää Reiponkadun varren pienipiirteistä kaupunkikuvaa.

Kuva 94. Reiponkadun ja Ämmänselänkadun risteyksessä sijaitsee 1980-luvun lamellikerrostalo.

Kuva 95. Näkymä Palokunnankadulle Brahenkadun risteyksestä vanhan kaupungin itälaidalla.

10.5.2021 raporttiluonnos

Kartat ja kaaviot rakentumisen historiasta

Kuva 96 (kuvapari). Vasemmalla ote Gustaf Odenwallin tontti- ja katukartasta 1800-luvun alusta ja oikealla Raahen kaupungin tonttikartta vuodelta 1915. Korttelin sijainti on osoitettu punaisella rajauksella kartoissa.

Valokuvat ominaispiirteistä

Kuva 97. Brahenkadun ja Reiponkadun risteyksessä sijaitsee puurverhoiltu 1980-luvun liikerakennus, joka mittakaavaltaan ja ulkoasultaan sopeutuu hyvin Reiponkadun muihin rakennuksiin.

Kuva 98. Palokunnankadun varrella sijaitsee vaaleaksi rapattu 1950-luvun omakotitalo, jonka väljä tontti rikkoo katua rajaavien lamellikerrostalojen murin.

10.5.2021 raporttiluonnos

Suhde ympäristöön

Kuva 99. Ilmakuva korttelista ja sen ympäristöstä. Rakennukset on korostettu harmaalla ja tonttijako näkyy punaisella. Tarkasteltavan korttelin sijainti on osoitettu valkoisella rajauksella.

Kaavio rakennuskannasta

Kuva 100. VRK -hankkeen liitekarta 1 vuodelta 2010. Kartassa on mustalla esitetty historialliset rakennukset, ruskealla perinteisellä rakennustavalla 1930-luvun jälkeen toteutetut rakennukset, valkoisella kaupunkikuvaan sopeutuvat uudisrakennukset ja punaisella kaupunkirakennetta rikkovat modernit rakennukset.

10.5.2021

raporttiluonnos

13 Kortteli 13

Rakentamisen historia

Kortteli esitetään jo maanmittari Claes Claessonin asemakaavasuunnitelmassa vuodelta 1650. Kaupunki lähti rakentumaan suunnitelman mukaan ja nykyiset Brahenkatu, Koulukatu ja Kauppakatu ovat kaavan tarkoittamilla paikoilla. Vuodelta 1659 olevassa piirroksessa kortteli esitetään jo täyteen rakennettuna. Kuitenkin kartoissa 1800-luvun alkuun asti korttelin lounaisreuna on rakentamaton.

Raahen palo vuonna 1810 sai alkunsa korttelin pohjoisreunalla sijainneen kauppias Diedrich Freitagin tontilla sijainneesta navetasta. Navetan raunioihin on kiinnitetty muistolaatta. Tuli tuhosi n. ¾ kaupungista, vaurioittaen pahiten kaupungin vaurainta kauppaporvareiden asuttamaa osaa.

Palon jälkeen kortteli rakennettiin nopeasti uudelleen. Korttelia asuttivat vuraat kauppaporvarit, raatimiehet, kapteenit ja varakkaat käsityöläiset ja virkamiehet. Korttelin pohjoisosan tonttijako on Raahen palon jälkeen muotoutunut, eteläosan vasta 1900-luvulla. Vuoden 1915 tonttikartassa korttelin tontit ovat täyteen rakennettuja.

Korttelissa oli 1900-luvulla useita kauppoja ja korttelin koilliskulmassa toimi pitkään apteekki. Liiketilat painottuivat Kauppakadun varrelle. Se alkoi menettää elinvoimaansa vasta, kun vuoden 1967 asemakaavan mukainen liikekeskusta alkoi muodostua Sovionkadun ympäristöön.

Ominaispiirteet

Korttelissa on säilynyt runsaasti 1800-luvun rakennuskantaa. Isojen porvaristalojen julkisivut ovat Raahelle tyypilliseen tapaan jäsennöity rikkaasti puuempiren tapaan. Muutamien rakennusten julkisivut on uusittu 1900-luvun alussa Jugendtyyliin. Kauppakadun varrelle sijoittuva apteekki on myös 1900-luvun alusta ja sen julkisivuissa on nähtävissä jugendin vaikutus. Kauppakadun varrella rakennusten ilmeeseen on jonkin verran vaikuttanut taloissa 1900-luvulla toimineet liiketilat ikkunoineen ja kadulle aukeavine ovineen. Nykyisin kortteliin sijoittuvat liiketilat ovat pääosin tyhjillään tai muussa käytössä. Tonttien rakentamattomat laidat on edelleen aidattu ja muutamiin pihoihin johtaa edelleen portti. Vähäinen uudisrakentaminen sijoittuu korttelin keskelle.

Suhde ympäristöön

Kortteli sijaitsee vanhan kaupungin länsireunalla ja sen edustalla olleessa niemessä oli kaupungin tullihuone. Nykyisin meren ja korttelin välissä on iso kivetty aukio, jonka reunalla sijaitsee entinen paloasema. Aukion yli näkyy merelle. Korttelin eteläpuolella ollut matala Sovionlahti kuivui maan kohoamisen myötä 1800-luvulla rakennuskelpoiseksi. Maa viettää loivasti korttelissa lounaaseen.

Korttelin pohjoispuolella Rantakadun varrella sijaitsee Myhrbergin puisto. Raahen paloon asti paikalla oli kaupungin tori, jonka reunalla raatihuone sijaitsi.

Korttelin pohjois- ja itäpuolisissa kortteleissa on säilynyt runsaasti vanhaa rakennuskantaa. Eteläpuolisessa korttelissa Koulukadun varren rakennuskanta on uudistunut 2000-luvulla. Mittakaavallisesti uudisrakennukset sopeutuvat hyvin Raahen vanhan kaupungin rakenteeseen.

10.5.2021

raporttiluonnos

Arvot maakuntakaavan kanssa yhtenäisin perustein

(Ht): -

(R): Korttelin 1800-luvun ja 1900-luvun alun rakennuskannassa näkyy edelleen hyvin Raahelle tyypillinen puuempire julkisivujen vuorauksessa, jäsentelyssä ja ikkunoiden kehyksissä. Korttelissa on nähtävissä myös jugendin vaikutus.

(H): Korttelilla on kaupunkihistoriallista merkitystä sen lähdettyä rakentumaan heti Raahen kaupungin perustamisen jälkeen 1650-luvulla. Raahen vuoden 1810 palo sai alkunsa korttelista ja paikalla on muistolaatta. Korttelin vanha rakennuskanta ilmentää edelleen korttelia asuttaneiden kaupparovareiden vaurautta, joka syntyi merenkäynnin ja sen mahdollistaman ulkomaankaupan myötä. Kauppakadun varrella näkyy 1900-luvun alussa yhä enemmän toreilta kaupapuoteihin ja kauppoihin siirtynyt kaupankäynti sekä kivijalkakaupan hiipuminen 1900-luvun lopulla autoistumisen ja tavaratulojen myötä.

(M): Kortteli ilmentää 1800-luvulla merenkulun myötä vaurastuneen kaupungin kehitystä.

S): Korttelissa on säilynyt runsaasti 1800-luvun rakennuskantaa, joka ilmentää melko autenttisesti Raahelle tyypillistä puuempireä. Korttelissa on myös muutamia rakennuksia, joiden julkisivut ovat melko hyvin säilyneet 1900-luvun jugend-asussa. Rakennuksiin tehdyt muutokset ja korjaukset ilmentävät käytön ja rakennustavan jatkuvuutta. Pihapiirit ja yksittäiset rakennukset ovat kerroksellisia, ja niissä ilmenee asumisen ja

elinkeinojen muutokset. Suurin osa rakennuksista on patinoitunut kauniisti. Kuitenkin talousrakennusten ja pihojen käyttö on muuttunut voimakkaasti ja säilyneisyysarvoja on menetetty korttelin sisäosissa, koska vanhoja talousrakennuksia on purettu ja korvattu niitä huomattavasti isommilla asuintaloilla. Sen sijaan katunäkymät ovat muuttuneet vähemmän vastaten melko pitkälle 1900-luvun alun tilannetta.

(T): Kortteli on erittäin tärkeä osa Raahen vanhaa kaupunkia ja Raahelle ominaista kaupunkikuvaa. Korttelissa ilmenee edelleen hyvin Ruotsi-Suomen suurvalta-ajalla syntynyt säännöllisyyteen pyrkivä kaavaratkaisu rakennusten tiukasti rajain katunäkymin.

(I): Raahen vanhakaupunki ja kortteli osana sitä ovat edustava esimerkki säännölliseen ruutukaavaan perustuvasta puukaupungista. Korttelin rakennuskanta ilmentää paikallista rakentamisen perinnettä ja porvarien vaurastumista merenkulun myötä. Kauppakadun merkitys kauppatunauksena on alkanut hiipua 1960-luvun asemakaavaratkaisun myötä.

Säilymisedellytysten arviointi

Voimassa olevassa asemakaavassa korttelin luoteiskulman käyttötarkoitus on AP-1 ja keskiosan AL. Korttelin kaakkoiskulman käyttötarkoitus on YH-1. Kaikki kortteliin katujen varsille sijoittuvat vanhat päärakennukset on merkitty sr-merkinnällä samoin kuin näyttävimmät vanhat asuinrakennukset korttelin sisäosissa. Osa talousrakennuksista on merkitty sh-merkinnällä.

Kortteleiden arvohierarkia

Kortteli on erittäin arvokas osa Raahen vanhaa kaupunkia ja siinä näkyy raahelaiseen puuempireen liittyvät arvot. Lisäksi korttelin pohjoisosassa on erittäin arvokas osa Brahenkadun varren arvokasta julkisten toimintojen kokonaisuutta. Korttelin itäosa on arvokas osa Kauppakadun 1900-luvun kaupankäyntiä ilmentävää kokonaisuutta.

Muutoksensietokyky

Kortteli on kokonaisuudessaan erittäin muutosherkkä niin rakentamisen mittakaavan kuin yksityiskohteinkin suhteen.

10.5.2021 **raporttiluonnos****Kartat ja kaaviot rakentumisen historiasta**

Kuva 101 (kuvapari). Vasemmalla ote Gustaf Odenwallin tontti- ja katukartasta 1800-luvun alusta ja oikealla Raahen kaupungin tonttikartta vuodelta 1915. Korttelin sijainti on osoitettu punaisella rajauksella kartoissa.

Valokuvat ominaispiirteistä

Kuva 102. Brahenkadun ja Reiponkadun risteyksessä sijaitsee puuverhoiltu 1980-luvun liikerakennus, joka mittakaavaltaan ja ulkoasultaan sopeutuu hyvin Reiponkadun muihin rakennuksiin.

Kuva 103. Palokunnankadun varrella sijaitsee vaaleaksi rapattu jälleenrakennuskauden omakotitalo, jonka väljä tontti rikkoo katua rajaavien lamellikerrostalojen muurin.

10.5.2021 **raporttiluonnos****Suhde ympäristöön**

Kuva 104. Ilmakuva korttelista ja sen ympäristöstä. Rakennukset on korostettu harmaalla ja tonttijako näkyy punaisella. Tarkasteltavan korttelin sijainti on osoitettu valkoisella rajauksella.

Kaavio rakennuskannasta

Kuva 105. VRK -hankkeen liitekarta 1 vuodelta 2010. Kartassa on mustalla esitetty historialliset rakennukset, ruskealla perinteisellä rakennustavalla 1930-luvun jälkeen toteutetut rakennukset, valkoisella kaupunkikuvaan sopeutuvat uudisrakennukset ja punaisella kaupunkirakennetta rikkovat modernit rakennukset.

14 Kortteli 14

Rakentamisen historia

Maanmittari Claes Claessonin asemakaavasuunnitelmassa vuodelta 1650 kaupunki oli kahden korttelin levyinen itä-länsi-suunnassa. Kaupunki lähti rakentumaan suunnitelman mukaan ja nykyiset Brahenkatu ja Kauppakatu ovat kaavan tarkoittamilla paikoilla. Vuodelta 1659 olevassa piirroksessa kortteli esitetään jo täyteen rakennettuna. Vuoden 1750 kartassa kortteliin esitetään neljä tonttia Brahenkadun varteen ja niiden eteläpuolelle viisi tonttia sekä Kauppa- että Kirkkokatujen varrelle.

Raahen palon jälkeen Gustaf Odenwallin tontti- ja katukartassa 1800-luvun alusta tonttijakoa on muutettu Pekkatorin muodostamiseksi ja tonttikoon kasvattamiseksi. Raahen jälleenrakentamisen yhteydessä kaupungin tori päätettiin sijoittaa nykyisten Brahenkadun ja Kirkkokadun risteykseen, ja se siirsi kaupungin painopisteen uuteen paikkaan merenrannalta. Torista tehtiin renessanssihenkinen umpikulmainen aukio.

Torin laidalle Brahenkadun varrelle varattiin muita tontteja pienempi tontti raatihuoneelle. Torin ympäristö rakennettiin nopeasti palon jälkeen ja sitä ympäröikin sangen yhtenäinen rakennuskanta. Raatihuonetta ei koskaan rakennettu Pekkatorin laidalle. Kun raatihuoneeksi ostettiin 1860-luvulla Brunowin talo Rantakadun varrelta, edelleen tyhjillään ollut raatihuoneen tontti myytiin ja paikalle rakennettiin Reinin talo.

Ominaispiirteet

Korttelissa on säilynyt runsaasti 1800-luvun rakennuskantaa. Isojen porvaristalojen julkisivut ovat Raahelle tyypilliseen tapaan rikasta puumpeireä. Kauppa- ja Kirkkokadun varrella rakennusten ilmeeseen on vaikuttanut taloissa 1900-luvulla toimineet kaupat ikkunoineen ja ovineen. Kauppakadun varrella liiketilat ovat tyhjillään tai muussa käytössä, mutta Kirkkokadun varrella osa liiketiloista on edelleen käytössä. Korttelissa on säilynyt jonkin verran vanhoja pihapiirejä reunustaneita talousrakennuksia kuten aittoja, mutta usealla tontilla piha on nykyisin avoin hiekka- tai asfalttikenttä, jota käytetään lähinnä pysäköintiin.

Brahenkadun ja Kauppakadun kulmassa on 2000-luvulla rakennettu puuvuorattu kaksikerroksinen asuinkerrostalo, jota on pyritty sopeuttamaan kaupunkikuvaan julkisivun jäsentelyllä. Julkisivussa on kuitenkin myös Raahelle vieraita aiheita kuten ranskalaisia parvekkeita. Koulukadun varrella on 1950-luvulla rakennettu paikallislehti Raahen Seudun toimitalo, joka nykyisin on liiketilana. Pitkä ja matala, hieman funkkishenkinen rappattu liikerakennus poikkeaa selvästi korttelin muusta rakennuskannasta. Rakennuksessa toimii antiikkiliike ja eläintarvikekauppa. Muut uudisrakennukset sijoittuvat korttelin sisäosiin ja poikkeavat massoitteeltaan korttelin muusta rakennuskannasta.

Suhde ympäristöön

Kortteli sijaitsee keskeisellä paikalla Pekkatorin lounaispuolella. Pekkatori on Raahen vanhan kaupungin ydin, sen ympäristöllisesti ja rakennus- sekä kaavahistoriallisesti arvokkain aukio. Toria reunustaa yhtenäinen ja rakennushistoriallisesti merkittävä rakennuskanta. Torin kulmiin on istutettu pienet puistot. Torin keskelle on sijoitettu Pietari Brahen patsas.

Raahen kirkon torni näkyy Pekkatorin ylitse Kirkkokadulle. Korttelin eteläpuolisen Koulukadun päätteenä puolestaan on Raahen keskuskoulu. Maasto viettää korttelissa loivasti kohti kaakkoa korkeimman kohdan ollessa Brahenkadun ja Kauppakadun risteyksessä.

Korttelin ympäristössä on säilynyt runsaasti vanhaa rakennuskantaa. Korttelin eteläpuolella rakennuskanta on kuitenkin osittain uudistunut 2000-luvulla.

Kuva 106. Reinin talon pihalta näkyy Pekkatorin etelälaidan yli pitkälle itäpuoliseen kortteliin.

10.5.2021

raporttiluonnos

Arvot maakuntakaavan kanssa yhtenäisin perustein

(Ht): Pekkatori ja sitä ympäröivät rakennukset ilmentävät 1800-luvun kauppaporvarien vaurautta ja asemaa osana kaupungin hallintoa. Osassa kauppaporvareiden taloista harjoitetaan edelleen liiketoimintaa.

(R): Pekkatorin laidalla sekä muissakin korttelin vanhoissa päärakennuksissa näkyy Raahelle tyyppillinen puuempire. Pekkatori on tyyli puhdas renessanssihenkinen umpikulmainen aukio.

(H): Korttelilla samoin kuin Pekkatorilla on kaupunkihistoriallista merkitystä. Kortteli on lähtenyt rakentumaan heti Raahen kaupungin perustamisen jälkeen 1650-luvulla. Pekkatori on muodostettu Raahen palon jälkeen ja torin keskellä oleva patsas kuvaa kaupungin perustajaa Pietari Brahea. Korttelin vanha rakennuskanta ilmentää edelleen korttelia asuttaneiden kauppaporvareiden vaurautta. Kauppa- ja Kirkkokatujen varsilla näkyy 1900-luvun alussa yhä enemmän toreilta kauppoihin siirtynyt kaupankäynti. Etenkin Kauppakadulla näkyy kivijalkakaupan hiipuminen 1900-luvun lopulla autoistumisen ja tavaratalojen myötä.

(M): Kortteli ilmentää 1800-luvulla merenkulun myötä vaurastuneen kaupungin kehitystä. Raahen palon jälkeen muodostettu Pekkatori siirsi kaupungin painopisteen meren rannalta keskemälle laajenevaa kaupunkia.

S): Pekkatori on Suomessa ainutlaatuisen hyvin ilmeensä säilyttänyt 1800-luvun alun renessanssihenkinen umpikulmainen aukio. Toria reunustava

rakennuskanta on hyvin säilyttänyt 1800-luvun ilmeensä. Korttelissa on säilynyt runsaasti 1800-luvun rakennuskantaa. Rakennuksiin tehdyt muutokset ja korjaukset ilmentävät käytön ja rakennustavan jatkuvuutta. Pihapiirit ja yksittäiset rakennukset ovat kerroksellisia, ja niissä ilmenee asumisen ja elinkeinojen muutokset. Suurin osa rakennuksista on patinoitunut kauniisti, mutta joukossa on myös muutamia rakennuksia, joiden ulkoasu kertoo puutteista ylläpidossa. Talousrakennusten ja pihojen käyttö on muuttunut voimakkaasti ja säilyneisyysarvoja on menetetty korttelin sisäosissa, koska vanhoja talousrakennuksia on purettu ja korvattu niitä huomattavasti isommilla asuintaloilla. Korttelissa on kuitenkin myös säilynyt jonkin verran umpipihoja reunustaneita talousrakennuksia. Kirkko- ja Koulukadun varrella on edelleen käytössä olevia liiketiloja, joissa toimii mm. kukkakauppa ja eläintarvikauppa.

(T): Korttelin koillisosat ovat erittäin tärkeä osa Pekkatorin aukiosommitelmaa ja Pekkatorille ominaista kaupunkikuvaa. Kokonaisuudessaan kortteli on erittäin tärkeä osa Raahen vanhaa kaupunkia ja Raahelle ominaista kaupunkikuvaa. Korttelissa ilmenee edelleen hyvin Ruotsi-Suomen suurvalta-ajalla syntynyt säännöllisyyteen pyrkivä kaavaratkaisu rakennusten tiukasti rajain katunäkymän.

(I): Raahen vanhakaupunki ja kortteli osana sitä ovat edustava esimerkki säännölliseen ruutukavaan perustuvasta puukaupungista. Pekkatori ja

sitä ympäröivät rakennukset ovat tärkeä osa vanhan kaupungin identiteettiä ollen koko kaupungin sydän. Pekkatoria ympäröivä rakennuskanta ilmentää paikallista rakentamisen perinnettä ja porvarien vaurastumista merenkulun myötä.

Säilymisedellytysten arviointi

Voimassa olevassa asemakaavassa korttelin länsi- ja eteläreunan käyttötarkoitus on AL. Pekkatoria reunustavan koilliskulman käyttötarkoitus on Y-1. Lisäksi Kirkkokadun varrella yhden tontin käyttötarkoitus on AL-1. Pekkatoria ja katuja reunustavat vanhat päärakennukset ovat yhtä sh-merkitä rakennusta lukuun ottamatta osoitettu sr-merkinnällä. Ainoastaan yksi korttelissa säilyneistä talousrakennuksista on ositettu sh-merkinnällä. Lisäksi korttelin luoteiskulman 2000-luvun kerrostalo on osoitettu sr-merkinnällä.

Kortteleiden arvohierarkia

Kortteli kokonaisuudessaan ja etenkin Pekkatoria reunustavat tontit vanhoine rakennuksineen ovat erittäin arvokas osa Raahen vanhaa kaupunkia ja Pekkatorin erittäin arvokasta ympäristöä. Korttelissa näkyy raahelaiseen puuempireen liittyvät arvot. Kortteli on myös erittäin arvokas osa Brahenkadun varren arvokasta julkisten toimintojen kokonaisuutta. Kortteli on myös arvokas osa Kauppa- ja Kirkkokatujen 1900-luvun kaupankäyntiä ilmentäviä kokonaisuuksia.

Muutoksensietokyky

Kortteli on kokonaisuudessaan erittäin muutosherkkä niin rakentamisen mittakaavan kuin yksityiskohteinkin suhteen.

10.5.2021 **raporttiluonnos****Kartat ja kaaviot rakentumisen historiasta**

Kuva 107 (kuvapari). Vasemmalla ote Johan Cajanusen tonttikartasta vuodelta 1750 ja oikealla Raahen kaupungin tonttikartta vuodelta 1915. Peckatori muodostettiin vasta Raahen palon jälkeisessä asemakaavassa. Korttelin sijainti on osoitettu punaisella rajauksella kartoissa.

Valokuvat ominaispiirteistä

Kuva 108. Näkymä Kauppakatua pitkin etelään. Osaan rakennuksista on avattu isot näyteikkunat, jotka kertovat Kauppakadun olleen ennen vilkas kauppakatu.

Kuva 109. Näkymä Peckatorin lounaiskulmaan. Vasemmalla on matala Hedmansonin talo ja oikealla alkujaan raatihuoneelle varatulle tontille rakennettu Reinin kauppakartano. Talojen välistä näkyy niiden itäpuolisella tontilla sijaitseva aitta.

10.5.2021 raporttiluonnos

Suhde ympäristöön

Kuva 110. Ilmakuva korttelista ja sen ympäristöstä. Rakennukset on korostettu harmaalla ja tonttijako näkyy punaisella. Tarkasteltavan korttelin sijainti on osoitettu valkoisella rajauksella.

Kaavio rakennuskannasta

Kuva 111. VRK -hankkeen liitekarta 1 vuodelta 2010. Kartassa on mustalla esitetty historialliset rakennukset, ruskealla perinteisellä rakennustavalla 1930-luvun jälkeen toteutetut rakennukset, valkoisella kaupunkikuvaan sopeutuvat uudisrakennukset ja punaisella kaupunkirakennetta rikkovat modernit rakennukset.

15 Kortteli 15

Rakentamisen historia

Maanmittari Claes Claessonin asemakaavasuunnitelmassa vuodelta 1650 kaupunki oli kahden korttelin levyinen itä-länsi-suunnassa. Kaupunki lähti rakentumaan suunnitelman mukaan ja nykyiset Brahenkatu ja Kauppakatu ovat kaavan tarkoittamilla paikoilla. Vuodelta 1659 olevassa piirroksessa kaupunki on kuitenkin esitetty kolmen korttelin levyisenä. Piirroksen mittasuhteet eivät kaikilta osin vastaa todellisuutta, mutta oletettavasti korttelin länsiosa oli rakennettu ja kaupungin raja kulki nykyisten Kirkkokadun ja Reiponkadun välissä.

Vuoden 1750 kartassa kortteli esitetään nykyisessä leveydessään. Brahenkadun varrella on 6 kapeaa tonttia ja etelä-pohjoissuuntaisten katujen varsilla 4-5 selvästi isompaa tonttia. Raahen palon jälkeen Gustaf Odenwallin tontti- ja katukartassa 1800-luvun alusta tonttijakoa muutetaan merkittävästi. Raahen jälleenrakentamisen yhteydessä kaupungin tori päätettiin sijoittaa nykyisten Brahenkadun ja Kirkkokadun risteykseen, ja se siirsi kaupungin painopisteen uuteen paikkaan merenrannalta. Torista tehtiin renessanssihenkinen umpikulmainen aukio, jonka laidalle oli tarkoitus sijoittaa myös hallinnollisia rakennuksia. Torin ympäristö rakennettiin nopeasti palon jälkeen ja sitä ympäröikin sangen yhtenäinen rakennuskanta.

Ominaispiirteet

Korttelin pohjoisosassa on säilynyt 1800-luvun rakennuskantaa. Isojen porvaristalojen julkisivut Brahenkadun varrella ja Pekkatorilla ovat Raahelle tyypilliseen tapaan rikasta puuempireä. Pekkatorin itälaidalla oleva Kivi-Sovion talo on rappattu 1800-luvun loppupuolella ja julkisivujärjestelmä on klassistinen. Lisäksi korttelissa on säilynyt jonkin verran vanhoja pihapiirejä reunustaneita talousrakennuksia kuten aittoja, mutta usealla tontilla piha on nykyisin avoin hiekka- tai asfalttikenttä, jota käytetään lähinnä pysäköintiin. Korttelin lounaiskulmassa rakennuskanta on uudistunut ja koostuu 1960- ja 1970-lukujen vaihteen kaksikerroksisista, keltatiilivuoratuista lamellitaloista autotalleineen. Lisäksi kortteliin sijoittuu päiväkotia, joka sopeutuu hyvin korttelin muuhun rakennuskaan rikottujen rakennusmasojensa ansiosta.

Reiponkadun puolella korttelissa on pitkään ollut tyhjillään ollut tontti. Alkujaan se on kuulunut Pekkatorin laidalla olevaan Friemanin taloon. Tällä hetkellä tontilla on leikkipuisto ja pysäköintialuetta. Kortteli on ainoa Raahen vanhan kaupungin kortteleista, jonka läpi nykyään pääsee kulkemaan. Brahenkadun varrella olevien tonttien takareunan talous- ja asuinrakennukset rajaavat leikkipuiston näkymiä.

Suhde ympäristöön

Kortteli sijaitsee keskeisellä paikalla Pekkatorin kaakkoispuolella. Pekkatori on Raahen vanhan kaupungin ydin, sen ympäristöllisesti ja rakennus- sekä kaavahistoriallisesti arvokkain aukio. Toria reunustaa yhtenäinen ja rakennushistoriallisesti merkittävä rakennuskanta. Torin kulmiin on istutettu pienet puistot. Pekkatorin kaakkoiskulmassa osana puistoa on edelleen kaivo. Torin keskelle on sijoitettu Pietari Brahen patsas.

Raahen kirkon torni näkyy Pekkatorin ylitse Kirkkokadulle sekä rakennusten välistä Koulukadullekin. Korttelin eteläpuolisen Koulukadun päätteenä puolestaan on Raahen keskuskoulu. Maasto on korttelissa hyvin tasaista.

Korttelin ympäristössä on säilynyt runsaasti vanhaa rakennuskantaa. Korttelin eteläpuolella Koulukadun ja Kirkkokadun risteyksessä sijaitsee klassistinen entinen Suomen Yhdys-Pankin toimitalo.

Kuva 112. Kuvassa etualalla näkyy Reiponkadun varressa oleva pysäköintialue ja sitä reunustavat Brahenkadun varren tonttien takalaidalle sijoittuvat talous- ja asuinrakennukset.

10.5.2021

raporttiluonnos

Arvot maakuntakaavan kanssa yhtenäisin perustein

(Ht): Pekkatori ja sitä ympäröivät rakennukset ilmentävät 1800-luvun kauppaporvarien vaurautta ja asemaa osana kaupungin hallintoa.

(R): Pekkatorin laidalla sekä muissakin korttelin vanhoissa päärakennuksissa näkyy Raahelle tyyppillinen puuempire. Pekkatori on tyyli puhdas renessanssihenkinen umpikulmainen aukio. Korttelin lounaiskulman lamellitalot ovat arkkitehtonisesti varsin tavanomaisia ja vanhan kaupungin rakennetta rikkovia.

(H): Korttelilla samoin kuin Pekkatorilla on kaupunkihistoriallista merkitystä. Kortteli on lähtenyt rakentumaan heti Raahen kaupungin perustamisen jälkeen 1650-luvulla. Pekkatori on muodostettu Raahen palon jälkeen ja torin keskellä oleva patsas kuvaa kaupungin perustajaa Pietari Brahea. Korttelin vanha rakennuskanta ilmentää edelleen korttelia asuttaneiden kauppaporvareiden vaurautta.

(M): Kortteli ilmentää 1800-luvulla merenkulun myötä vaurastuneen kaupungin kehitystä. Raahen palon jälkeen muodostettu Pekkatori siirsi kaupungin painopisteen meren rannalta keskemälle laajenevaa kaupunkia.

S): Pekkatori on Suomessa ainutlaatuisen hyvin ilmeensä säilyttänyt 1800-luvun alun renessanssihenkinen umpikulmainen aukio. Toria reunustava rakennuskanta on hyvin säilyttänyt 1800-luvun ilmeensä. Korttelissa on säilynyt runsaasti 1800-luvun rakennuskantaa. Rakennuksiin tehdyt muutokset ja korjaukset ilmentävät käytön ja raken-

nustavan jatkuvuutta. Pihapiirit ja yksittäiset rakennukset ovat kerroksellisia, ja niissä ilmenee asumisen ja elinkeinojen muutokset. Suurin osa rakennuksista on patinoitunut kauniisti, mutta joukossa on myös muutamia rakennuksia, joiden ulkoasu kertoo puutteista ylläpidossa. Talousrakennusten ja pihojen käyttö on muuttunut voimakkaasti ja säilyneisyysarvoja on menetetty korttelin sisäosissa vailla käyttöä olevien rakennusten rapistuessa. Korttelin lounaisosassa säilyneisyysarvot on menetetty uudisrakennusten myötä.

(T): Korttelin luoteisosat ovat erittäin tärkeä osa Pekkatorin aukiosommitelmaa ja Pekkatorille ominaista kaupunkikuvaa. Kokonaisuudessaan kortteli on erittäin tärkeä osa Raahen vanhaa kaupunkia ja Raahelle ominaista kaupunkikuvaa. Korttelissa ilmenee edelleen hyvin Ruotsi-Suomen suurvalta-ajalla syntynyt säännöllisyyteen pyrkivä kaavaratkaisu rakennusten tiukasti rajain katunäkymin.

(I): Raahen vanhakaupunki ja kortteli osana sitä ovat edustava esimerkki säännölliseen ruutukavaan perustuvasta puukaupungista. Pekkatori ja sitä ympäröivät rakennukset ovat tärkeä osa vanhan kaupungin identiteettiä ollen koko kaupungin sydän. Pekkatoria ympäröivät rakennuskanta ilmentää paikallista rakentamisen perinnettä ja porvarien vaurastumista merenkulun myötä.

Säilymisedellytysten arviointi

Korttelin pohjoisreunan käyttötarkoitus on Y-1 ja YK-2, lounaiskulman AK-1 ja kaakkoiskulman AL. Reiponkadun varrella osa korttelista on osoitettu VK-alueena. Katujen varsilla vanhat päärakennukset on osoitettu sr-merkinnällä ja niiden säilyneet piharakennukset sh-merkinnällä. Sh-merkinnällä on osoitettu myös Koulukadun varrelta vanhat päärakennukset.

Kortteleiden arvohierarkia

Pekkatoria reunustavat tontit ovat vanhoine rakennuksineen erittäin arvokas osa Raahen vanhaa kaupunkia ja Pekkatorin erittäin arvokasta ympäristöä, muuten kortteli on arvokas osa Raahen vanhaa kaupunkia. Korttelissa näkyy raahelaiseen puuempireen liittyvät arvot. Kortteli on erittäin arvokas osa Brahenkadun varren arvokasta julkisten toimintojen kokonaisuutta. Kortteli on osa Reiponkadun varren arvokasta kokonaisuutta, tosin kytkös jää löyhäksi. Kortteli on osa Kirkkokadun 1900-luvun kaupankäyntiä ilmentävää kokonaisuutta.

Muutoksensietokyky

Kortteli on muutosherkkä niin rakentamisen mitatakaan kuin yksityiskohteinkin suhteen. Korttelin pohjoisosa on erittäin muutosherkkä. Reiponkadun varrella olevaa, rakentamattomaksi jääneelle tontille perustettua leikkipuistoa olisi suositeltavaa kehittää kaupunkikuvallisesti jäsenöityneemmäksi. Tällöin on tärkeää säilyttää vanhalle kaupungille harvinainen näkymä korttelin sisäosiin.

10.5.2021 raporttiluonnos

Kartat ja kaaviot rakentumisen historiasta

Kuva 113 (kuvapari). Vasemmalla ote Johan Cajanusen tonttikartasta vuodelta 1750 ja oikealla Raahen kaupungin tonttikartta vuodelta 1915. Pekkatori muodostettiin vasta Raahen palon jälkeisessä asemakaavassa. Korttelin sijainti on osoitettu punaisella rajauksella kartoissa.

Valokuvat ominaispiirteistä

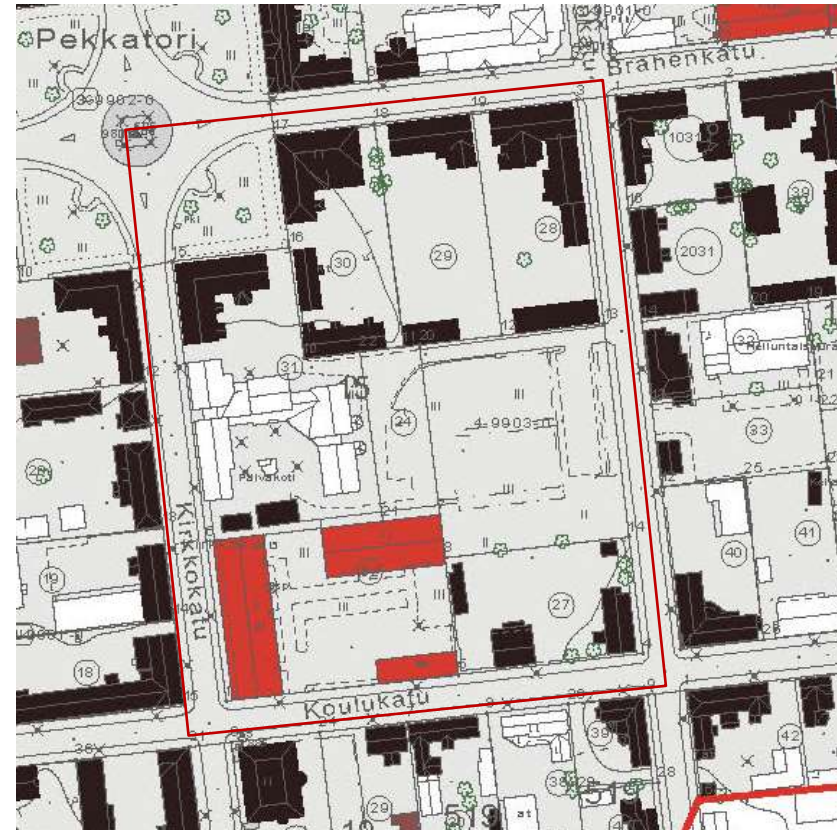
Kuva 114. Näkymä korttelin sisäosasta Pekkatorin yli kohti kirkkoa. Vasemmalla Freimanin talo ja oikealla Kivi-Sovion pihapiiriä tontin takaosassa rajaavia asuinrakennuksia. Korttelin läpi kulkee kävelytie.

Kuva 115. Näkymä Koulukatua pitkin länteen Reiponkadun risteyksestä. Oikealla näkyy korttelin kaakkoiskulman pienempiä ja vaatimattomampia vanhoja asuinrakennuksia ja niiden takana katunäkymät rikkova lamellitalo.

10.5.2021 **raporttiluonnos****Suhde ympäristöön**

Kuva 116. Ilmakuva korttelista ja sen ympäristöstä. Rakennukset on korostettu harmaalla ja tonttijako näkyy punaisella. Tarkasteltavan korttelin sijainti on osoitettu valkoisella rajauksella.

Kaavio rakennuskannasta

Kuva 117. VRK -hankkeen liitekarta 1 vuodelta 2010. Kartassa on mustalla esitetty historialliset rakennukset, ruskealla perinteisellä rakennustavalla 1930-luvun jälkeen toteutetut rakennukset, valkoisella kaupunkikuvaan sopeutuvat uudisrakennukset ja punaisella kaupunkirakennetta rikkovat modernit rakennukset.

10.5.2021 **raporttiluonnos**

16 Kortteli 16

Rakentamisen historia

Vuoden 1750 kartassa kortteli jää kaupungin ulkopuolelle, samoin kuin Joseph Fonténin vuoden 1801 kartassa. Kortteli esitetään rakennettavaksi ensimmäistä kertaa Gustaf Odenwallin tontti- ja katukartassa 1800-luvun alusta. Kortteliin esitetään kolme tonttia Brahenkadun varteen ja lisäksi kolme tonttia sekä Reipon- että Palokunnankatujen varteen. Korttelin lounaiskulmassa sijaitsee kaupungin pappila. Vuoden 1915 tonttikartassa tonttijako on elänyt vain vähän ja tontit ovat täyteen rakennettuja.

Korttelin rakennuskanta lähti uudistumaan vuoden 1967 asemakaavan mukaisesti etenkin korttelin itälaidalla. 1980-luvulla korttelin sisäosiin rakennettiin Helluntaiseurakunnan kirkko.

Kuva 118. Näkymä Koulukatua pitkin kohti Raahen keskuskoulua. Vasemmalla näkyy pystypeiterimavuorattua entistä pappilaa ja sen vieressä oleva yksikerroksinen asuintalo vuodelta 1999. Keskuskoulu näkyy kuvan oikeassa laidassa.

Ominaispiirteet

Kortteli jakautuu kaupunkikuvallisesti kahteen eri luonteiseen osaan. Reiponkadun varrella on säilynyt jonkin verran vanhaa rakennuskantaa. Säilyneet rakennukset ovat selvästi isompia ja runsaammin koristeltuja kuin Reiponkadun pohjoispäässä ja korttelissa onkin asunut käsityöläisten lisäksi myös kauppiaita. Rakennusten julkisivut ovat Raahelle tyypilliseen tapaan rikasta puuempireää. Etenkin korttelin lounaisosassa vanhat piharakennukset on korvattu uudisrakennuksilla. Brahenkadun varrella olevilla tonteilla on säilynyt myös vanhoja talousrakennuksia muodostaen umpipihiän.

Korttelin itälaidalla sijaitsee 1970-1980-lukujen kaksikerroksisia lamellitaloja, joilla on puoliksi maanpäällinen kellarikerros. Rakennukset sijoittuvat katulinjaan kiinni, kuten vanhempikin rakennuskanta. Rakennusten mittakaava poikkeaa huomattavasti vanhan Raahen vanhemmasta rakennuskannasta. Sisäänkäynnit taloihin ovat yhtä rakennusta lukuun ottamatta pihan puolelta ja parvekkeet ovat pihan puolella. Rakennuksissa on loiva satulakatto. Rakennukset ovat puuverhoiltuja vaakalaudoituksella ja maalattu haaleilla pastellisävvyillä. Julkisivuja jäsentää kantavia rakenteita mukaileva listoituis aikansa strukturalismin hengessä. Taloyhtiöiden pihon rajaavat korkeat aidat ja pysäköinti on järjestetty pihon puolelle.

Suhde ympäristöön

Kortteli sijaitsee vanhan kaupungin itäreunalla tasaaisessa maastossa. Korttelin itäpuolella on kolmionmallinen, vuoden 1910 asemapiirroksen mukaan rakentumaan lähtenyt kortteli. Korttelin kaakkoispuolella on Koulukadun päätteenä Raahen keskuskoulu.

Korttelin itäosan rakennuskanta poikkeaa masoittelultaan ja julkisivuiltaan huomattavasti vanhan kaupungin muusta rakenteesta. Toisaalta lamellitaloista muodostuu Palokunnankadun varrelle yhtenäinen rivistö, joka muodostaa muurimaisen rajan vanhalle kaupungille.

Pohjoisesta korttelia rajaa asuinkortteli, jonka rakennuskanta on uudistunut 1960-80-luvuilla. Eteläpuolisessa korttelissa on säilynyt Koulukadun varrella vanhaa rakennuskantaa. Korttelin eteläosassa rakennuskanta on uudistunut, ja Reiponkadulle näkyy korttelissa olevan uuden asuinkerrostalon umpinainen päätyseinä. Länsipuolisessa korttelissa Reiponkatua reunustaa vanha rakennuskanta sekä korttelin keskivaiheilla oleva näkymiltään avoin leikkipuisto kadun varteen sijoittuvine pysäköintialueineen.

10.5.2021 **raporttiluonnos****Arvot maakuntakaavan kanssa yhtenäisin perustein**

(Ht): -

(R): Korttelin vanhimmissa rakennuksissa näky edelleen Raahelle tyypillinen puuempire. Korttelin itäreunan lamellitalot ovat arkkitehtonisesti varsin tavanomaisia ja vanhan kaupungin rakennetta rikkovia.

(H): Kortteli ilmentää kaupungin kasvua ja laajentumista 1800-luvulta alkaen sekä toisaalta kaupungistumista 1960-luvulta alkaen. Korttelissa näkyy myös seurakuntien historia. Raahen palon jälkeen korttelin lounaiskulmaan sijoitettiin Raahen pappila. Pappila on nykyisin yksityisessä omistuksessa asuintalona. 1980-luvulla Helluntaiseurakunnalle rakennettiin kirkko korttelin keskivaiheille. Korttelin itäreunan lamellitalot pysäköintiratkaisuineen ilmentävät 1960-luvulta alkanutta voimakasta kaupungistumista, elintason nousua ja autoistumista.

(M): Kortteli ilmentää 1800-luvulla merenkulun myötä vaurastuneen kaupungin kehitystä. Kortteli ilmentää myös 1960-luvulla alkanutta voimakasta kaupungistumista ja teollistumista.

S): Korttelissa on säilynyt jonkin verran 1800-luvun rakennuskantaa. Rakennuksiin tehdyt muutokset ja korjaukset ilmentävät käytön ja rakennustavan jatkuvuutta. Pihapiirit ja yksittäiset rakennukset ovat kerroksellisia, ja niissä ilmenee asumisen ja elinkeinojen muutokset. Pääosin rakennukset ovat patinoituneet kauniisti. Talousrakennusten ja pihojen käyttö on muuttunut voi-

makkaasti ja säilyneisyysarvot on menetetty niiden osalta korttelin luoteiskulmaa lukuun ottamatta. Korttelin itälaidalla säilyneisyysarvot on menetetty rakennuskannan uusiutumisen myötä.

(T): Korttelin länsireuna on tärkeä osa Raahen vanhaa kaupunkia ja Raahelle ominaista kaupunkikuvaa. Korttelissa ilmenee edelleen hyvin Ruotsi-Suomen suurvalta-ajalla syntynyt säännöllisyyteen pyrkivä kaavaratkaisu. Vaikka korttelin itäreunan lamellitalot ovat arkkitehtonisesti varsin tavanomaisia, ne muodostavat vanhaa kaupunkia rajaavan muurin.

(I): Raahen vanhakaupunki ja kortteli osana sitä ovat edustava esimerkki säännölliseen ruutukaavaan perustuvasta puukaupungista. Korttelin länsiosan rakennuskanta ilmentää paikallista puurakentamisen perinnettä. Korttelissa sijaitseva Helluntaiseurakunnan kirkkorakennus on tärkeä seurakunnan identiteetille.

Kuva 119. Brahenkadun ja Palokunnankadun risteyksessä sijaitsee vaaleaksi rapattu, kaksi kerroksinen aumakattoinen liike- ja asuinrakennus 1960-luvulta.

Säilymisedellytysten arviointi

Voimassa olevassa asemakaavassa korttelin itäosan käyttötarkoitus on AK-1, luoteiskulman AP-1 ja lounaiskulman AL. Lisäksi Reiponkadun varrella on kaksi tonttia, joiden käyttötarkoitus on YK-2. Reiponkadun ja Brahenkadun varrella säilyneet vanhat päärakennukset on osoitettu sr-merkinällä. Brahenkadun varrella olevaa umpipihaa reunustavat talousrakennukset on osoitettu sr-tai sh-merkinnöin.

Kortteleiden arvohierarkia

Korttelin länsiosa on osa Reiponkadun varren arvokasta kokonaisuutta, tosin kytkös jää löyhäksi pohjoispuolisen korttelin uudistuneen rakennuskannan takia. Korttelin länsiosassa näkyy raahelaiseen puuempireen liittyvät arvot. Korttelin itäosassa rakennuskanta on voimakkaasti uudistunut ja alueen arvot liittyvät lähinnä ruutukaavan rakenteeseen.

Muutoksensietokyky

Korttelin länsiosa on muutosherkkä niin rakentamisen mittakaavan kuin yksityiskohteinkin suhteen. Palokunnankadun varsi kestää muutoksia, jotka tukevat kadunvarren yhtenäistä muurimaista ilmettä.

10.5.2021 raporttiluonnos

Kartat ja kaaviot rakentumisen historiasta

Kuva 120 (kuvapari). Vasemmalla ote Gustaf Odenwallin tontti- ja katukartasta 1800-luvun alusta ja oikealla Raahen kaupungin tonttikartta vuodelta 1915. Korttelin sijainti on osoitettu punaisella rajauksella kartoissa.

Valokuvat ominaispiirteistä

Kuva 121. Näkymä Reiponkatua pitkin etelään. Kuvassa vasemmalla näkyy Hel-luntaiseurakunnan omistuksessa oleva, pääosin pystypeiterimavuorattu asuin-rakennus. Reiponkadulla jalkakäytävät ovat hiekkapintaiset.

Kuva 122. Palokunnankadun varrella sijaitsee muurimaisena rivinä puuvuoratuja kaksikerroksisia lamellitaloja, joiden julkisivujen jäsentely korostaa kantavia rakenteita rakennusajankohdan strukturalistiseen tapaan.

10.5.2021 raporttiluonnos

Suhde ympäristöön

Kuva 123. Ilmakuva korttelista ja sen ympäristöstä. Rakennukset on korostettu harmaalla ja tonttijako näkyy punaisella. Tarkasteltavan korttelin sijainti on osoitettu valkoisella rajauksella.

Kaavio rakennuskannasta

Kuva 124. VRK -hankkeen liitekarta 1 vuodelta 2010. Kartassa on mustalla esitetty historialliset rakennukset, ruskealla perinteisellä rakennustavalla 1930-luvun jälkeen toteutetut rakennukset, valkoisella kaupunkikuvaan sopeutuvat uudisrakennukset ja punaisella kaupunkirakennetta rikkovat modernit rakennukset.

17 Kortteli 17, 517 ja 9903

Rakentamisen historia

Kortteli esitetään jo maanmittari Claes Claessonin asemakaava-suunnitelmassa vuodelta 1650 kaupungin laajenemisaikana, vaikka Sovionlahti katokorttelin kautta.

Vuoden 1750 kartassa kortteli jää kaupungin ulkopuolelle eikä Joseph Fonténin vuoden 1801 kartassa esitetä korttelin rakentamista. Korttelin pohjoisreuna esitetään rakennettavaksi Anders Cajanusen laajennussuunnitelmassa vuodelta 1808 samoin kuin Gustaf Odenwallin tontti- ja katukartassa Raahen palon jälkeen. Kokonaan rakennettavaksi kortteli esitetään vasta vuoden 1857 laajennuskaavassa. Korttelin lounaiskulma on osoitettu puistoksi jo tässä kaavassa.

Pitkän epäröinnin jälkeen raahelaiset luopuivat aikeesta sijoittaa raatihuone Pekkatorin laidalle. Raatihuoneeksi ostettiin tullinhoitaja Brunowin Rantakadulla sijainnut talo vuonna 1862. Vuonna 1839 valmistuneen rakennuksen on suunnitellut intendenttikonttorin arkkitehti Anders Fredrik Granstedt, joka oli C. L. Engelin oppilas ja taitava empirearkkitehti.

Vuoden 1915 tonttikartassa tonttijako ei ole elänyt ja tontit ovat täyteen rakennettuja raatihuoneen tonttia lukuun ottamatta. Korttelin lounaiskulmassa on puisto.

Korttelin rakennuskanta on uudistunut voimakkaasti 2000-luvulla.

Ominaispiirteet

Raatihuone on alkujaan yksityistaloksi rakennettu. Hirsirakennus on rapattu näyttämään kivi-rakennukselta. Henrik Liliuksen mukaan talo edustaa tyyllisesti hajoavaa klassismia, jolle on ominaista mm. seinäpilasterien korostaminen nurkkapilasterien sijaan.

Raatihuoneen pohjoispuolella on vuonna 1962 valmistunut Virkailijatalo, joka on esimerkki 1960-lukulaisesta yrityksestä sopeuttaa sen ajan moderni rakennus Raahen vanhan kaupungin rakenteeseen. Kaksikerroksisessa, vaaleaksi rapatussa talossa on nauhaikkunat ja aumakatto.

Lisäksi tarkastelualueella korttelin pohjoisosassa on 2000-luvun asuintaloja, jotka Koulukadun varrella ovat yksikerroksisia ja korttelin sisäosassa kaksikerroksisia. Mittakaavaltaan ja massoittelultaan rakennukset sopeutuvat melko hyvin Raahen vanhan kaupungin muuhun rakenteeseen. Rakennusten puuvuoraus ja ikkunakehykset ovat yksinkertaisia ja eleettömiä. Rakennuksiin on sisäänkäynnit kadulta, vaikka perinteisesti asuintalojen sisäänkäynnit ovat olleet pihan puolelta.

Raatihuoneen puisto on sommittelultaan symmetrisyyteen pyrkivä. Avoimen nurmikentän lävistää hiekkapintaiset puistokäytävät. Puisto sijoittuu lähinnä puiston reunoille. Puistoon perustettiin vuonna 2008 kuvanveistäjä Kari Juvan veistoksia esittelevä veistospuisto.

Suhde ympäristöön

Kortteli sijaitsee vanhan kaupungin lounaiskulmassa tasaisessa maastossa. Sen länsipuolella on Raahen pääkirjasto sekä meren rantaan sijoittuva puisto. Korttelin kaakkoiskulmassa tarkastelualueen ulkopuolella on 2000-luvun asuinkerrostaloja. Eteläpuoliseen kortteliin sijoittuu julkista rakentamista ja asuinkerrostaloja, itäpuoliseen kortteliin liikerakennuksia ja asuinkerrostaloja.

Rantakadun ja Fellmanin puistokadun risteyksessä sijaitseva tornitalo näkyy maamerkinä sekä raatihuoneen edustalta että sen takaa.

Kuva 125. Raatihuone näkyy Kauppakadulle pysäköintialueiden yli. Kuvassa vasemmalla näkyy nelikerroksinen 2000-luvun asuinkerrostalo ja sen edessä asfaltoitu pysäköintialue. Taustalla näkyy julkisivukorjausten takia huputettu raatihuone. Kuvan oikeassa laidassa näkyy pensaita, joka reunustaa Kauppakadulta Raatihuoneelle vievää kävelytieta.

10.5.2021

raporttiluonnos

Arvot maakuntakaavan kanssa yhtenäisin perustein

(Ht): Tarkastelualueella korttelissa sijaitsee Raahen 1800-luvun raatihuone.

(R): Raatihuone on tietävästi ainoa arkkitehdin suunnittelema 1800-luvun rakennus Raahen vanhassa kaupungissa. Sen on suunnitellut intendenttikonttorin arkkitehti Anders Fredrik Granstedt, joka oli C. L. Engelin oppilas. Tyylillisesti Raatihuone edustaa ns. hajoavaa klassismia.

(H): Tarkastelualue korttelissa ilmentää kaupungin kasvua ja laajentumista 1800-luvulta alkaen. Raatihuone ilmentää kaupungin hallintoa 1800-luvulla. Tarkastelualueella näkyy myös kaupungistuminen ja autoistuminen 1960-luvulla sekä 2000-luvulla.

(M): Kortteli ilmentää 1800-luvulla merenkulun myötä vaurastuneen kaupungin kehitystä ja kasvua entiselle merenlahdelle.

(S): Raatihuone on säilyttänyt hyvin alkuperäisen asunsa ja ilmeensä, joskin sisätiloihin on tehty muutoksia. Raatihuoneen puiston luonne on muuttunut, kun se kunnostettiin veistospuistoksi. Alkujaan puisto on ollut hyvinkin puustoinen. Muilta osin tarkastelualueen säilyneisyysarvot on pääosin menetetty rakennuskannan uudistumisen myötä. Vanhalle kaupungille tyypillinen mitta-kaava ja rakennusten massoitelu on kuitenkin säilynyt tarkastelualueella.

(T): Tarkastelualue korttelissa on tärkeä osa Raahen vanhaa kaupunkia ja Raahelle ominaista kaupunkikuvaa vaikka rakennuskanta on osin uudistunut. Korttelissa ilmenee edelleen hyvin Ruotsi-Suomen suurvalta-ajalla syntynyt säännöllisyyteen pyrkivä kaavaratkaisu.

(I): Raahen vanhakaupunki ja kortteli osana sitä ovat edustava esimerkki säännölliseen ruutukaavaan perustuvasta puukaupungista. Yhä kaupungintalona toimiva raatihuone symboloi Raahen kaupungin hallintoa ja tärkeä osa Raahen identiteettiä.

Kuva 126. Raatihuoneen puistossa on kuvanveistäjä Kari Juvan patsaita. Puiston keskellä on hiekkapintainen aukio, josta puistokäytävät lähtevät säteittäisesti. Puiston itäpuolella on nelikerroksinen 2000-luvun asuinkerrostalo.

Säilymisedellytysten arviointi

Voimassa olevassa asemakaavassa tarkastelualueen käyttötarkoitus Koulukadun varrella on AL-1. Raatihuoneen tontin käyttötarkoitus on YH-1 ja Raatihuoneen puiston VP. Raatihuone on osoitettu merkinnällä sr-1. Koulukadun ja Kauppakadun varresta on osoitettu rakennuksia merkinnällä sr-2. Osa niistä on purettu ja paikalla on 2000-luvun uudisrakennuksia.

Kortteleiden arvohierarkia

Tarkastelualue korttelissa on raatihuoneen ja Raatihuoneen puiston osalta erittäin tärkeä osa Raahen vanhaa kaupunkia. Muuten tarkastelualueen merkitys osana Raahen vanhaa kaupunkia jää vähäisemmäksi uudistuneen rakennuskannan takia.

Muutoksensietokyky

Tarkastelualue korttelissa on muutosherkkä niin rakentamisen mittakaavan kuin yksityiskohtien suhteen. Erityisen herkkä on raatihuone ja raatihuoneen ympäristö. Raatihuonetta tulee vaalia Rantakadun varren kaupunkikuvallisena dominanttina. Raatihuoneen puisto tulee säilyttää nurmikenttien ja puuston luonnehtimana puistona. Kaupunkikuvan kannalta olisi perusteltua kehittää raatihuoneen takaista pysäköintikenttää Kauppakadun varrella kaupunkikuvallisesti jäsenyeneemmäksi

10.5.2021 raporttiluonnos

Kartat ja kaaviot rakentumisen historiasta

Kuva 127 (kuvapari). Vasemmalla ote Gustaf Odenwallin tontti- ja katukartasta 1800-luvun alusta ja oikealla Raahen kaupungin tonttikartta vuodelta 1915. Korttelin sijainti on osoitettu punaisella rajauksella kartoissa.

Valokuvat ominaispiirteistä

Kuva 128. Koulukadun varrella tarkastelualueella on 2000-luvun uudisrakennuksia. Yksikerroksiset, eleettömästi puuvuoratut asuintalot sopivat hyvin vanhan kaupungin rakenteeseen.

Kuva 129. Näkymä Koulukadulle Rantakadun risteyksestä. Kuvassa oikealla näkyy vuonna 1962 valmistunut virkailijatalo. Sen edustalla Koulukadun varrella on pysäköintialue ja korttelin kulma jää tyhjäksi. Taaempänä näkyy kapearunkoinen vanha asuintalo, joka on ainoa vanha rakennus Koulukadun varrella korttelissa.

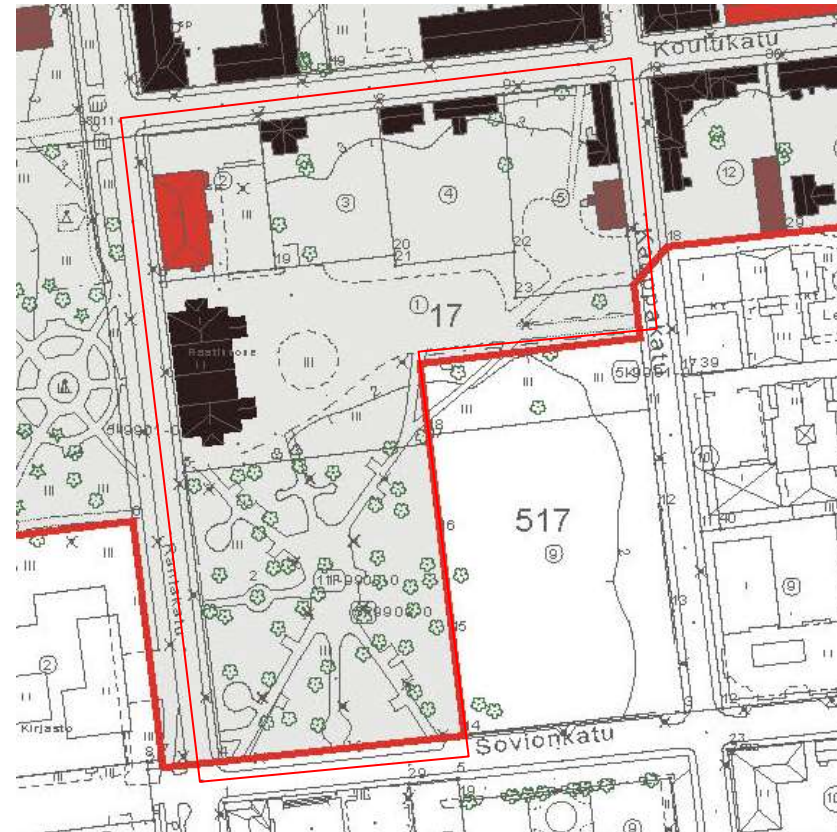
10.5.2021 raporttiluonnos

Suhde ympäristöön

Kuva 130. Ilmakuva korttelista ja sen ympäristöstä. Rakennukset on korostettu harmaalla ja tonttijako näkyy punaisella. Tarkasteltavan korttelin sijainti on osoitettu valkoisella rajauksella.

Kaavio rakennuskannasta

Kuva 131. VRK -hankkeen liitekarta 1 vuodelta 2010. Kartassa on mustalla esitetty historialliset rakennukset, ruskealla perinteisellä rakennustavalla 1930-luvun jälkeen toteutetut rakennukset, valkoisella kaupunkikuvaan sopeutuvat uudisrakennukset ja punaisella kaupunkirakennetta rikkovat modernit rakennukset.

10.5.2021

raporttiluonnos

18 Kortteli 18

Rakentumisen historia

Kortteli esitetään jo maanmittari Claes Claessonin asemakaavasuunnitelmassa vuodelta 1650 kaupungin laajenemisalueena, vaikka Sovionlahti katokoin korttelin lähes kauttaaltaan.

Vuoden 1750 kartassa kortteli jää kaupungin ulkopuolelle, mutta Joseph Fonténin vuoden 1801 kartassa korttelin pohjois- ja itälaita esitetään rakennettavaksi. Korttelin lounaiskulma esitetään rakennettavaksi Anders Cajanuksen laajennussuunnitelmassa vuodelta 1808.

Vuoden 1915 tonttikartassa tonttijako vastaa 1800-luvun alun tonttijakoa ja kortteli on täyteen rakennettu. Kartan perusteella varsinkin nykyisen Koulukadun varrella sijaitsi melko isokokoisia asuinrakennuksia, kun taas varsinkin Kauppakadun varrella rakennukset olivat kooltaan pieniä.

Sovionkadun varrella korttelin rakennuskanta lähti uudistumaan jo 1960-luvulla vuoden 1967 asemakaavan tavoitteiden mukaisesti, mutta tarkastelualueella korttelin pohjoisreunalla rakennuskanta on uudistunut vasta 2000-luvulla.

Ominaispiirteet

Koulu- ja Kirkkokatujen risteyksessä korttelissa on tällä hetkellä tyhjä tontti. Tyhjän tontin vieressä on jugend-tyylinen entinen pelastusarmeijan talo, jossa Raahen teatteri toimii tällä hetkellä.

Koulu- ja Kauppakatujen risteyksessä on puolestaan 2000-luvulla valmistuneita, yksikerroksisia asuintaloja. Mittakaavaltaan ja massoitteeltaan rakennukset sopeutuvat melko hyvin Raahen vanhan kaupungin muuhun rakenteeseen. Rakennusten puuvuoraukseen on lainattu aiheita vanhemmasta rakennuskannasta, mutta yksityiskohdat paljastavat rakennukset kuitenkin uusiksi.

Suhde ympäristöön

Kortteli sijaitsee Raahen vanhan kaupungin eteläreunalla. Korttelin eteläosassa rakennuskanta on uusiutunut 1960-luvun jälkeen niin, että korttelin eteläosaa ei enää mielletä osaksi vanhaa kaupunkia. Korttelin eteläosaan sijoittuu kahdesta neljään kerrosta korkeita liike- ja asuinrakennuksia. Rakennusten takapihat ja takajulkisivut avautuvat pohjoiseen vanhaa kaupunkia kohti ja vanhan kaupungin ja uuden liikekeskustan raja jää jäsenymättömäksi.

Kuva 132. Koulukadun ja Kirkkokadun kulmassa on tyhjillään oleva tontti, jonka takana näkyy Raahen liikekeskustan liike- ja asuintaloja. Kuvan oikeassa laidassa näkyy entinen Pelastusarmeijan jugend-tyylinen rakennus, jossa nykyisin toimii Raahen teatteri.

10.5.2021

raporttiluonnos

Arvot maakuntakaavan kanssa yhtenäisin perustein

(Ht): -

(R): Tarkastelualueella korttelissa on säilynyt Jugend-tyylinen entinen pelastusarmeijan talo. Rakennus on nykyisin Raahen teatterin käytössä, ja portin pieliin on lisätty käyttötarkoituksesta kertovat iloinen ja surullinen naamakuva, jotka istuvat hausalla tavalla osaksi rakennuksen alkupeleistä ilmettä.

(H): Kortteli ilmentää kaupungin kasvua ja laajentumista 1800-luvulta alkaen. Kortteli ilmentää Pelastusarmeijan sekä harrastelijateatteritoimintaa Raahessa.

(M): Kortteli ilmentää 1800-luvulla merenkulun myötä vaurastuneen kaupungin kehitystä ja kasvua entiselle merenlahdelle.

S): Tarkastelualueella korttelissa on säilynyt ainoastaan yksi vanha rakennus eli entinen Pelastusarmeijan talo. Rakennus on säilyttänyt kauniisti alkuperäisen ulkoasunsa ja pienet muutokset ilmentävät käytön ja rakennustavan jatkuvuutta. Vaikka rakennuskanta on muuten uusiutunut, vanhalle kaupungille tyypillinen mittakaava ja rakennusten massoittelu on säilynyt tarkastelualueella.

(T): Tarkastelualue korttelissa on osa Raahen vanhaa kaupunkia ja Raahelle ominaista kaupunkikuvaa. Korttelissa ilmenee edelleen hyvin Ruotsi-Suomen suurvalta-ajalla syntynyt säännöllisyyteen pyrkivä kaavaratkaisu.

(I): Raahen vanhakaupunki ja kortteli osana sitä ovat edustava esimerkki säännölliseen ruutukaavaan perustuvasta puukaupungista.

Säilymisedellytysten arviointi

Voimassa olevassa asemakaavassa tarkastelualueen käyttötarkoitus korttelissa on AL-1 ja entisen Pelastusarmeijan talon osalta YY-1. Se on osoitettu myös sr-1 -merkinnällä. Tarkastelualueella on osoitettu myös muita rakennuksia sr-1 ja sh-1 -merkinnöillä, vaikka rakennukset ovat uusia 2000-luvun rakennuksia tai hävitetty paikalta.

Kortteleiden arvohierarkia

Tarkastelualue korttelissa on osa Raahen vanhaa kaupunkia. Jugendtyylinen entinen Pelastusarmeijan talo edustaa vanhan kaupungin alueella melko harvinaista tyyliisuuntaan ja 2000-luvun uudisrakennukset sopeutuvat hyvin vanhan kaupungin kokonaisuuteen. Tarkastelualueen eteläpuolella korttelin rakennuskanta on voimakkaasti uudistunut ja alueen arvot liittyvät lähinnä ruutukaavan rakenteeseen.

Muutoksensietokyky

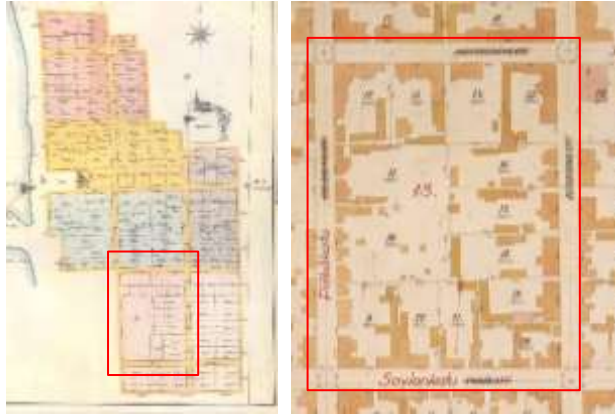
Tarkastelualue korttelissa on muutosherkkä niin rakentamisen mittakaavan kuin yksityiskohtien suhteen. Tyhjiillään olevalle tontille on kaupunkikuvallisesti perusteltua rakentaa vanhan kaupungin mittakaava huomioiden. Uudisrakentamisen tontille tulee olla alisteista entisen Pelastusarmeijan talon arkkitehtuurille.

Kuva 133. Koulukadun varren uudisrakennusten välistä näkyy niiden pihalla olevat autokatokset.

Kuva 134. Koulu- ja Kauppakatuojen risteyksessä olevan uudisrakennuksen julkisivu jäljittelee vanhempien rakennusten empiretyyliä. Pystyikkunoiden yllä on haukkaikkunoita jäljittelevät tummat kasetoinnit. Sisäänvedetty parveke ei riko julkisivua. Empirelle tyypilliset ikkunoiden koristeelliset kehykset ja pilastereiden jalustat ja kapiteelit puuttuvat rakennuksesta.

10.5.2021 **raporttiluonnos****Kartat ja kaaviot rakentumisen historiasta**

Kuva 135 (kuvapari). Vasemmalla ote Joseph Fonténin asemakartasta vuodelta 1801 ja oikealla Raahen kaupungin tonttikartta vuodelta 1915. Korttelin sijainti on osoitettu punaisella rajauksella kartoissa.

Valokuvat ominaispiirteistä

Kuva 136. Jugendtyyliin koristeellisessa entisessä Pelastusarmeijan talossa toimii nykyisin Raahen teatteri. Rakennuksen ikkunat ovat erityisen koristeelliset ja niiden yläosat koostuvat pienistä ruuduista. Sisäänkäyntiä korostaa pieni sisäänveto ja sen yllä oleva frontoni.

Kuva 137. Koulukatua reunustaa entisen Pelastusarmeijan talon länsipuolella yksikerroksiset 2000-luvun uudisrakennukset. Puuvuorattuina ne sopeutuvat hyvin kaupunkikuvaan.

10.5.2021 raporttiluonnos

Suhde ympäristöön

Kuva 138 (kuvapari). Ilmakuva korttelista ja sen ympäristöstä. Rakennukset on korostettu harmaalla ja tonttijako näkyy punaisella. Tarkasteltavan korttelin sijainti on osoitettu valkoisella rajauksella.

Kaavio rakennuskannasta

Kuva 139. VRK -hankkeen liitekarta 1 vuodelta 2010. Kartassa on mustalla esitetty historialliset rakennukset, ruskealla perinteisellä rakennustavalla 1930-luvun jälkeen toteutetut rakennukset, valkoisella kaupunkikuvaan sopeutuvat uudisrakennukset ja punaisella kaupunkirakennetta rikkovat modernit rakennukset.

19 Kortteli 519

Rakentumisen historia

Kortteli esitetään rakennettavaksi ensimmäisen kerran Joseph Fonténin vuoden 1801 kartassa. Siinä esitetään neljä tonttia nykyisen Koulukadun varrelle ja niiden lisäksi viisi tonttia nykyisen Kirkkokadun ja Reiponkadun varsille. Kortteli saa nykyisen muotonsa kuitenkin vasta Gustaf Odenwallin Raahen palon jälkeisessä kaavassa, jossa kortteli esitetään nykyisessä leveydessään. Siinä Koulukadun varrella on viisi tonttia.

Vuoden 1915 tonttikartassa tonttijako vastaa Odenwallin kaavan tonttijakoa ja kortteli on täyteen rakennettu. Kartan perusteella rakennuksen korttelissa eivät olleet erityisen suuria ja varsin korttelin eteläosassa rakennuskanta on ollut melko vaatimatonta. Kartassa näkyy vuonna 1915 valmistunut Suomen Yhdys-Pankin rakennus, joka on huomattavasti isompi kuin korttelin muut rakennukset.

Sovionkadun varrella korttelin rakennuskanta lähti uudistumaan jo 1960-luvulla vuoden 1967 asemakaavan tavoitteiden mukaisesti, mutta tarkastelualueella korttelin pohjoisreunalla on säilynyt vanhaa rakennuskantaa.

Ominaispiirteet

Suomen Yhdys-Pankin toimitalo Koulu- ja Kirkkokatujen risteyksessä on kaksikerroksinen, aumakattoinen klassistinen kivirakennus. Sen on suunnitellut Walter Thomé.

Tarkastelualueen muut rakennukset korttelin pohjoisosassa ovat melko vaatimattomia entisiä merimiesten ja käsityöläisten asuttamia taloja, joiden julkisivuissa näkyy puuempiren vaikutus. Osa rakennuskannasta on kuitenkin uusiutunut.

Tarkastelualueen eteläreunalla Reiponkadun varrella sijaitsee entinen Lybeckerin kotiteollisuuskoulu. Raahen ensimmäinen tyttöjen koulu aloitti rakennuksessa toimintansa vuonna 1843. Koulu muuttui vähitellen kotiteollisuuskouluksi, joka toimi rakennuksessa 1980-luvulle asti.

Kuva 140. Entinen Lybeckerin kotiteollisuuskoulun rakennus Reiponkadun varrella. 1800-luvun alusta oleva rakennus on vaakavuorattu ja kullmissa on Raahen puuempirelle tyypilliset pilasterit.

Suhde ympäristöön

Kortteli sijaitsee Raahen vanhan kaupungin eteläreunalla. Korttelin eteläosassa rakennuskanta on uusiutunut 1960-luvun jälkeen. Korttelin eteläosaan rakennettiin aivan 1900-luvun viimeisinä vuosina Kiinteistö Oy kauppaporvari, jossa on mm. hotelli ja Raahe-Sali. Tarkastelualueen ja korttelin eteläosan rakennusten välissä on laaja pysäköintikenttä.

Klassistinen Suomen Yhdys-Pankin pankkirakennus rinnastuu arkkitehtuuriltaan Koulukadun päätteellä näkyvään Raahen keskuskoulun rakennukseen, jonka arkkitehtuurissa näkyy sekä klassismille että uusrenessanssille.

Kuva 141. Näkymä Kirkkokatua pitkin pohjoiseen. Oikealla näkyy tarkastelualueen eteläpuolella sijaitseva liike- ja asuintalo, jonka kadun varteen sijoittuvat liiketilat ovat yksikerroksiset. Liiketilän takana näkyy kaksikerroksinen, aumakattoinen kellertäväksi rapattu entinen Suomen Yhdys-Pankin pankkirakennus. Sen vasemmalla puolen näkyy Raahen kirkon torni.

10.5.2021

raporttiluonnos

Arvot maakuntakaavan kanssa yhtenäisin perustein

(Ht): -

(R): Tarkastelualueella korttelissa on entinen Suomen Yhdys-pankin klassistinen pankkirakennus. Kaksikerroksinen kivirakennus on Raahen vanhassa kaupungissa harvinainen rakennustyyppi. Korttelin muissa vanhoissa rakennuksissa näkyy edelleen Raahelle tyypillinen puuempire vaatimattomammassa muodossaan.

(H): Kortteli ilmentää kaupungin kasvua ja laajentumista 1800-luvulta alkaen. Kortteli ilmentää sekä tyttöjen koulutuksen alkua 1800-luvulla että pankkitoimintaa Raahessa.

(M): Kortteli ilmentää 1800-luvulla merenkulun myötä vaurastuneen kaupungin kehitystä ja kasvua.

S): Tarkastelualueella korttelissa on säilynyt jonkin verran vanhaa rakennuskantaa. Rakennuksiin tehdyt muutokset ja korjaukset ilmentävät käytön ja rakennustavan jatkuvuutta. Pihapiirit ja yksittäiset rakennukset ovat kerroksellisia, ja niissä ilmenee asumisen ja elinkeinojen muutokset. Pääosin rakennukset ovat patinoituneet kauniisti. Talusrakennusten ja pihojen käyttö on muuttunut voimakkaasti ja säilyneisyysarvot on menetetty niiden osalta yhtä tonttia lukuun ottamatta. Vaikka rakennuskanta on jonkin verran uusiutunut, vanhalle kaupungille tyypillinen mittakaava ja rakennusten massoittelu on säilynyt tarkastelualueella.

(T): Tarkastelualue korttelissa on osa Raahen vanhaa kaupunkia ja Raahelle ominaista kaupunkikuvaa. Korttelissa ilmenee edelleen hyvin Ruotsi-Suomen suurvalta-ajalla syntynyt säännöllisyyteen pyrkivä kaavaratkaisu.

(I): Raahen vanhakaupunki ja kortteli osana sitä ovat edustava esimerkki säännölliseen ruutukaavaan perustuvasta puukaupungista.

Säilymisedellytysten arviointi

Voimassa olevassa asemakaavassa tarkastelualueen käyttötarkoitus korttelissa on AL ja entisen Lybeckerin kotiteollisuuskoulun osalta AL-1. Korttelissa yhtäkään rakennusta ei ole osoitettu sr- tai sh-merkinnällä

Kortteleiden arvohierarkia

Tarkastelualue korttelissa on tärkeä osa Raahen vanhaa kaupunkia. Pankki on osa Kirkkokadun 1900-luvun kaupankäyntiä ilmentävää kokonaisuutta. Klassistinen, kaksikerroksinen kivinen pankkitalo on harvinainen rakennustyyppi Raahen vanhan kaupungin alueella. Tarkastelualueen eteläpuolella korttelin rakennuskanta on voimakkaasti uudistunut ja alueen arvot liittyvät lähinnä ruutukaavan rakenteeseen. Korttelin itäreuna on osa Reiponkadun arvokasta kokonaisuutta.

Muutoksensietokyky

Tarkastelualue korttelissa on muutosherkkä niin rakentamisen mittakaavan kuin yksityiskohtienkin suhteen. Vanhan kaupungin ja uuden liikeyksiköiden välistä rajaa on tarpeen kehittää kaupunkikuvultaan jäsentyneemmäksi.

Kuva 142. Kiinteistö Oy Kauppaporvari sijaitsee tarkastelualueen eteläpuolella korttelin eteläosassa. Kuvassa näkyy etualalla Kauppaporvarin avoin ja asfaltoitu pysäköintialue ja takana rakennuksen matala itäsiipi, johon sijoittuu liike- ja toimistotiloja sekä korkea länsiosa, jossa on mm. Raahesali.

Kuva 143. Näkymä Kauppaporvarin pysäköintialueelta tarkastelualueen eteläosalla olevalle pysäköintialueelle, jolla sijaitsee mm. roskakatoksia.

10.5.2021 raporttiluonnos

Kartat ja kaaviot rakentumisen historiasta

Kuva 144 (kuvapari). Vasemmalla ote Joseph Fonténin asemakartasta vuodelta 1801 ja oikealla Raahen kaupungin tonttikartta vuodelta 1915. Korttelin sijainti on osoitettu punaisella rajauksella kartoissa.

Valokuvat ominaispiirteistä

Kuva 145. Entinen Suomen Yhdys-Pankin toimitalo on kaksikerroksinen, klassistinen kivistinen rakennus. Kuvan vasemmassa reunassa näkyy Koulukadun päätteenä oleva Raahen Keskuskoulu, jonka arkkitehtuurin pankkirakennus rinnastuu.

Kuva 146. Näkymä Koulukatua pitkin itään. Kuvan vasemmassa laidassa näkyy Raahen Keskuskoulu. Koulukatua reunustaa eri-ikäiset, melko vaatimattomat asuinrakennukset, joiden julkisivuihin tehdyistä muutoksista voi päätellä ta-
loissa joskus olleen myös liiketiloja.

10.5.2021 raporttiluonnos

Suhde ympäristöön

Kuva 147. Ilmakuva korttelista ja sen ympäristöstä. Rakennukset on korostettu harmaalla ja tonttijako näkyy punaisella. Tarkasteltavan korttelin sijainti on osoitettu valkoisella rajauksella.

Kaavio rakennuskannasta

Kuva 148. VRK -hankkeen liitekarta 1 vuodelta 2010. Kartassa on mustalla esitetty historialliset rakennukset, ruskealla perinteisellä rakennustavalla 1930-luvun jälkeen toteutetut rakennukset, valkoisella kaupunkikuvaan sopeutuvat uudisrakennukset ja punaisella kaupunkirakennetta rikkovat modernit rakennukset.

10.5.2021

raporttiluonnos

20 Kortteli 20

Rakentamisen historia

Vuoden 1750 kartassa kortteli jää kaupungin ulkopuolelle, samoin kuin Joseph Fonténin vuoden 1801 kartassa. Kortteli esitetään rakennettavaksi ensimmäistä kertaa Gustaf Odenwallin tontti- ja katukartassa 1800-luvun alusta. Kortteliin esitetään kuusi tonttia sekä Reipon- että Palokunnankadun varteen.

Korttelin koillispuolella olevassa rakennuksessa on toiminut 1870-luvulta alkaen yksityinen Rouvasväen yhdistys ry:n lastenkoti. Lastenkoti lopetti toimintansa 1970-luvulla.

Vuoden 1915 tonttikartassa tonttijako vastaa Odenwallin kaavan tonttijakoa ja kortteli on täyteen rakennettu. Kartan perusteella rakennuksen korttelissa eivät olleet erityisen suuria ja varsinkin korttelin eteläosassa rakennuskanta on ollut melko vaatimatonta.

Korttelin rakennuskanta on lähtenyt uudistumaan 2000-luvulla. Tarkastelualueella korttelissa on edelleen vanhaa rakennuskantaa ja uudisrakentaminen on painottunut korttelin eteläosaan.

Ominaispiirteet

Tarkastelualueella korttelin pohjoisreunalla Koulukadun varrella on säilynyt vanhaa rakennuskantaa. Rakennusten julkisivuissa näkyy puuempireinivaikutus. Tarkastelualueella on säilynyt myös muutamia vanhoja piharakennuksia sekä pihapiirien aidoissa portteja. Reiponkadun varrella tarkastelualueen etälaidalle sijoittuu tontti, jolla on huonokuntoinen vanha asuinrakennus, jonka ulkonäkö on huomattavasti muuttunut 1960-luvulla tehdyn korjauksen ja laajennuksen yhteydessä. Tontilla on lisäksi 1940-luvun sementtitiilien varastorakennus.

Kuva 149. Kuvassa näkyy Keskuskoulu Koulukadun päätteenä sekä entisen lastenkodin aidattu tontti.

Suhde ympäristöön

Kortteli sijaitsee Raahan vanhan kaupungin eteläreunalla. Korttelin eteläosassa rakennuskanta on uusiutunut 2000-luvulla. Korttelin eteläosassa on nelikerroksisia liike- ja asuinkerrostaloja sekä korttelin keskiosaan sijoittuva pysäköintitalo.

Korttelin itäpuolella on kolmionmallinen, vuoden 1910 asemapiirroksen mukaan rakentumaan lähtenyt kortteli. Korttelin koillispuolella on Koulukadun päätteenä Raahan keskuskoulu.

Kuva 150. Tarkastelualueen eteläpuolella korttelissa on nelikerroksisia asuin- ja liikerakennuksia sekä korttelin keskelle sijoittuva pysäköintitalo. Väliin jää tällä hetkellä joutomaalta vaikuttava hiekkakenttä. Kuvan vasemmassa reunassa näkyy tarkastelualueen etelälaitaan sijoittuva tyhjillään oleva yksikerroksinen vanha asuinrakennus, joka on jo 1960-luvulla menettänyt alkuperäiset ominaispiirteensä.

10.5.2021

raporttiluonnos

Arvot maakuntakaavan kanssa yhtenäisin perustein

(Ht): -

(R): Tarkastelualueen vanhimmissa rakennuksissa näkyy edelleen Raahelle tyypillinen puuempire.

(H): Kortteli ilmentää kaupungin kasvua ja laajentumista 1800-luvulta alkaen. Korttelissa pitkään toiminut yksityinen lastenkoti ilmentää lastenkotien historiaa ja tarvetta huolehtia orvoksi jääneistä lapsista.

(M): Kortteli ilmentää 1800-luvulla merenkulun myötä vaurastuneen kaupungin kehitystä.

(S): Tarkastelualueella on säilynyt 1800-luvun rakennuskantaa. Rakennuksiin tehdyt muutokset ja korjaukset ilmentävät käytön ja rakennustavan jatkuvuutta. Pihapiirit ja yksittäiset rakennukset ovat kerroksellisia, ja niissä ilmenee asumisen ja elinkeinojen muutokset. Pääosin rakennukset ovat patinoituneet kauniisti. Talusrakennusten ja pihojen käyttö on muuttunut voimakkaasti ja säilyneisyysarvoja on menetetty niiden osalta.

(T): Tarkastelualue on tärkeä osa Raahen vanhaa kaupunkia ja Raahelle ominaista kaupunkikuvaa. Korttelissa ilmenee edelleen hyvin Ruotsi-Suomen suurvalta-ajalla syntynyt säännöllisyyteen pyrkivä kaavaratkaisu.

(I): Raahen vanhakaupunki ja tarkastelualue osana sitä ovat edustava esimerkki säännölliseen ruutukaavaan perustuvasta puukaupungista. Tarkastelualueen rakennuskanta ilmentää paikallista puurakentamisen perinnettä.

Säilymisedellytysten arviointi

Voimassa olevassa asemakaavassa korttelin pohjoisosan käyttötarkoitukseksi Koulukadun varrella on osoitettu AP ja AP-1. Reiponkadun varrella käyttötarkoitus on AL-3. Koulukadun varrella olevat vanhat asuinrakennukset on osoitettu merkinnällä sr-1 ja talusrakennukset sr-2.

Kortteleiden arvohierarkia

Tarkastelualue korttelissa on tärkeä osa Raahen vanhaa kaupunkia. Korttelin länsireuna on osa Reiponkadun arvokasta kokonaisuutta.

Muutoksensietokyky

Tarkastelualue korttelissa on muutosherkkä niin rakentamisen mittakaavan kuin yksityiskohtien suhteen. Vanhan kaupungin ja uuden liikekeskustan välistä rajaa on tarpeen kehittää kaupunkikuvaltaan jäsentyneemmäksi.

Kuva 151. 1840-luvulla valmistuneessa asuintalossa on toiminut 1870-luvulta alkaen Rouvasväen yhdistys ry:n lastenkoti. Pystypeiterimuuratun rakennuksen ullakkokerros on vaaka-laudoitettu heti ikkunoiden yläpuolelta.

Kuva 152. Reiponkadun varressa vanhojen asuin- ja talusrakennusten välissä on edelleen portti.

Kuva 153. Reiponkadun varressa vanhojen asuin- ja talusrakennusten välissä on edelleen portti.

10.5.2021 raporttiluonnos

Kartat ja kaaviot rakentumisen historiasta

Kuva 154 (kuvapari). Vasemmalla ote Gustaf Odenwallin asemakaavasta Raahen palon jälkeen ja oikealla Raahen kaupungin tonttikartta vuodelta 1915. Korttelin sijainti on osoitettu punaisella rajauksella kartoissa.

Valokuvat ominaispiirteistä

Kuva 155. Näkymä Koulukatua pitkin länteen. Katua reunustaa huolellisesti kunnostetut vanhat yksikerroksiset asuintalot, joiden välissä on aidat.

Kuva 156. Koulukadun ja Reiponkadun risteyksessä on aumakattoinen, yksikerroksinen vanha asuintalo, jonka nurkissa on raahelaiselle puuempirelle tyypilliset harkotetut nurkkapilasterit.

10.5.2021 raporttiluonnos

Suhde ympäristöön

Kuva 157. Ilmakuva korttelista ja sen ympäristöstä. Rakennukset on korostettu harmaalla ja tonttijako näkyy punaisella. Tarkasteltavan korttelin sijainti on osoitettu valkoisella rajauksella.

Kaavio rakennuskannasta

Kuva 158. VRK -hankkeen liitekarta 1 vuodelta 2010. Kartassa on mustalla esitetty historialliset rakennukset, ruskealla perinteisellä rakennustavalla 1930-luvun jälkeen toteutetut rakennukset, valkoisella kaupunkikuvaan sopeutuvat uudisrakennukset ja punaisella kaupunkirakennetta rikkovat modernit rakennukset.

10.5.2021

raporttiluonnos

21 Kortteli 55

Rakentamisen historia

Ensimmäinen asemakaava, jossa kaupunkia on laajennettu nykyisen Palokunnankadun itäpuolelle, on vuoden 1857 laajennuskaava. Kaupunki laajeni kuitenkin ensin etelään ja vasta junanradan valmistumisen jälkeen itään vuoden 1910 Karl Sandelinin asemakaavan mukaan. Junanradan ollessa eri koordinaatistossa kuin Raahen vanhan kaupungin katuverkko laajennuskaavalla sovitettiin nämä koordinaatistot toisiinsa. Nykyisen Koulukadun päätteeksi sijoitettiin julkinen rakennus ja sen edustalle aukio, josta lähti viistosti uudet kadut kohti koillista ja kaakossa sijaitsevaa asemaa. Osana aukiosommitelmaa on Palokunnankadun ja Lukiokadun sekä Palokunnankadun ja Asemakadun väliin jäävät puistot.

Nykyinen Keskuskoulun rakennus valmistui vuonna 1912 keskikoulua ja jatkoluokkia varten. Samaan aikaan valmistui Asemakadun varrelle asuinrakennus. Koulusta tuli vuonna 1952 Raahen yhteislukio ja vuodesta 1958 siitä tuli keskuskansakoulu. Peruskoulun ala-aste rakennuksessa on toiminut vuodesta 1974. Asuinrakennuksessa toimii nykyisin musiikkikoulu.

Koulun pohjoispuolella sijaitsee 2000-luvun vaihteessa rakennettu ulkorakennus.

Ominaispiirteet

Koulurakennuksen suunnitteli arkkitehti Jac Ahrenberg, samoin kuin Asemakadun varrella olevan asuinrakennuksen. Ahrenberg yhdisti rakennuksessa useita tyyliaiheita taitavasti. Ranskalaisvaikutteisia uusrenessanssi-aiheita näkyy katto muodossa, pääsisäänkäynnin kaariaiheessa ja julkisivun ikkunasommitelmassa. Klassismia edustavat pääsisäänkäynnin päätykolmioaihe ja ensimmäisen kerroksen doorilaiset ja toisen kerroksen joonialaiset pylväät. Asuinrakennus on aumakattoinen ja julkisivuissa on käytetty klassista pylväsjärjestelmää.

Koulun edustalla olevat puistot ovat melko avoimia, ja niitä reunustaa puuistutukset ja orapihlaja-aidat katujen varrella. Pohjoisen puolisessa puistossa on leikkivälineitä.

Suhde ympäristöön

Kortteli sijaitsee Raahen vanhan kaupungin itäpuolella Koulukadun päätteenä. Kortteli on 45 asteen kulmassa suhteessa Raahen vanhan kaupungin katujen koordinaatistoon. Korttelia rajaavia katuja Lukiokatua ja Asemakatua reunustaa lehmukset. Viereisissä kortteleissa on matalia omakotitaloja ja pienkerrostaloja. Asemakadun varrella on korttelin eteläpuolella kolmikerroksinen lamellikerrostalo.

Aiemmin yhtenä pääkatuna toimineen Palokunnankadun yhteys etelään Fellmanin puistokadulle on katkennut Prisman laajennuksen myötä. Prisman sisäänkäynti näkyy Palokunnankadun päätteenä Koulukadun risteykseen.

Kuva 159. Näkymä Palokunnankatua pitkin etelään Koulukadun risteyksestä. Kadun päätteenä on Prisman sisäänkäynti. Kuvan vasemmassa laidassa näkyy koulun edustalla olevan Uhtuanpuiston puita.

10.5.2021

raporttiluonnos

Arvot maakuntakaavan kanssa yhtenäisin perustein

(Ht): -

(R): arkkitehti Jac Ahrenbergin suunnittelemien koulu- ja asuinrakennuksen klassistisessa arkkitehtuurissa näkyy myös uusrenessanssi.

(H): Kortteli ilmentää kaupungin kasvua ja laajentumista 1900-luvulla rautatien myötä. Koulurakennus ilmentää koulutusta 1900-luvulla.

(M): Kortteli ilmentää vanhan kaupunkirakenteen kytkemistä junaradan myötä syntyneeseen uuteen koordinaatistoon.

(S): Kortteli on säilyttänyt hyvin alkuperäisen rakenteensa ja rakennukset ovat pääosin alkuperäisessä asussaan.

(T): Tarkastelualue on tärkeä osa Raahen vanhaa kaupunkia ja Raahelle ominaista kaupunkikuvaa. Koulun edustalla olevan aukion aksiaalisommitelma kytkee eri koordinaatistoissa olevat kaupungin osat toisiinsa.

(I): Raahen vanhakaupunki ja tarkastelualue osana sitä ovat edustava esimerkki säännölliseen ruutukaavaan perustuvasta puukaupungista. Koulurakennus symboloi koulutusta Raahessa on kaupungin identiteetille tärkeä rakennus.

Säilymisedellytysten arviointi

Voimassa olevassa asemakaavassa koulurakennuksen korttelin käyttötarkoitus on Y. Koulua tai entistä asuinrakennusta sen vieressä ei ole osoitettu suojelumerkinnällä. Puistot koulun edustalla on osoitettu kaavamerkinnällä VP. Koulun edustalla oleva aukio on katualuetta.

Kortteleiden arvohierarkia

Kortteli on erittäin tärkeä osa Raahen vanhaa kaupunkia koulurakennuksen ja puistosommitelman muodostaessa Koulukadun päätteen.

Muutoksensietokyky

Korttelissa oleva vanha rakennuskanta ei kestä ulkoasuun vaikuttavia muutoksia. Muutenkin kortteli sekä puistoalueet ovat erittäin muutosherkkiä.

*Kuva 160. Näkymä Lukiokatua pitkin koilliseen. Katua reunustaa kummallakin puolella isot lehmukset. Kuvan vasemmassa reunassa näkyy vie-
reisen korttelin matala jälleenrakennuskauden kerrostalo. Oikeassa reunassa näkyy koulun aita ja pihalla oleva piharakennus.*

10.5.2021 **raporttiluonnos****Kartat ja kaaviot rakentumisen historiasta**

Kuva 161. Ote Karl Sandelinin asemakartasta kaupungin laajentamiseksi vuodelta 1910. Korttelin sijainti on osoitettu punaisella rajauksella kartassa.

Valokuvat ominaispiirteistä

Kuva 162. Raahen keskuskoulun länsijulkisivu. Aumakaton muodossa näkyy ranskalaisvaikutteisen uusrenessanssin vaikutus samoin kuin pääsisäänkäynnin kaarihaiheessa. Klassismille tyypillisiä piirteitä puolestaan ovat pääsisäänkäynnin päätykolmioaihe ja ensimmäisessä kerroksessa käytetyt doorilaiset pylväät ja toisessa kerroksessa käytetyt joonilaiset pylväät.

Kuva 163. Alun perin asunnoksi rakennettu rakennus Asemakadun varrella on yksikerroksinen ja aumakattoinen. Julkisivussa näkyy klassismin vaikutus etenkin julkisivua jäsentävissä pylväsaiheissa. Niiden kapiteelit ovat oikeaoppisesti yläpohjan palkistoa symboloivan vaakalistan alla.

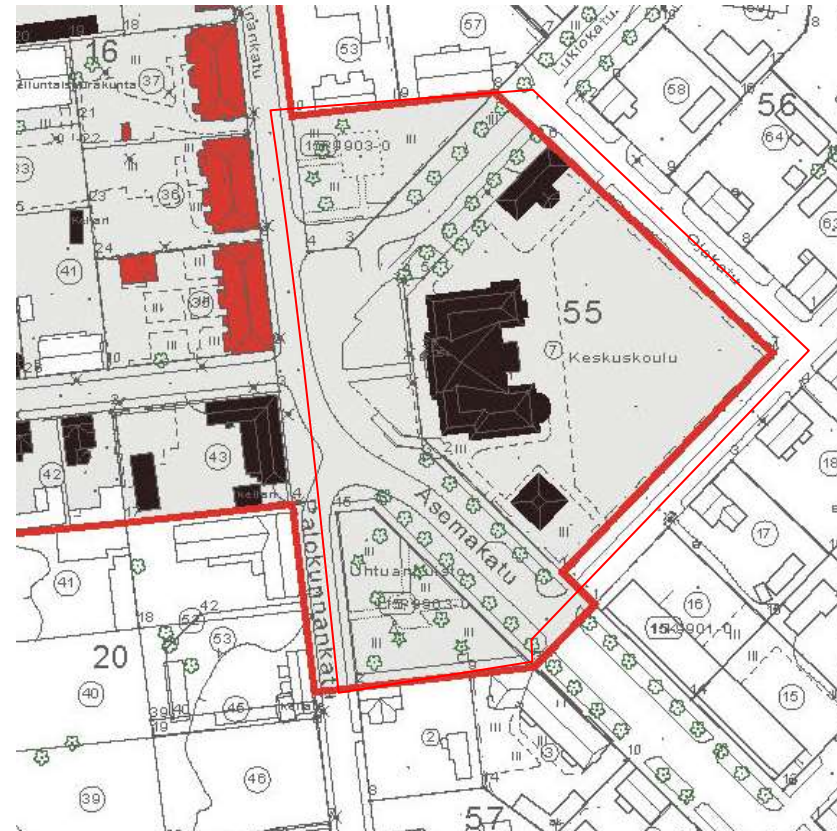
10.5.2021 raporttiluonnos

Suhde ympäristöön

Kuva 164. Ilmakuva korttelista ja sen ympäristöstä. Rakennukset on korostettu harmaalla ja tonttijako näkyy punaisella. Tarkasteltavan korttelin sijainti on osoitettu valkoisella rajauksella.

Kaavio rakennuskannasta

Kuva 165. VRK -hankkeen liitekarta 1 vuodelta 2010. Kartassa on mustalla esitetty historialliset rakennukset, ruskealla perinteisellä rakennustavalla 1930-luvun jälkeen toteutetut rakennukset, valkoisella kaupunkikuvaan sopeutuvat uudisrakennukset ja punaisella kaupunkirakennetta rikkovat modernit rakennukset.

10.5.2021 **raporttiluonnos**

Lähteet

Painetut lähteet:

Elisa El Harouny, Olli-Pekka Riipinen, Katja Santaholma, Timo Tuomi (1998): Suomalaisia puukaupunkeja – Raahe. Ympäristöministeriö / Alueidenkäytön osasto, Selvitys 5k 1998 (1995).

Henrik Lilius (2006): Raahen Pekkatori.

Matti Lackman (1991): Raahen tienoon historia III - Raahen kaupunki, Pattijoen (Salon emäseurakunnan), Saloisten ja Vihannin kunnat sekä seurakunnat 1870-luvulta vuoteen 1975. Raahen kaupunki, Pattijoen kunta ja Vihannin kunta.

Muistatko? Tunnelmia Raahesta (2010). Toim. Pirkko Utriainen, Raahe-seura ry. ja Eija Turunen, Raahen museo.

Toivo Nygård ja Ossi Viita (1995): Raahen tienoon historia II - Raahen kaupungin ja Salon pitäjän eli Saloisten, Pattijoen ja Vihannin historia isonvihan jälkeen 1860-luvulle. Raahen kaupunki, Pattijoen kunta ja Vihannin kunta.

Samuli Paulaharju (1925): Wanha Raahe.

Selvitykset:

Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015 (2016). Pohjois-Pohjanmaan liitto.

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut ympäristöt RKY: Raahen Pekkatori ja ruutukaava-alueen puutalokorttelit (RKY 2009) ja Raahen rautatieasema ja tullikamari (RKY 2009).

Raahen 3. kaupunginosan korttelin 9 tontin 12 rakennushistoriallinen selvitys (2014). FCG Suunnittelu ja tekniikka Oy.

Raahen 5. kaupunginosan korttelin 17 rakennushistoriallinen selvitys (2007). FCG Suunnittelukeskus Oy.

Raahen 5. kaupunginosan korttelin 18 rakennushistoriallinen selvitys (2004). Suunnittelukeskus Oy.

Raahen 5. kaupunginosan korttelin 20 rakennushistoriallinen selvitys (2009). FCG Planeko Oy.

Wanha Raahe kuntoon -hankkeen aineistot, Raahen kaupunki

Karttalähteet:

Asemakaavat ja historialliset kartat: Raahen kaupunki.

Peruskarttalehdet eri vuosilta: <http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>